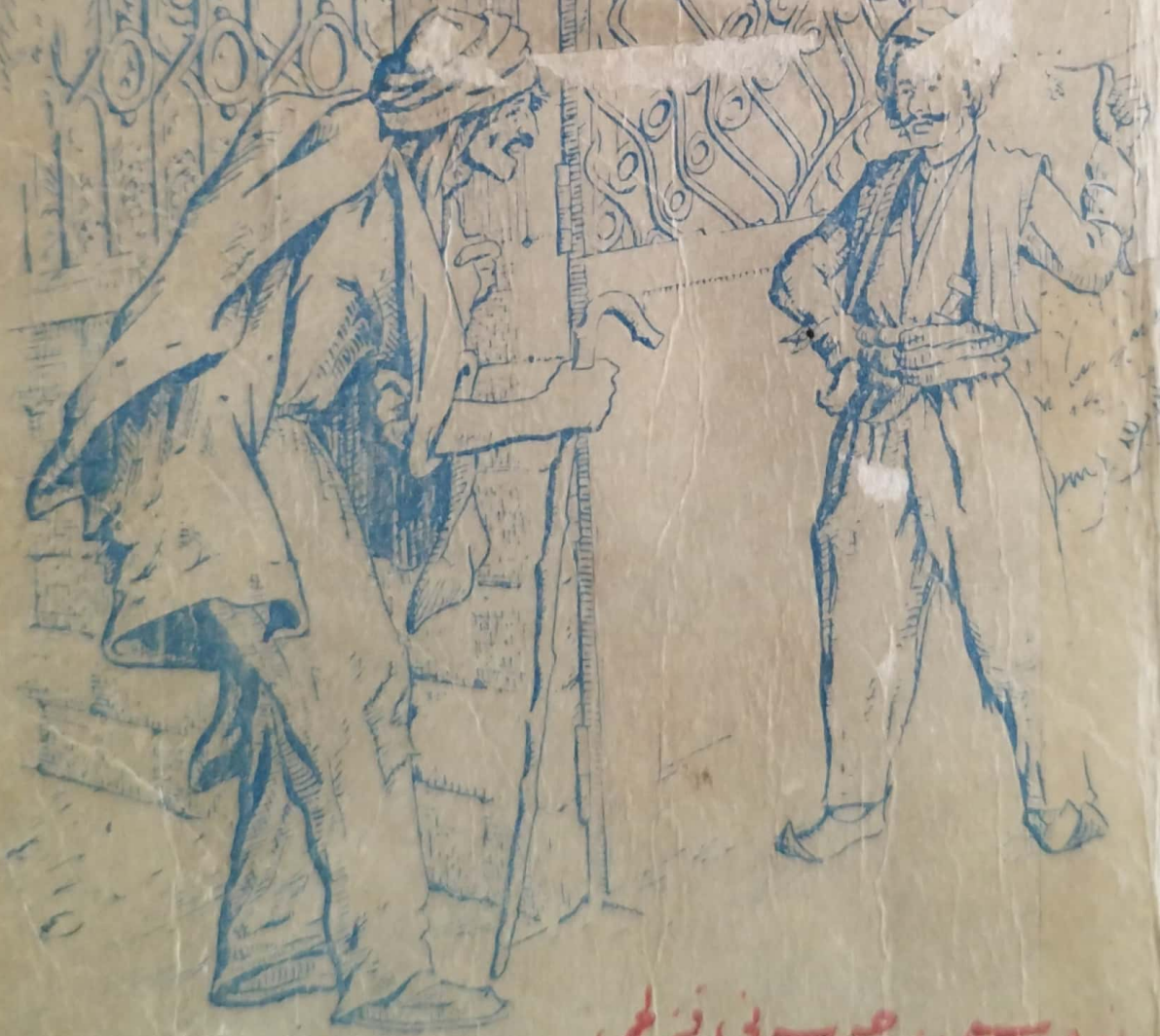

پنگہ نینی پتھر دا

مدرسہ: مدرسہ فیضی

۱۹۷۱

پیکه نینی گه دا

کتیبخانە یە گە تایبەت بە:

۱. کتیب و گوڤاری کوردی

۲. کتیب و گوڤاری بیانیی سەبارەت بە کورد

📧 لە تیلگرامە گە ی خۆتاندا بنووسن: @kurdica ، دوایە کرتە ی لەسەر

بکەن و بێنە ئەندامی کتیبخانە ی کوردیکا.

📍 تکایە ئەم کتیبخانە یە بە هاوڕێکانتان بناسیتن.

حسەن قزلبجی

۱۹۷۲

بۇ زوو دیتنەوہی چیرۆکہ کان
لہ سہر ناوہ کہی کرتہ بکہن

سہرہ تا.

ییکہ نینی گہ دا.

عادہ تی بازار

سہنہ، ئەمما ناوی مہ بہ

تاج و تہختی کوئخا ھۆمەر

ئاغا و ہجاخی رۆشنہ

خہ ملی پەموو.

سہرفیترہ.

کہ شکۆلی جادووی

شہ ہیدی زولمہ، کفن و شور دنی ناوی

نووشتہ کہی ئامینہ خان.

ھیلکہی ہادی خانی.

قورئان خویندن لہ جیاتی پارہی بہرتیل.

نہ دیداری حاجہ، نہ خہوی مزگہوت

چای دیواخان

سەرھتا

شەو درەنگانە ، بیدەنگیەکی بە سام ژوورە سارد
و سەر و چۆل و هۆل و نیوہ تاریکەکە دا گرتووم . لە
خویندەنەوہی ئەم چیرۆکانە بوومەوہ ، لە حالیکدا کە
کاریکی زوریان کردووە سەر میشک و دەمارم و وردە
فرمیسکیان پێی هەلوہراندووم بە ئەسپایی دەفتەرەکەم
دادهنیم ، ئەسرینەکانم دەسترمەوہ ، چراکە
دەکوژینمەوہ ، نە جیگا کەم دەخزیم و چاویک دەنیم ،
بەلکوو بتوانم سەر خەویک بشکینم و خەم و پەژارەم
برەوینم .

کە چی خەیاڵ هەلم دەگری دەمبا . . دەمبا . .
دەوہ ناو دەوہن ، رەوہ زاو رەوہز ، بە سەر بەفر بە
سەری کویستا ناندا ، بە ناو دارستان و لیرە چرو
پرەکاندا ، بە نوالە زەنویرو بژوینەکاندا ، بە پێ دەشتو
گۆر و نەرمانەکاندا ، بە بەستینی چۆمی (تەتەھوو) دا ،
بۆشارە خونچیلانەکە ماموستا ، بۆ بوکان ، بۆ بووکی
شارەکانی کوردستان ، بۆ کانگای ئەوین و دلداری ،
بۆ مەکوی خەبات و فیداکاری ، بۆ بەر سەرایی سەرداری

شعبه ، بۆ سەر چهوزو گانیه جوان و به نساو
بانگه کهی ، بۆ نهماشای بهژنو بالا و خال و میسل و
چار و برق و کلهزی و نهگریجه و پوزوبه له که و سهرو
شده و شان و دهسمال و قهد و پشتینی کیژه بوکانیان
که دهسته دهسته و پول پول ، وه که میگه لی مامزو ناسک
به له بجه و لار و تاسکه تاسک دینه سهر چهوز گوزه
سوور و نهخشاره کانیان به ناز له ناو هه لده دهن و
رینه یان له ناوینه ی روون و بی گهردی چهوزه که دا
جیلوه یه کی ناسمانی هه یه ، که فریشته و پهری وه بیر
دینینه وه و شعورو زهوق مشیت و مال ده کا و هه ست
و خه یال ده بزوینی .

گویم له دهنگی نهو منداله رهزا سووک و بزوز
و رووته له هه لوا فروشانه ده بی ، که ته به کی هه لسا
ده گرن و به هه وایه کی خوش پیی هه لده لپن و هاوار
ده گن :

هه لوی ته نانی هه تا نه یخوی نایزانی

له جیگا کهم دا نهو دیو نهو دیو ده کهم ، به
ناهرمیدیه وه هه ناسه یه که هه لده کیشم و له بهر خومه وه
ده لیم خوزگه و هه زار خوزگه منیش و پیرو که نهفت
و شه کهت و که له لا نه ده بووم نه وه ندهم هیزو گور و تین
و توانا دهما تا پر به نامیزم لهو چیرو کانه هه لگر تبا
و به هه مرو شارو دی و کوچه و کولانو دژیر .
گوردستان دا گه را بام و یه که به خوم هاوارم کردبا ،

خه لکینه ، نه گهر شتی له هه لوای تهن ته نانی شیرینتر
و له گواللهی نوالان به بون و بهرامه تر تان دهوی ، وهرن
وهرن بخویننه وه ، بخویننه وه ، تا تاهی خوشتان له دل
و دهروون بگه ری ، بخویننه وه تا تامه زرویی تان بشیکی .
بخویننه وه تا کول و کووتان دامرکی ، بخویننه وه تا
کومه له که تان بناسن و له دهر دو ئازاری بگهن . بخویننه وه
تا پتر شایی تان به زمانه که تان بی . تا نه بخویننه وه
نازانن قه له می سیحراوی ماموستا قزلجی چ شوینه واریکی
به نرخ و بی وینهی خولقاندوه . بیری ورد و خه یالی
بلیند و ههستی ناسکی ئەم نووسه ره بلیمه ته چ نمونه
یه کی ئەده بی بهرزی دارشتوه و په نجهی به هیزو
ره نگینی ئەم هونه رمه نده گه وره لیز گه یه کی چونی له
دور و مرواری و گه وهه ری نایاب بو هونیونه وه . .

له موکریان باوه ده لاین : « بنه ماله ی قزلجی
اوک بیچووه مراوی وان ههر له هیلکه هاتنه دهر
مه له وانن » . مه بهستیان ئەوه یه ئەوی له و بنه ماله
بی ههر له مند الیه وه زاناو پیتوله . به راستیش ئەو
بنه ماله به ریزه گه لیک پیاوی بلیمهت و زانای لی
هه لکه وتوه ، که بی ئەوه ی بو خویمان ویستبیا ن او بانگی
زانست و هونه ریان له دنیا دا بلاو بوته وه .

ماموستا هه سه نی قزلجی روله یه کی هه لکه وتوو ی
ئهو بنه ماله گه وره یه ، که مایه ی شانازی
نه ته وه که مانه . ئەو ریبازی باوک و باپیره کانی نه گرت

و ریگایه کی تری هه لبرارد و له باتی خزمه تی ئاین ، که
ریگای باوک و باپیره کانی بوو ، خزمه تی ئه ده بی وه ئه ستوی
خۆی گرت . ئه ویش چ ئه ده بیک ؟ ئه ده بیکی به رزی
کومه لایه تی .

یه کیک له سیاسه ته شوومه کانی ره زاخانی په هله وی
له ماوه ی ده سه لاتی ره شی فاشیستی خوی دا هه ولی بی
وچان و بی ره حمانه بوو ، بو توانده وه ی گه لی کورد له
کوردستانی ئیران دا . بو جی به جی کردنی ئه وه
مه به سته شه یتانیه ، داب و شوین و جل و به رگ و زمان
و ئه ده بو موسیقا و سه مای کوردی به توندی قه ده خه
کرد بوو .

به لام به وه هه موو هیزه شه یتانیه وه نه ک هه ره
کوردی کولنه ده ری بو نه به زی و ده رۆستی نه هات ، به لکوو
ئه وه سیاسه ته و زه برو زه نگی پولیسی ره زاخان ، بوو
به هوی راهه رینیکی به رینی فیکری له کوردستاندا .

هه زاران پیچ و پشتین و رانک و چوغه و په سته ی
پیاوی کورد و شه ده و هه وری و ده سمال و کولوانه ی
ژنی کورد دراو سووتا ، به لام جل و به رگی کوردی
وه ک سوننه تیکی میلی هه ره ماوه .

له قوتابخانه و ئیداره ته نانه ت له کوچه و خه یابان
هه زاران کورد به تاوانی کوردی گوتن گیران و ئازار
دران و سووکایه تیان پی کرا ، به لام زمانی کوردی وه ک
سه رمایه ی نه ته وایه تیمان هه ره پاریزرا . کورد نه تو اووه

و ئابروو تڪاوى و ريسوايى ميژوو بو پولىسى رهزاخان
مايهوه .

لهو سهردمه تاريك و تنوك و نهنگوست لسه
چاوه دا ، له مهلبه ندى موكريان بو بهر بهرره كانى ده گهل
سياسه تى تواندنه وهى كورد ، كومه ليكى نهينى له زانايان
و رووناكبيران و گهوره پياوانى كورد ، به رابسه رى
ماموستا مهلا نه حمه دى فهوزى ، سهيفى قازى ، پيشه واي
نهر ، قازى بوكان ، شيخ نه حمه دى سريلائوا ،
و گه ليكى تر له رووناكبيرانى نهو سهردمه پيك هاتبوو
كه ئامانجى نه ساسى و هه ره گه وره يان پاراستن و په ره
پيدانى زمان و نه ده بى كوردى بوو . كتيب و روزنامه ي
كوردى كه له عيراق بلاو ده بوونه وه به زه حمه ت په يدايان
ده كرد و به ئيحتياته وه به سهرد لوانى بروا پي كراود
بلاويان ده كردنه وه ، تا فيرى كوردى خويندنه وه بن .
نهوان به تايبه تى ماموستا فهوزى ، ده سته يه ك لاوى
رووناكبيريان پي گه ياند ، كه له دوا روزدا شاعيرو
نووسه رى زور خزمه تكار و به ناو بانگيان لى هه لكهوت .
يه كيك له ده ست په روه رده كانى فهوزى و هاو بيره كانى ،
كاك حه سه نى قزلجى خومانه ، كه اهه ر لهو ده مه ي را فيرى
كوردى خويندنه وه ببوو . نه وه بوو ده گهل سايه ي
شوومى په هله وى لاچوو ، ته م و مژى نه گبه ت و چاره
ره شى كورد ره وى ، وه ك نه ستيره يه كى گه شى رووناك
و پرشنگدار له ئاسمانى نه ده بى كوردى دا دره وشايه وه

و لایه‌ری گووارو روزنامه‌کانی کوردی به نووسراوه
جوانه‌کانی رازانده‌وه *

له زه‌مانی کوماری دیموکراتی کوردستان‌دا
ماموستا قزلجی بی نه‌وهی سینگ ره‌پیش‌خا و خو‌پرانی
یه‌کیک له خوشه‌ویستترین نووسه‌ران و نیزیکترین
دوستانی پیشه‌وا قازی محمدی نه‌دهب دوست و هونه‌ر
په‌روم بوو . بیجگه له‌وهی له روزنامه‌ی کوردستان
ئورگانی حیزب‌دا ده‌ینووسی سه‌ر نووسه‌ری گوواره
جوانه‌کهی هه‌لاله‌ش بوو *

پیشه‌وا له ئاخ‌رین روژانی ده‌سه‌لاتی‌دا خه‌ریک بوو
ماموستا قزلجی و چهند شاع‌یرو نووسه‌ری لاو و‌تازه
پیگه‌یشتوو بن‌یریته ده‌روه تا به قه‌ولی خوی چاو
و‌گویی‌یان بک‌ریته‌وه و شتی تازه فیر بن . به‌لام به‌سه
داخه‌وه نه‌گه‌یشت و نه‌م ئاواته‌شی وه‌ک زور له ئاواته
پیروزه‌کانی نه‌هاته دی . وه‌ک ئیستا له بیرمه و تا
گله بانی چاوم ده‌که‌ن له بیرم ناچیته‌وه روژیکی سارد
و سه‌هولبه‌ندانی مه‌هاباد بوو ، زریانیکی سساردی
ده‌هات و که‌ره‌سیسه‌ی ده‌کرد . خو‌م کووزوو کرد بوو و
به‌په‌له ده‌رویشتم جیگایه‌کی گه‌رم و گور ببینمه‌وه .
ته‌ماشام کرد پیشه‌وا له به‌ر بیلاکه‌ی هات و چو ده‌کا
و روزنامه‌ی کوردستانی به‌ده‌سته‌وه‌یه و یه‌کیک له
نووسه‌رانی روزنامه‌کهی له لایه . خه‌ریک بووم فیزمالکی
ده‌می و خو‌م ببویرم . دیتمی و بانگی کردم . هیشتا

دوور بووم فەرمووی : دیوتە ئەو قزلجیە چونی
نووسیوه ؟

زانیم مەبەستی ئەو پارچە ئەدەبیه جوانی
قزلجی یە که لەو ژمارەدا چاپ کراوه . گوتم بەلی دیومه
و بە راستی چاکی نووسیوه . کاکی نووسەر هەلی دایە
و گوتمی بەلی چاک دەنووسی بەلام کهم دەنووسی .

پیشهوا بزیککی هاتی ، سەری راوه‌شانند و ئەم
دوو شیعرە (سعدی) خویندەوه :
« خاک مغرب شنیده‌ام که کند

بە چهل سال کاسه چینی
صد بروزی کند در بغداد

لاجرم قیمتش همی بینی «
که خوا لی خوشبوو (مەلا مستەفا سەفوەتی)
ئاوای کردوه بە کوردی :

بیستومه که وا له روز ههلاتا

بە چل سال ئەیکەن یەک کاسە چینی
له (مەر دەشت) ئەکەن سەدی بە روزی
بۆیە قیمەتی وایە ئەی بینی ؟

دیسان رووی له من کرد و فەرمووی : بریا زوری
وامان هەبان و پیش ئەوهی من جوابی دەمەوه بۆ خوی
گوتی : ئەگەر بو خومان بین زوری وامان لی
هەلەکهون .

داخی گرانم زور زوو هیلاننه کهمان لی شیوا و
سایه ی نهو پیاوه نیشتمان پهروهر و نهدهب دوست
و هونهر پهروهر و قهدر زانه مان له سهر وهلا کهوت .
قزلجیش وهک زور له شاعیرو نووسه ره کانی کورد بی نهوا
و بی داسدار و دلسوز مایه وه و له دهست زولم و زوری
ریژیم تاواره و په ریوهی ههنده ران بوو .

ههر بو خوی ده زانی لهو ماوه دوور و دریژه ی لی
قهومان و دهر به دهری دا چهند تال و سوپری ژیبانی
چیشته وه . چهندی سهرماو گهرمای دنیا دیوه . چهندی
پهند و گولمه ز به سهر هاتوه . چهند گراوه و نازار
دراوه و نهم دیو نهو دیوی پی گراوه و بو پهید!
کردنی پارووه نانیک کی بی منهت ناچار بووه بهو
دهسته وستانی خویه وه ، کاری چهند سهخت و گرانی
به دهنی بکا و سهر بو ناکه سان شوپ نه کاته وه .

ماموستا له کوری خهبات دا قال بووه ، خاراوه ،
و له کل هاتوته دهری . لهو هه موو کویره وهری و
دهر به دهری و چهرمه سهریه شت فیر بووه . زانستی
به ره و ژوورتر چوه ، تهجره بهی وه سهر یهک ناوه کومه لی
خوی باشتر ناسیوه . ههستی به ئیش و نازاری کردوه
و دهرمانی بو دوزیوه ته وه و بوته فه یله سو فیک کی پسپور
و نووسه ریکی دتالیست و واقع بین .

پالهوانی چیروکه کانی قزلجی هیچ کامیان بو
خوینه ریکی کورد نه ناسیاو نین هه موویانی له چین و

تویژه کانی کومه لی کورده واری هه لیزاردوه کاره ساتی
ژیانی وانی به کوردیه کی ساکار به و زمانه ی هه موو
کوردیکی نه خوینده وارو ساویلکه ی لی حالی بی ، شی
کردوته وه . خوینه ری ورد تی ده گا ماموستا قزلجی
تا چراده یه ک اشاره زای زانستی ره وان شناسیه و چونی
روحو پاله وانه کانی ناسیوه و چوته ناخی هه ناو
و دهروونیا نه وه .

ماموستا قزلجی کومه لی کورده واری له هه موو
که س چاکتر ناسیوه . خوینه ر له م چند چیرو که کورته
دا ، نموونه ی ژیانی ده ره به گیکی چه که ره ق ، کونه
به گیکی بارگین توپیو ، شیخیکی ده سست بر ،
دهرویشیکی زه رک وه شین ، جوتیاریکی زور لیکراو ،
باب نو که ریکی زمان لووس ، کار به ده ستیکی به رتیل
خوری بیگانه ، تاجریکی سووت خور و ته ماعکار ،
جاسووسیکی نیشتمان فروش ته نانه ت ژنیکی چاره
رهش و بی به شی کورد ، ده بینی .

خوینه ر پاش خویندنه وه ی زور به ی چیرو که کان
پیکه نین ده یگری به لام چ پیکه نینیک ؟ پیکه نینیکی تالتر
له که کره .

ئه وه ی بو کوردیکی دلسوز جی داخ و خه فه ته
ئه وه یه که زیاتر رووداوه کانی ناوه روکی ئه م چیرو کانه
ده گهرینه وه بو سی سال له وه ی پیش . که چی ده بینی
ئیستاش ئال و گوریکی ئه وتو له وه زعی کومه لایه تی

گورددا رووی نه داوه که نه م چیروگانه تازه بی خویان له
دهست بدن .

ئیستاش جووتیـار به چه شـنیکی نوی
ده چه وسینریتهوه و له بهر زوری ئیجاره و قیست
و سوورو سات دهست له زهوی و زاری خوی هه لده گری
و روو له شاران ده کا . ئیستاش توئی حه مام پرن له
هه زاره بی جی و ری یه کان . ئیستاش بازرگانی سووت
خور و سفته باز ، شیخی کونه په رست و دهست بر ،
دهرویشی فریو دراوی زهرگ وهشین ، له کوردستاندا
که م نین .

ئیستاش دایک و بابی کورد بو چاره ی دهردی
منداله نه خو شه کانیا ن دهست و دامینی ئامینه خانی
نووشته نووس ده بن و زور ئامینه خانی بی بهش
و چاره رهش ماون ، که له بهر وه زعی ناله باری
کومه لایه تی ، هه وهس ناچاریا ن ده کا ، به فیل ره شید
فیر که ن نووشته یان ده کوشی باوی .

ئیستاش سه رکار ره زایی پاسگا کانی کوردستان
له جه نابی سه ره ننگ به ئیجاره ده گری و بو ته ستاندنی
به رتیل و سازکردنی په لپ و بیانو و حوسین قولی هه
به دهسته وه یه .

خوینهرانی به ریز ، من له وه سه ره تا کورته دا ناتوانم
ماموستا قزلجی به ئیوه بناسینم . خوتان کتیه که ی

به سه رنجه‌وه بخویننه‌وه تا ئه‌م نووسه‌ره هه‌لکه‌وتوه
بناسن و له بیری به‌رزی به‌هره وه‌ر گرن .

با تیکرا فه‌رمایشه‌که‌ی پیشه‌وای نه‌رمان دوو پاته
بکه‌ینه‌وه و بلی‌ین : « بیری زوری واما‌ن هه‌بان » .

هه‌مین

پیکه نیئی گهدا

له بهر بهروچکیک هه لئروشکا بوو ، چیلکه یه کی به
دهستهوه بوو له خوله که ی بهر ده می ده وه ژانده ، به یانی
روژیکی دوامین مانگی پایز بوو ، خوله که ، به زوقمی
شه و تهرر ببوو ، جیگای چیلکه که ی به روونی لی دیار
بوو . به دریزایی دووبست خه تی راستی له پال یه کتر
دا کیشا بوو ، لهو لاشه وه جه غزیکی خالی و به تالی کیشا .
ته مانه نمونهی ته وه بوون که به دلی دا ده هات .
بیری به لای شتیکی دیکه وه بوو هیچ ناماده ی ته وه نه بوو
که سه رنج بدات ته به قی زیرینی روژ له و به ره وه له کام
که ژو چیا وه سه ری له که ل ده ر اهینا وه ، به پرشنگی
خوی گوندی (ته په رهش) زیره و شان ده کات . ته وه ی
که لهو کاته دا مه به سستی ته و بوو تینی خوره که بوو ، که
ته زوی سه رمای شه و له له شی ده زکا و نه ختی گهرمی
کاته وه .

ته گهر لهو وه خته دا سه ری بهرز کردایه ته وه ، له
به رامبه ری خوی بی روانیایه ته ته به قی روژ ، ره نگ بوو له
کولیره یه کی گه نمه شامی داغ به و لا وه اهییچی تری به

خه یالدا نه هاتا یه • « بی کراس گه زه جاو به خه و
ده بینی » • کا برای نه خوش و برسیش که چاوی تراویلکه
ده کا ، دوور نیه روژی لی بیته کوللیره ی زهر د و زولی
گهرمه ته نووری گهنمه شامی •

لهشی که تا پیش تاو هه لات سر ببوو ، ورده ورده
به تینی خوره که ده بووژاوه و خاو ده بووه تومه س دهسته
رهمق و ته قه کانی ماندوو ببوون ، ئیتر وازی له چیلکه
ئاژنینی خوله که هینا • له سهر زه و یه تهره که دانیشته ،
به ههر دوو دهستی نه ژنو کانی گرته باوه شو و سهری بهر
داوه ، تا ته ویلی نیشته سهر که شکه ژنو کانی • لهو
حاله دا نه گهر پان و پورو مل نه ستوور وریش شانہ کراو
بوایه ، ده تگوت صوفی بیاره یه « مراقب » بوه •

نیزیکه ی سه عاتیک بهو جوره امایه وه • له وه ده چوو
به گهرمای خوره که خاو بوو بیته وه و خه وی لی که وتبی •
به لام له بز و وتنه وه ی په نجه کان و سهری ، که ناو
به ناو دهی جوو لاندن ، وا دیار بوو ماشه ری خه یاله که ی
هه لده کات •

سهری ماشه ره که ی له چیلکه وه ژاندنه که وه
دهست پی کرد بوو • به خه ته کانی که له پال یه کدا کیشا
بووی ، بیری له شیف و وهردی زه و یه که ی ده کرده وه ، به
جه غزه که ش جی خرمانه که ی نیشان ده دا ، که ئیستاو
ئیس تاش ، شه نه و که وو بیژینگی به خوی ه وه نه دی ،
چونکه نه و ساله شاره زوور نه هاتی بوو ، سن و کولله

هیچیان بو نه هیشته بووه تا بیری لی بکاتهوه . بهلام
دوردو مهینه تی تهوونده زور بوو نه یان ده هیشته میشکی
وچان بدات و تاویک بحه سیتتهوه ، له ههموو لایه کهوه
که مارویان دا بوو ، یهک له دوای یهک تارمایی خویان
نیشان ده دا . ده هاتهوه بهرچاوی ، چون خوی وژنه کهی
تووشی سی بهرو بوون و سی مانگی ره بهق کهوتن . چون
حاجی ره شید له سلیمانیه وه هات ، جووته گاکه ی له
جیاتی سه له م برد و رویشته . چون منداله که ی هاوله ی
گرت و مرد . چون ژنه که ی له خهفته تی منداله که یان وله
برسانا ، به دهم سی بهرووه گیانی دهر چوو ، یاسینی
فریا نه کهوت . به ئاسانی ههسته بهوه ده کرا که بیر
له م نه گبهت و نه هاتیانه ده کاتهوه ، بهلام دژوار بوو
بزانی داخوا هه و دای وت و ویژه که ی ده پسی ، یان
هه لی ده کا تا ده یگه یه نیته جیگایه کی وا بریاریک بدات؟

کو توو پر به شینه یی سه ری هه لینا ، ده تگوت ملی
وه کوو فه نه ریکی ره و اووه وایه و توانای ئه وه ی تی دا
نه ماوه سه ره که ی بو بهرز کاتهوه . ورده ورده سه ری
هه لینا تا له سه ره ئه ستوی راست ویستا . نه مجار
په نجه کانی له بهر یهک ترازانده وده ستی نا سه ره زهویه که
بهو نه خته هیزه ی که له ده ستی دا مابوه یارمه ته تی
قاچه کانی دا ، ههموو جمگه کانی کهوتنه قرچه قرچ
تا راسته وه بوو . به لاره لاره وه چوه ماله وه . له
شتومه کی ناو مال تاقه لیفه یه کی مابووه ، دو و بهر

کوژهی به بهن لینا بوو ، روژانی باران وسهرما دهی دا به
شانی دا و بهر کوژه کانی گری ده دا .

لیفه کهی دا به شانی دا ، گالو که کهی به دسته وه
گرت و کهوته ری . کهس نهی ده زانی تا کوی برده کات
و ده یه وی بچیته کوی . به لام وا دیار بوو وره ی بهر
نه دا وه ، اهیشتا دلی له ده ست و قاچی به هیژ تره .
رویشت و رویشت تا دوا ی ماوه یه ک له چا و ون بوو

پاش چهند روژ (حه مه رهش) له هه له بجه سهری
هه لدا . به م حاله وه ده چوه ناو بازار داوای کاری
ده کرد . به لام کاری چی ؟ خه لک کری کاری ده ویست
که ههر له به یانیسه تا روژئاوا پشوونه دا و وه کوو
خولخوله هه لخولی . گه لی له وانهی بو کریکار ده گهران
که حه مه رهش داوای کاری ده کرد سهریان راده وه شاندا
و ده رویشتن ، له بهر خویانه وه ده یانگوت : کریکاری
چاکی نوره ی نه وه یه له کاره که م دا بمری ، کفن و دفنی
توشم به ریشه وه بی !

به ریکه وت هی واشیان بوو ئانه یه کی ده دایه و
ده ی گوت باو کم توناتوانی کار بکه ی ، نه وه بده به
کولیره یه ک و واز بینه . حه مه رهش به دریزایی ژیانی
کوری ناو مه زراو شیناورد بوو ، به شان و باهوی خوی
ژیا بوو ، نه و گه وزه ی نه و له دره ودا ده ی وه شاندا
که م پاله هه بوو بی وه شینی ، ئیستا که تووشی روژیکی
ئاوارهش هاتبوو وای وه لام بده نه وه ، کزه له جه رگیه وه

دههات ، ثانه کانی وەر نه ده گرت و هه موو جاری دهی
گوت : لالو ! من گه دایی ناکه م ، داوای کار ده که م . به لام
ئاگری برسینه تی که بلیسه ی سه ند ، ئازاو خویری وه کوو
یه ک ده سووتینی ، که زانی کهس به کری ی ناگری . ناچار
چهند ثانه یه کی وەر گرت و دوسی کولیره ی کری .

له بن دیواریک دانیشته ، برسپایه تی ئه وه نه ده
زوری بو هینا بوو ، تا بلی ی یه ک و دوو کولیره کانی
ماشته وه . پشوویه کی دا و له بهر خویه وه گوتی : وا
باشه جیگایه ک بدوزمه وه شهوتی ی دا بحاویمه وه ، ئه گینا
به م سه رمای ده مه و زستانه له کولانان وله بن دیواران
ره ق ده بمه وه . هه ستا بی ئه وه ی بزانی بو کوی ده چی
له و کولانه وه رویشته بو کولانیکی دیکه ، هیندیک به
وی دا گه را و رووی کرده کولانی سپهه م له وی ته ماشای
کرد دوو که لیکه ئه ستوور به هه وادا ده چی . گوتی : هه ر
چیه ک بی ئه وه ئاگریکی گه وره یه ، واچاکه بچم شه و
له په نای دا بحاویمه وه . وه کوو شوین گه ریکتی چاک
شوینی دوو که لی هه لگرت تا دوزیه وه ، دوو که له که ، له
کونیکه ره شی گه وره ی وه کوو ئه شکه وت ده هاته ده ری .
خوی کرد به کونه که دا ، له ناو چره دوو که لدا نارمایی
کا برایه کی دی په یتا په یتا ئاگره که ی خوش ده کرد .
سلاوو ماندوو نه بونی لی کردو پرسی :

لالو ئه م ئاگره چیه وا بی وچان هه ر خوشی ده که ی ؟
ئاگر خوشکه ر گوتی : برا که م ! ئه مه تونی حه مامه . کاری

من تهوه يه ته م تونه تاو دهم .

حه م رهش : لالو ! وهره پياو ه تي بکه ، له ري ئي
خوادا جي م بکه ره وه شه و ليره دا بحاويمه وه ، با له
سه رمانا رهق نه بمه وه !

تونچي : براله توني حه مام پارانه وه ي بوچيه ، وهره
هو له و قوربنه پال که وه .

حه م رهش له گهل تونچي ريککه وت ، شه وانه
يارمه تي تونچي ده دا تا تاوي بخه ويت و نه ختي
بحه سيته وه . به روژيش ده رو يشت ، له ناو بازار
بو ايه ، له کولانان بو ايه چهند نان يکي گه دا يي ده کرد و
ده هاته وه . مه به ستي ته وه بوو ههر چون يک بي بگاته
به هار ئيتر بچيته وه دي هات ، شوان سي و گاو اني بي ،
ره نجبه ري و سه پاني بي ، ههر چيه ک بي ، ملي کاريک
بگري و له ته نگانه دهر چي .

روژيک زور توف بوو ، به باوه کريوه ي ده کرد ،
کهس نه ي ده تواني ماله و مال بکا ، حه م رهش تا
چيشتاني سه بري کرد به شکم نه ختي هه وا خوش بي ،
به لام گفه گفي با تا ده هات توند ترده بوو ، کولو به فري
گيژو خول ده دا و ده ي کرد به کوني تونه که دا ، ده تگوت
له عاسمان هه ره وه زيان کرد وه و به فر هه لاجي ده که ن .
حه م رهش گوتي :- ته مرو ناگه مه ناو بازار ، ماله و
ماليشم پي ناگري ، واچا که روو بکه مه ماله ده وله مه نديک
داواي دوو نان بکه م ، ههر چون يک بي ته مرو که ي پي

به رمه سهر ، تا به یانی خوا که ریمه • لیفه شره که ی به
شانی دادا ، دهستی دا گالو که که ی و لهقه لهق که وته
ری • تهونده بایه که رای دهوشاند به فره که بویه ی
سپی تی هه لده سوو ، فایده ی نه بوو ، سهر تا پا ده تگوت
له قیرت هه لکیشاوه ، ره شاوی لی ده چوراوه و به دوا ی
دا خه تیکی ره شی له سهر لاپه ری به فری سهر زهویه که
ده کیشا ، به لام له و وه خته دا کی هه بوو ته و بده ورد
بی تم خه ته بخوینیته وه و به سهر هاتی ته و تی بگا ؟ •

له و لاوه ی هیندی خانووی قورین و کشو مات
کوشکیکی ته رزو به رزی بهر چاو که وت له نساو
حه وشه یه کی گه وره دا ، له چهند لاوه له بانه کانی دوو که ل
هه لده ستاو له گه ل کریوه و ره شه با شه ری ده کرد • و ا
دیار بوو هؤده کان سو به یان تی داده ئایساو گهرم و گور
بوون • په نجه ره کانی په رده ی سپیان پیوه بوو ، به لام
ده بیندرا بهم چله ی زستانه گولیشیان لی یه • حه م ره ش
بیریکی کرده وه و گوتی :

دیژن له و دنیا به ههشت ههس ، که چی ته مانه
هه ر ئیسه وان له به ههشتا ! •

رویشته تا گه یشته بهر قاپی حه وشه که • ده رگا که
ته و بده سه وزو جوان بوو ، نه ی ویرا به ده ست لی دا ،
چونکه دهستی ره شو دوو که لاوی بوو ، ده ترسا قاپیه که
پیس کات و به گزی دابچن • روانیه ده ورو به ری خوی ،
داریک به ردیک بدوزیته وه پی ی له قاپیه که بدا ، به فر

هه موو شتيكي دا پوشي بوو ، هيچي دهس نه كهوت .
ئاخريه كه ي چهند مستي له قاپيه كه دا . دهستي كه ههر
ئيسقاني رووت بوو ، ته قهي له قاپي ههستاند ، وه كوو
به دار لي دهی دهنگي دايه وه ناو حهوشه كه .

كابرايه كي سهر زله ، به سهری رووتو باوهشي
قره وه ، كوليرت له لاملی ساويایه چه وری ده كرد ،
سهری له په نجه ريه كه دهر هيناو نه راندي : سهعه نه وه
كي يه بهم به يانيه له قاپي ده دا ؟

حه مه رهش گوی ی له دهنگي كابرا بوو ، له دلي
خوی دا گوتی : دهك كوچكت لی واری ، به يانی چی ، نه وا
نيزيك نيمه روس !

سهعه قاپيه كه ی کرده وه ، چاوی به حه مه رهش
كهوت ، له وه لامي كابرا دا گوتی : به گم ! بيژم چی ؟
داوهلی ره شه ، وا دياره گه دايه .

حه مه رهش گوتی : خيرو مه ند ! خوا نه ی بری ، فره
برسيمه ، دوو نانم به نی !

سهعه قيراندي به سهری دا : برۆ به ریی خوته وه
كابرا . خانم له مال نيه ، چوته حه مام .

حه مه رهش سهرنجی به ژن و بالای سهعه ی دا ، لیوه
چرچه كانی تا لای بناگویی ليك ره وينه وه و
شه ويلا كه كانی له بهر يهك ترازان . نه گهر ئينسانیکی

ساغ و تپرو تهسهل بوایه زوو ده زانرا خه ریکه پی بکه نی ،
به ده نگیکی کوت و پچره وه گوئی :

کوره جوان خاسه که خاسیان وتوه « هه ر کهس
گویز له هه مانه ی خوی نه ژمیری » تو گویت پیوه نه بوو ،
من داوای نانم کرد ؟ خانمی چی ، من برسیمه ، شتیکم
گه ره که بی خوم . شتیکم گه ره ک نیه گه مه ی له ته کا
بکه م !

عاده تی بازار

له بهغدا که له حه یده رخانه وه - به جاده ی رهشید
دا - به ره و (باب الشرجی) ده رویشتی هه وه لین مه یدان
ناوی (ساحة الامین) بوو . لهو مه یدانه وه جاده یه کی
کورت به بهر خانی حاجی قدوری دا ، ده په ریه وه بو ئه و
بهری ده جله ، به ویشیان ده گوت (شارع الامین) .

پیش ئه وه بگه یته خانی حاجی قدوری ، کولانیك
لهو جاده وه ده چوه بازاری مسگه ره کان ، ئه و کولانه
ئه وه نده ته نگ بوو ، ئه گه ره حه مال به کوله توتنه وه پی
دا ده رویشت ریگه ده برا ، هه ره ئه وه نده بوو هـورن
لی نه ده درا و پولیسی هاتوچۆ نه ویستا بوو ، ده نا ده بوو
بویستی تا قه تاری حه مال تی ده په ری .

)) ئه و حه مالانه فه رده توتنه کانیا ن ده برده خانی
عبدالقادر خه فاف ، یا صراف . به هه ره جور ، تو نه
حه مالی نه توتن کر . کابرا صراف بی یاخه فاف بو تو
فه رقی نیه . با ئیمه ش وه کوو حه ماله کان پی بی بلی یه
عبدالقادر ئه فندی ، تا له م چه قی ری یه دا ، به ده ست
ناوه که یه وه گیر نه خوین ۲۳

به‌غدا وه کوو پیوازی توی توی وایه ، تهوهی به بهر
چاوه وهیه توی سهره‌وهیه و شاره‌زا بوونی ئاسانه ،
چاده‌یه و ته‌م به‌رو ته‌و به‌ری مه‌غازه‌یه ، له سهر مه‌غازه
گانه‌وه یانه‌ی چه‌کیم و ددانسازو پاریزه‌رو شتی لهم
بابه‌تن . تابلویان له سهر ده‌رگاگانیان ، وه‌کوو ته‌بکه
بو مشتری ناوه‌ته‌وه . ههر کامیک له وانه‌ش گلوله‌یه‌ک
رازو نهینی خو‌ی هه‌یه . ته‌مه رواله‌تی به‌غدا ، یا تویکی
سهره‌وهی ته‌و پیوازه‌یه . ته‌گهر بتوانی به‌نیوان ته‌و
تویکلانه دا خو بگه‌یه‌نیه ناوه روکه‌که‌ی ، شتی زور
سه‌یر ده‌بینی . دادوور نیه ئاخره‌که‌ی ریت بکه‌ویتسه
خه‌زینه‌که‌ی (عه‌لی بابا) ۴۴

ناوه‌روکی ته‌و پیوازه‌ش رواله‌تیکی هه‌یه ، که‌ناوی
بازاره . بازار ، هه‌مووی سیپه و چه‌شاره به‌ته‌نیشته
یه‌که‌وه ، له ههر چه‌شاریکدا راو که‌ریک ده‌ستی داوه‌ته
چه‌کی نیو گه‌ز ، یا ته‌له‌ی ته‌رازووی ناوه‌ته‌وه و خو‌ی
مات داوه . نه‌چیر وه‌ک لافاو لهم سهره‌وه به‌ساخی دین
وله‌و سهره‌وه که‌ده‌ر ده‌چن ، هی وایان هه‌یه نیو گه‌ز
گیرفانی دریوه و هی واشیا ن‌هه‌یه کیسه‌که‌ی به‌ته‌له‌وه
پوه .

ته‌مه‌ش اهیشته‌شتیکی زور سه‌مه‌ره نیه ، ناو به‌ناو
له نیوان ته‌و سیپه و چه‌شارانه دا ، درزیک ، قه‌لشتیک
هه‌یه ، ته‌گهر خوت باریک بکه‌یته‌وه و به‌درزیک له‌و
درزانه‌دا بروی ، ده‌گه‌یه شتی زور سه‌یرو سه‌مه‌ره ، که

پی یان ده لین خان • مشکی سهر خه زینه به ناو بانگه •
ده لین مشک کونیکي پیچه لپوچی دریژی تاریک
هه لده کهنی ، ئالتوون ده دزی و له قوژبنیکی کونه که ی دا
کوی ده کاته وه ، شه وانه گالته یان پی ده کاو که یفی
پی دی • ئه و (خان) ۱۱ نه شر کونه مشکی سهر خه زینه ن •

خانی عبدالقادر ئه فندی یه کی بوو لهو کونه
مشکانه • قاپیه که ی پچووک بوو حه ماله کان فهرده توتن ،
که تیره ، مازوو ، خوری ، و شتی وایان له بهر دهرگا که
داده نا و ده یان هینا ژووره وه • له قاپیه که وه تاژووی
دالانیکی دوو سی متری بوو • ده لئین ژوور ، چونکه
ناویکی دیکه نیه پی ی بلی یین ، له وه ده چوو ئه سلهن حه وش
بوو بیت ، که ی و چ وه ختیک سهری گیراوه ، نازانین •
ئیسنا ئه و له قاتی دوو ههم بانیکی قایمی به سهره وه یه و
ئهم حه وشه یه ی کردوته هۆل • له حه و اشه وه عبدالقادر
ئه فندی سنووری ملکی خوی دیاری کردوه ، ته نانه ت
هه تاویش به خۆرایی ناتوانی ری ی بکه ویتته ئه وی •

له سووچیکی ئهم هوله قه پانیکی گه وره وه کوو ته له
نراوه ته وه • له لای قاپیه که وه جیگایه ک هه یه ، پیش ئه وه
که حه وشه که بانی بخریته سهر ، هه یوان بوو • ئیداره ی
عبدالقادر ئه فندی له وی یه •

دوو قه نه فه ی لی دانراوه و میزیکیان له نیوان دایه •
وا دیاره ئه وان هس هاوته مه نی خانه که ن •
به لام شهر به ی ئاوو په رداخه که بی گومان له و

قه زه فانه گه نج ترن . له ته نيشت ټه و کونه هه يوانه وه ،
قاپيه کي قورس و قايم هه يه ، هه ميشه داخراوه و
کليله که ي له گيرفاني عبدالقادر ټه فندی دايه . ټه و قاپيه
وه کوو (ذاکر) ي خانچي ده يگوت ، ده چيته (سه ردا ب)
ياني ژير خانیکي گه وره ، که ۳ سند و وقي پولای لي يه .

روژي هه وه ل که مانگي به چوار دينار لای ټه فندی
دامه زرام ، ټه رکي روزانه ي مني دياري کرد : مخارجي
روزانه ي مال هه وه له و ده فتره بنووسه . چنه د فدره توتن
دي و ، چنه د هس ده روا له و ده فتره بينووسه .

له ژووره کاني قاتي دووه هم له گه ل زا کر گوونيه کان
بژميرن ، تازه به جيا ، کونه ي ساغ به جيا و ، دراو به
جيا دانين و له و ده فتره بيان نووسه . ټيشه کاني
تريش خوم به روزدا ليرهم پيت ده ليم .

مخارجي مال هه وه روژي هه وه ل : تري ۵۰ فلس ،
گوشت ۱۵۰ فلس ، نان ۶۰ فلس ، ته ماته و سه وزي ۳۰
فلس ، جه ريده ۱۰ فلس .

روژي دووه هم شووتی ۵۰ فلس ، ټه واني ديکه
وه ک خويان ، روژي سي هه هم له جياتي شووتی کاله ک
ټاخري مانگي ټه فندی گوتی : کوا ده فتره ي مال هه وه ؟
- ټه و تا .

- حيسابي هه موو روژيکت نووسيوه ؟
- نه خير . چي بنووسم ؟ هه موو روژي ۳۰۰ فلسه
ټه و ټيستا ده نووسم مخارجي ټه مانگه ۹ دينار .

— کاکه ټه مه دهلی چی ؟ گوتره نیه . نه مه
تجاره ته (به چپه وه) : کچه که شم له مال هوه دهینووسی ،
سه ری مانگ به رامبه ریان ده کا ، به لکوو ذاکر فرو
فیلی کرد بی .

— ټه فندی عه یبه . له ۳۰۰ فلس فرو فیلی چی
ده کری ؟

— کاکه تو نیقاش مه که . ټه مه تجاره ته .
— باشه ټه فندی باشه .

روژیک له گهال ذاکر چند سعات گوونیمان جیا
ده کرده وه ، گهروومان پر بوو له ته پو توزو له تینوانا
ده هاژاین ، گوتم : ذاکر بچو دوو پیپسی کولا بکره ،
با له تینوانا نه خنکیین . ذاکر زوری به لاوه سهیر بوو ،
له بیچمی واده رکهوت ، که له میژووی ټه و (خان) ده دا ،
هه وه لین جاره شتی وا ده بیسی . گوتم بوچی وقت
ورماوه ؟ ټه وه ۳۲ فلس ، راکه . زوو وه ره وه .

دانشت بووین پیپسی کولامان ده خوارده وه ، ټه فندی
په یدا بوو . بی ټه وه سلاو بکات ، بهروویه کی گرژه وه
هات دانشت . ذاکر پیپسی کولا که ی به جی هیشت و
چوه وه گیان گوونیه کان . خوم به وه وه شه که ت نه کرد ،
ټه فندی بوچی روو گرژه . پیپسی کولای خوم خوارده وه .
بانگم کرد ذاکر وه ره پیپسی کولا که ت گهرم ده بی .
ټه فندی ، ده می وه که مه شکه ی کون ته قی و نه پرانندی .
کاکه ، ټه مه خانه ، گازینونیه . تو خوت کار ناکه ی ،

خه ریکی ذا کریشم لی بهد عه مهل که ی ؟ من خوم پیپسی
کولا ناخومه وه ، ئیوه پاره تان له کوی بوو پیپسی کوالا
ده خونه وه ، کاسبی چون وا ده بی ؟

– ئه فندی خو گوونیه کانمان نه گوشیوه ، پیپسی
کوالای لی چورا بیته وه . من به پاره ی خوم کریومه ، جگه
له وهش خۆمن حه مال نیم . کاتبم ، راستت پی بلیم ، له
بهر تو نیه یارمه تی ذا کر ده دم ، بهزه ییم به ودا دیته وه .
– بهزه یی چی ، ذا کر خانچیه ده بی کاری خوی
بکات . تو وادیاره به کاری بازار نایه ی ، وایزانم بونی
(یعیش و یسقط) له میشکت دی .

– نه والله ، ئه فندی من کابرایه کی کاسبم ، لهو
کوردستانه وه هاتووم سه رم له م به زمانه دره ناچی . ئه گهر
رازی نی ده روم . ئه وه نده ی بیر که وته وه که شهش
دینار له کاتبه که ی پیشوو که متر به من ده دا . خوا
بووه و گو تی : باو کم ، برام تو غه ری بی ، ده مه وی فیری
کاسبی بی ، عه قلی خوینده واری له سه رت ده ر که ،
روژی ۳۲ فلس پیپسی کولا ، مانگی ده کاته نیری که ی
دیناریک ، کو ی که ره وه ، پاش چهند سالی تر بی که ره
ده سمایه و کاسبی پیوه بکه ، بو خوت ده بیه پیاو ، ئیمهش
هه ر و امان کردوه

تائه و کاته ته و او به وردی سه رنجی سه رو
گویلا کی ئه فندیم نه دا بوو . به راستی مشککی سه ر
خه زینه م بیر که وته وه . سه ریکی گرمو واله ، دوو چاوی

پچکو له و زيت لووتیکی باریک ، ده میکی دریژ ، پیستیکی
 وهك كوونه مهشكه . له سهر قه نه فقه كه قوت ببووه و خیرا
 خیرا دهی روانیه من ، دهی روانیه قه پانه كه ، دهرگای ژیر
 خانه كه . جارو بار له شووشه كانی پیپی کولا مور ده بووه
 تیگه یشتم كه شووشه كان وهك (مهرگه مووش) نازاری
 ده دهن . ههلم گرتن و چووم بو لای ذاکر . نه وه ندهی
 هه ولم دا ذاکر پیپی کولای نه خوارده وه ، سپی هه لگه
 را بوو ، خیرا خیرا گوونی ده بژارد . گوتم کوره شه وه
 بوچی ده ترسی ؟ خو دنیا سهری به پووش نه گیرا وه . به
 ده نگی به رز تا نه فندی گوئی لی بی گوئی .
 نه فندی راست ده كا ، ئیمه کاسبین نابی هه له
 خه رجم ، بکه ین . له پاشان به چپه گوئی ئهم کابرایه
 دهرم کا ، له هیچ خانیک رام ناگرن ، ده لین یاده ست
 پیسه ، یا سهر سهریه ، کاریکی دیکه ش نازانم ،
 منداله کانم له برسانا دهرن .
 توژیکی پی چوو نه فندی بانگی کرد وهرن ، هاتینه
 خواره وه . مام سه عدوون و چهند که سی تر له دهو که وه
 که تیره یان هینا بوو .
 - کاکه تو بچو دانیشه ، بیان نووسه . ذاکر وهره
 بیان کیشه . ذاکر فهردهی که تیره ی ده خسته سهر
 قه پانه که و نه فندی خوی ته ماشای ده کرد . بنووسه :
 ۴۸ کیلو - ۴۰ کیلو - ۳۲ کیلو - ۴۶ کیلو . دوا ی
 قره و هه رایه کی زور نرخیان بری ، کیلوی به ۲۰۰
 فلس .

- ههمووی بو به چهند کیلو ؟

- ۱۶۶ کیلو .

- چوار جیگایه ، ۸ کیلوی لی فری ده .

مام سه عدوون - عبدالقادر ئه فندی ، چون ۸ کیلو ؟

ئهم کیسانه به کی کیلویه کیش نابن .

- کاکه ئهمه عاده تی بازاره ، ئیره به غدایه ،

به غدا .

- ۶ کیلوی ته پو توزو خاک و خول لی فری ده

مام سه عدوون - کورپه پیاوی چاک به ، که تیره

ده لی جه واهیراته ، ته پو توزی چی ؟

- کاکه ئهمه ده لی چی ؟ چهند جارت پی بلیم

عاده تی بازاره ؟

- به لی . ده مینیته وه ۱۵۲ کیلو .

- بی که به باتمان .

- ۱۰ باتمان و دوو کیلو .

- نا نا ، وانیه ، که متر ده کات .

- بو چی وانیه ، ۱۵۲ کیلو ، ههر باتمانی ۱۵

کیلو ، ده کاته - ۱۰ باتمان و دوو کیلو ، ئیتر چی ؟

خو شتیکی ئه وه نده زور نیه .

- کاکه غه له تی . عاده تی بازار ۱۶ ی به ۱۵ یه .

- تی ناگم ، ۱۶ به ۱۵ یانی چی ؟

- ده زانم تی ناگهی . تاوانی خومه توم راگرتوه .

(۱۶) کیلو ده ژمیرن ده لین ئهمه (۱۵) دای ده بین به

باتمانیک • هیندهم پی سه یر بوو دام له قاقای پیکه نین
وگوتم ، دهی جا بائمهش عاده تی بازار بی ، ههر (۱۶)
دیناری بو دهژمیرین و دهائیین ئهوه (۱۵) دینار •

مام سه عدوون گوتی : ئهوه کیشه یه ناوی ، ئهوه
میرزایه چونی حساب ده کات بهو پی یه پارهم دهده یه
باشه ، ده نا دهی بهمه خانیکی دیکه •

— کورپه ئه مه عاده تی بازاره ، له هه موو خانیك
ههر وایه •

— من عادهت و مادهت نازانم ، ههر ئهوه یه
پیم گوتی •

ئه فندی له تووره بیان چاوی دهر پهری بوو ، باشه
ده کاته چهند ؟

— ۳۰ دینارو چوار سه د فلس •
— چوار جی یه ، ده لالیه که ی ده کاته چوار دینار ،
تو ۳ دیناری لی دهر که بو مام سه عدون به زایه ناچی •
— ۲۷ دینارو چوار سه د فلس •

— دیناریکشی (ارضیه) و قه پانی لی دهر که •
— ۲۶ دینارو ۴۰۰ فلس •

— ۴۰۰ فلسه کهش حه مالی ذاکر • ئهوه ۲۶ دینار •
مام سه عدون و ئهوان رویشتن • ئه فندی گوتی :
چهندی مانگه ؟

— ۱۵ مانگه •
— بگره ئهوه دوو دینارو برۆ به ریی خۆتهوه ،
تو به کاری بازار نایهی •

بی هینه نهما ناوی مه به

کوشکی ناغایی وه کوو کونده به بوئی گهرول ، به
بهر به روچکی دیی (سهر کهل) هوه هه لنیشتبوو ، له
هیندی جی پارساره ی بانه کان که وتبوونه خواره وه ، له
هیندی جیش دا چورا بوون • ده تگوت ده می گزیری پیره
له بهر کرووساندنه وهی ئیسقانی پاشخوان و چه قهی زوری
چهند سانه له گهل بیگار چیه کان ددانی تاق و واز
که وتوه و ، تهوی ماویشه تهوه خوارو خپچ بووه • له
میژبوو پلووسکه کان بهر ببوونه وه و چایی یان پیلی نرا بوو
شوقا و گهی باران که ندپی خستبوه دیواره کان و ده میان
له گوندی سهر کهل دا پچری بوو • ده تگوت قهستیانه
تهو چهند ماله ره عیه تهش که له دی دا ماون به گاو گویرو
شینا و ه رده وه قووت بدن • به رده کان سهریان له
سواغه کان دهر هینا بوو ، ددانیان له ریچه وه برد بوو ،
له وه ده چوو نیازیان وابی ، خویان له بهندی دیواره کان
رزگار بکن •

بهشی دهره وهی قهلا ، دیواخان و پیشخانه ، ته ویله و
کادین ، هیشتا ههر به پیوه بوون ، دیواریان به دهره وه و

بانیان به سهرهوه مابوو . بهلام نه له تهویله حیلهی
ئهسپو ماین دههات ، نه له کادین سپیایی کای تی دا
دیار بوو . له بن میچ سیسره دهیان خویند و له
خواریشهوه قالونچه رمبازیان ده کرد . سالیک بوو فه رشی
دیواخانه که فروشرا بوو ، بهرپه کانی پیشخانهی لی راخرا
بوون . ههموو شتیک له مالی مهجیدخان بهرهو سووک و
چروو کی دهرویشت ، ئهم بهرپانه نه بی ریزو حورمه تیان
پهیدا کرد بوو ، له پیشخانهوه هاتبوونه دیواخان و
جیگای قالی یان گرتبووه . تاقه ههسیریکیش له مزگهوت
پهروهه ببوو هاتبووه قوژبنیکی پیشخانه که .

دهزگای دهروهی مهجید بهگ به سی شستهوه
دهگه را : فه ره جی فه راش ، هه لوی تانجی ، ئیستره بوژ .
شهوانه ئیستره بوژ فهرمانره وای شه شدانگی تهویله
بوو ، سهر به خو دهی زهرانده . هه لو له سهر کـوتـه
ههسیره که ی پیشخانهوه فه ره جیش له مزگهوت دهخهوتن .
تازه تاو له ناو ئاواپی کهوتبوو ، فه ره ج له مزگهوت
هاته دهروهه . نورهی مالی سوفی ره حیم بوو ، چوو
سهوه تهیهک کاو جامی ماستی لی ئهستاندن ، کایه که ی
کرده بهر ئیستره بوژو ماسته که ی برده ژوورهوه ، بو بهر
چایی ئاغا . هاتهوه له گوئی سوانه ی کادینه که پینج
شهش لقی دار دهه هیناو کوورهی دیواخانه که ی داخست .
هه لو له سهر ههسیره که دهه کرد و له جیگای دانیشت .
تاویکی پی چوو مهجید بهگ پهیدا بوو ، به کاوه خو

ههنگاوی هه‌لده هینا ، له گهل هه‌موو هه‌نگاویک که
وشه‌کانی قاچیان ده‌قوسته‌وه . هه‌ر دوو ده‌ستی نابوه
که‌له‌که‌ی ، ره‌سمی ئاغایه‌تی به‌جی ده‌هینا و له‌شینه
بای ساردیش شارده‌بوونیه‌وه . مه‌جید به‌گک هه‌ساته
ژوو‌ره‌وه‌و له‌په‌نا کووره‌که‌دانیشت . فه‌ره‌ج وه‌ک ده‌ست
بۆ ژێژک به‌ری ، سه‌رینیکی تووکی گه‌وره‌ی چلکن که
به‌رگه‌که‌ی له‌دووسێ جێ درابوو ، لای په‌نجه‌ره‌که‌وه
له‌جیگای دوینی ئیواره‌ی ئاغا دانرا بوو ، به‌ئه‌سه‌پاير
هه‌لی گرت و هینای له‌پشت ئاغایه‌وه‌داینا . مه‌جید
به‌گک پالی داوه‌و گوته‌ی : بچۆ نان بینه‌ . فه‌ره‌ج تاویکی
په‌ی چوو سینه‌کی گه‌وره‌ی هینا ، دوونان و پیاله‌یه‌ک
ماست و سی ئیستکان چای له‌سه‌ر بوو . له‌به‌ر ده‌می
ئاغا دایناو چوو‌وه‌هه‌ پیشخانه .

مه‌جید به‌گک به‌ده‌م وت و ویره‌وه‌هه‌ ، چه‌ند پارووی
نان و ماست خوارد و دوو ئیستکانی چا خوارد‌وه‌هه‌ .
چاوی بری بوه‌ سینه‌که‌و که‌وتبوه‌ ده‌ریای خه‌یالاته‌وه‌ .
ده‌ستی شارمه‌زای به‌ر پشتینه‌که‌ی بوو ، له‌خویه‌وه‌ قوتووه
سیغاره‌که‌ی ده‌ر هینا ، سیغاریکی پیچاوه‌و به‌ئاگری
کووره‌که‌ی دای گیرساند . پزیسکیک ئاگر په‌ریه‌ پشتی
ده‌ستی ، وریا بوه‌وه‌و بانگی کرد : وه‌ره‌ لای به‌هه‌ .

فه‌ره‌ج هات سینه‌که‌ی لا برد . مه‌جید به‌گک ناو به‌
ناو مژیککی له‌سیغاره‌که‌ی ده‌دا و به‌وردی ده‌ی روانیه‌
میچی دیواخانه‌که‌هه‌ . توورو رایه‌له‌ی جال جالوو‌که‌ی نه‌هه‌

دهدی ، فیکری دوورتر رویشتبوو .

له بهر خویهوه دهی بژارد : یهك ، دوو ۰۰۰ سی ۰۰
تا گه‌یشته (۳۰) .

فهرج وای دهزانی ماله رویشتوه‌کان دهژمیری ، له
پیشخانهوه هه‌لی دایه : نه‌خیر ئاغا - (۲۵) .

مه‌جید به‌گک ئه‌وه‌نده نوقمی خه‌یالات بوو ، گۆی
له‌فهرج نه‌بوو . مژیکی دیکه‌ی له‌سیغاره‌که‌دا ، دوو‌که‌ل
نه‌هاته‌دهمی . قونچکه‌سیغاره‌که‌ی فست کرد ، دار
جگه‌ره‌که‌ی چه‌قانده به‌ر پشتینی و هاته‌ده‌روه . بو‌روه
هۆره‌ی گاو گویر وریای کرده‌وه ، ته‌ماشای کرد ئه‌وا
مالیکی دیکه‌ش خه‌ریکی کوچ کردنه . تاوی لووتی
داژه‌ندو ، له‌پاشان له‌بهر خویهوه‌گوتی : به‌گۆری
بابیه‌وه با بروا ، داری خانووه‌که‌ی به‌شی مانگیکی کوره‌که
ده‌کات . مه‌جید به‌گک رویشته‌ماله‌وه ، سینیه‌که‌به
۳ ئیستکان و پیاله‌یه‌کی خالی‌هوه له‌وی دانرا بوو ،
خه‌یالاته‌که‌ی دیواخان سه‌ری لی داوه . گوتی : ئه‌ری
خانم ! تو پیم نالی‌ی ئه‌م سینیه‌بوچی وایه ؟
زارا خانم گوتی : سینیه‌چیه‌تی ، چۆنه ؟

- کچی ئه‌وه ده‌لی‌ی چی ؟ بروانه ئه‌وه‌نده گه‌وره‌یه
گیره‌ی له‌سه‌ر بگیری . له‌دیواخان ته‌ماشام ده‌کرد
نانه‌کانیش به‌حال له‌قوژبنیکی دا‌دی‌ار بوون ۰۰۰
دیواخانه‌که‌ش ده‌لی‌ی وشتر خانه‌ئه‌وه‌نده به‌رزو
گه‌وره‌یه . سی ئالو داری تی دایه .

- جابو نالی ی • تهویش له بهریهک رهویوه تهوه •
- بهلی ، بهلی • تهسلهن هه موو شتیک له بهریهک
رهویوه تهوه • که وشه کانیشم تهوا به حال به پیمهوه
گیر ده بن • بروانه کهواکهی بهرم ، دهلی عه بایه ، دوانی
وهک منی تی دا جی ده بیتهوه •

- کوره قسهی چا بکه ، ئابروومان دهچی •
- چون بروا ناکهی ؟ توش ههروای ، دهلی
کیژولهی کراسی دایکت له بهر کردوه •

زارا خانم ، هه ناسهیه کی هه لکیشا و گوتی : تهو
ره عیه ته بی وه فاو ناپیاوانه به جی یان هیشتین • له
دییه کی چول و هولدا ، هه ر چاکه شیتیش نابین •
سهیدی زه مبیل ئاور له عه مرو مالیان بهر دات •

میمکه پیروز ، ژنی لالو ره حمان ، که بو خوا
حافیزی هاتبوه لای خانم • گوتی : ته پیرۆ ، خانم گیان !
تو خوا بو دوعای شهر له هاوماله کان ده کهی • تهوانیش
وهک تو رولهی شیرنیان ههیه •

- میمکه پیروز تهی توخوا تهوه پیاوه تیه له گهل
ئیمه ی ده کن • تهوه وه فاو تهمه که • دییه که تان چول
کرد و ئیمه تان به تاقی ته نیا به جی هیشت ؟

- خانم گیان • بلین چی ، تهوه ی لای خواوه بی
خوشه • ئاخو چی بکهین به خوا ئه رکتان زور قورسه ،
تا پیمان کرا خزمه تمان کردن ، ئیستاش له پهرو پو
کهوتی بن ، ناشکوری نه بی ، دییه که نه گبهت گرتوویه تی •

دهلی ین به شکم خوا له جی یه کی دیکه دهروویه کی به خیرمان
لی بکاته وه و نه گبهت بهرمان دا .

- خانم ، له قسه کانی میمکه پیروز : خوا ،
نه گبهت ، دهرووی خیر . . . فیکریکی به دل دا هات و
گوتی : میمکه پیروز به دلپه وه مه گره له گهل توم نه بوو ،
ئیوه ره عیه تیکی باش بوون ، تا توانیتان له گهلمان مانه وه ،
به خیر چن . خیرتان بیته ری .

- خانم گیان دهم خوش . قهت دوعای شهر له
خه لك مه کهن . ئیوه نه جیم زادهن ، ودمی باش نیه .
- به خیر چی میمکه پیروز به خیر چی . . . کارتسان
راست بی .

میمکه پیروز رویشت . . . زارا خانم قیراندی به
سه ر مه جید به گدا . عهمرت نه مینی . . . سه ر سه پوله ی
بی دهم و پل و دهسته و ستانه . تو که ی پیایوی . . . منیش
نه گبهت گرتمی ، چاره م له چاره ی تو نووسرا . . . دیواخان
وهك وشترخان وایه و سینی بو گهوره یه ؟ ئاقل له
میشکت دا نه ماوه ، به دیار ئه و پیره ژنه ره عیه ته وه ئه م
قسانه ده که ی . ئه وانه به خوینی سه رمان تینوون ، هه تر
دهرواو ده ی لی . ئاخریه که ی بومان ده کاته به یت و باویک
و ئابروومان ده چی .

جاری جارانه ، سینی نانی گهنمه سه ردار ی شانوه
شان دای پوشی ، شهش جهوت قاپ و دهوری له سه ر
بی ؟ دوونانی وهك باله میشووله سینی له کوی پر

ده کاتهوه ، ئاقلت بهوه ناشکی له برسانا و له بهر خه مو
خه فته وهك چیلکه وشك اهه ولاتووین ، کراس و کهوامان
لی بوته عه با . دیواخان چول وهول و رووت و قووت
و شترخانه ئه ی چیه .

تازه بۆم ده بیتهوه ئاغاو له دیواخانه نان دهخوا .
چاکه دی یه که چوله و کهسی تی دا نیه ، ده نا ده بووینه
په ند و مه خسه ره .

مه جید به گ ، وه کوو قه له موونه لووتی به سهر
لچی دا شور ببۆوه چاوی بری بوه عه رزه که . به کزیه کهوه
گوتی : بلیم چی ؟ منیش ده زانم دیواخان و میواخان
وه ختی به سهر چوه . گوتم به ره جیژنانه ، جاری با وا
بی ، به لکوو ره عیه ته کان روژی جیژن جیژنانه مان بو
بینن ، جا له پاشان به ره و مه ره کان کو ده که ینه وه .

- جیژنی چی ، تازه به ته مای جیژنانه ی ؟ ئه وا
ئه مروش مالیکی دیکه یان رویشته . ماوه ته وه چوار مال ،
ناگاته جیژنه ئه وانیش بار ده کهن . به ته مای جیژنانه
خوت له سهرمانا ده کوژی ؟ ههسته برو بۆ زه مبییل ،
به لکوو سه ید هیمه تیکمان بوبکا ، خوا ده روویه کی به
خیرمان لی بکاته وه و نه گبهت بهرمان دا .

مه جید به گ سواری ئیسه تره بوز بوو ، فه ره ج
کهوته پیشی و چوونه زه مبییل . نه وهك جار ان بار گه و
بنه ی پی بوو ، نه دیاری و سه وقات کهس خۆی تی نه
که یاند ، شه و لیفه یه کیان بو هینا له خانه قا چوه ناو دوو

توی لیفه که وه • له خهوی دا لای و ابوو جاری جارانه سهر
دهمی دهس رویشتنیه تی • خه بهری بوه وه ، به دم خه وه وه
بانگی کرد کئی له وی یه ؟

• فهره ج گوتی : به لی ئاغا

• - شتیکم پی داده ، سارده

• - هیچ نیه ، جلی ئیستره که نه بی

• - بیده نگ به ، سه گباب

• تاویکی دیکه ی پی چوو ، سهرما زوری بو هیئا

• یانگی کرد : فهره ج شتیکم پی داده زورم سهرمایه

• فهره ج گوتی : ههر جله ئیستره که هه یه ، هیچی

• دیکه نیه

• مه جید به گ گوتی : وست به ، که ره

• چاوی چوو خه و ، له خهوی دا زارا خانم لی

• به دهم دا هاتوه ، که زاره ده کیشی و نهوی به سهرزاری

• دا دی پی ده لی • داچله کا ، له سهرمانا ده رهزی

• گوتی :

• - فهره ج زورم سهرمایه عیلاجم بکه

• - فهره ج گوتی : ئاغا بهم شه وه کی چاوی لی یه ،

• قه ی چی نه کا ، با جلی ئیستره که ت پی داده م

• مه جید به گ گوتی : باشه بی هینه ، نه ما

• ناوی مه به

تاج و تهختی کویخا هومهر

چهند سال پیش شهری دووهه می جیهانی، ههر له به یانیه وه روژیک له بازاری مه هاباد، سهوداو کرین و فروشتن ویستا • دوکانداره کان که هه موو شتیک به گهزی خویان ده پیون، وه هه موو شتیک به سه ننگ و تهرازووی خویان ده کیشن، تاگهزو تهرازوویان له کاردابی به ته ننگ هیچه وه نین، دنیا ژیرو ژوور بی، ههر ئه وان فروشیان بی، په کیان پی ناکه وی • ئه و روژه نیو گهز وه کوو مقاشی هاوین له و لاوه که وتبوو، تهرازووش مریشکه به کورکت تی دا بنایه ته وه • کوتو پر چپه چپ که وته بازار • یهک له یه کی ده پرسی: چ باسه؟ کرمانج ئه مرو بو ده رمانیش دهس ناکه وی •

زوری پی نه چوو زانرا، سه رباز دهوری شاری گرتوه، سوخره یه، ماین، ئه سپ، و شتر؛ گوی دریز؛ ههر چی به گاری سواری و باری بیت به سوخره ده گیری •

ئه مجار خهک زیاتر تینووی ده نگو باس بوون • چی یه؟ چ قهوماوه؟ کهس نهی ده زانی! که سیش نهی

ده ويرا زوری لی بکولیته وه . کارو باری له شـکری
ده وله ته و نهینیه ، لیکولینه وه ی باسی سه ره .

دوو سی روژی پی چوو ، ورده ورده سوخره
براوو و وه زع هاته وه دووخی خوی . ده نگو باس بلاو
بووه ، به شیک له و له شکره ی له مه هاباده چوه بوناو
(گهورکان) . پاشان خه بهر گه یشته که له
(گهورکانیش) تی په ریوه و به ره و سه ره ده شته رویشته وه
ئیتر ده نگو باس وشکاوی هات . هیندیک ده یان گوت :
ره نکه ئه مانه چوو بن ، هی سه رده شته بگورن هیندیکانیش
ده یانگوت : ره نکه له و ناوه شهر بیت . اهاتو چو بـو
سه ره ده شته نه بوو ، نه یان ده هیشته هیچ کهس هیچ
ببیسـی . ئه وه ببوه مه ته لو که یه ک ، کهس نه یـتـوانی
هه لی بینـی . تا شین وشه پور له مالی (حه یدره عه لی خان)
دا کهوت . حه یدره عه لی خان ئه فسهری فه رمانده ی به شی
شه ست تیری ئه و له شکره بوو ، که چوبوه سه رده شته ،
ده رکهوت که سه ید عه لی خان کوژراوه .

خه لک له ژماره ی سه ربازه کوژراوه کان که وتنه خو .
یه کیک ده ی گوت : سه د سه رباز کوژراوه . یه کیک
ده یگوت : دووسه د ، هی وابوو ده یگه یانده پینج سه د .
هیندیکیش ده یانگوت : قه لا چویان تی خراوه و چوله که
کوژیان نه ماوه .

خه لک ئه وه نده یان حه ز به فه وتانی له شـکری
ده ولته ده کرد ، ئه وه ی له دلیان دابوو به زور کردنی

ژماره‌ی سه‌ربازه کوژراوه‌کان ده‌ریان ده‌بری • و به‌م
جوړه‌گفتو کوی دلی خویان ده‌رشت • به‌لام سه‌ر له
به‌ریش بتگر تابه‌ قسه‌که‌یان بی ناوه‌روک نه‌بوو ، چونکه
ته‌و به‌شه‌له‌شکره‌ی ده‌ولت که له سه‌ر ده‌شت بوو ،
هیچی پی نه‌کرا •

ده‌ولت نه‌ی ده‌ویست وه‌کوو جاران که - له ههر
لایه‌کی کوردستانی ئیران جوولانه‌وه‌یه‌ک ببوایه تفه‌نگی به
علی ئاغای حاجی ئیلخانی و قهره‌نی ئاغای مامه‌ش و چند
سه‌روک عه‌شیره‌تی خو فروشی دیکه‌کو ده‌کرده‌وه‌و
جولانه‌وه‌کانی کوردی به کورده‌کان ده‌خنکاند - ته‌م‌جاریش
وا بکات • ده‌ولت خوی به ده‌سه‌تله‌لات دار ده‌زانی ،
ته‌وانیشی چه‌ک چن کردبوو ، ئیتر نه‌یده‌ویست جاریکی
دیکه چه‌کیان بداته‌وه‌ ده‌ست • ده‌ی گوت : ((ره‌ش
ههر ره‌شه)) ته‌مانه‌باخائینی گه‌له‌که‌شیان بن ، ههر
کوردن و جیگای بروا نین •

نه‌شی ده‌ویست له‌شاره‌کانی دیکه‌وه‌له‌شکر بینی ،
تا خه‌لک نه‌زانن هیشتا که‌سی واماوه ، بتوانی له‌زه‌مانی
ره‌زاشادا سه‌ری دلی هه‌لاوی • له‌تاران‌وه‌وه‌فه‌رمان درا
مه‌سه‌له‌که له کورتنی بېر نه‌وه‌و پووش به سه‌ری که‌ن •
فه‌رمانده‌کانی له‌شکری (ورمی) و (مه‌هاباد)
و (سه‌رده‌شت) که‌وتنه‌راو ته‌گیر ، ئاخریه‌که‌ی
بریاریان‌دا له‌گه‌ل کویخا هومه‌ری (سویسنی) وتوو‌یژ
بکه‌ن • « کی ته‌م زه‌نگوله له‌ملی پشپله » بکات ؟ ده‌ستیان

کرد به پرسپار لهو بازرگان و دهره به گانه‌ی سهر به
ده ولت بوون . به هه موویان (کا حسین یان دوزیه وه) .

کا حسین هه مه سهد بوو ، هه مه به راویژی ده می
عه شایری ده زانی ، کاتی شه ری هه وه لی جیهانی میرزای
با پیراغای مه نگور بوو ، له پاشان به نوره میرزای عه لی
ئاغای حاجی ئیلخانی و قهره نی ئاغای مامه ش بوو .
سه روک عه شیره ته کان ده یان ناسی و به پیاویکی ئاقلیان
ده زانی . چهق و ته فی دنیای زور دیبوو ، له شه ری
هه وه لی جیهانی دا که له شکری عوسمانی له سابلاخ
(مه هاباد) بوو ، داوایان له با پیراغا کرد ، به خوی و
له شکریه وه بچی بو (خهزا) ، با پیراغا به کا حسینی دا
وه لامیکی زور توندو تیژی بو ئه فسه ری عوسمانی
نارده وه . ئه فسه ری عوسمانی که دهستی نه ده گه یشته
با پیراغا ، حو کمی ئیعدامی کا حسینی دا .

کا حسین به تکای قازی عه لی باوکی قازی محمدی
شه هید رزگاری بوو . که له شکری رووسی قه یسه ری
هات و له شکری عوسمانی شکاند ، روژیک کا حسین
بو کاری با پیراغا ده چوه (سابلاخ) ، له ریگ تووشی
دهسته یه ک سالداتی رووسی بوو ، سالداته کان که بو
کا برایه کی دیکه ده گهران به هه له چوون و کا حسین یان
گرت ، وه له گه ل دیلی دیکه نیردرا بو قه فقاز ، تا له
شورشی مه زنی ئو کتوبردا به ربوو ، هاته وه .
کا حسین که به ساردو گهرمی روژگار قال ببوو ،

بو ئه م كاره ههلبژيردرا ، وه له گه له ئه فسهريك ناردیان
بو لای کویخا هومهر له گوندی (قه له ره شه) .

کاحسین گوئی : فه رمانده ی سه رده شهت له پیشدا
پیاوی نارد بوه لای کویخا هومهر ، که له لایه ن
دهوله ته وه دوو کهس ده نیردرین بو وتو ویت ، کویخا
هومهر قبولی کرد بوو . له سه ر ئه وه به لینه که وتینه
ری . که له سه ر ده شهت ده ر که وتین و گه یشته نه ناو
نزار ، دوو کابرای سو یسنی رووته له له بن ده وه نیک
ده رپه رین تفه نگه کانیا ن قایشی پیوه نه بوو ، له جیاتنی
قایش به نیا ن تی خسته بوو . پرسیا ن چ کاره ن ، بو
کوی ده چن ؟

گوتمان : له لایه ن دهوله ته وه ده چین بو لای کویخا

• هومهر

گوئیان : راوهستن تا پرس بکهین .
یه کیان رویشته ، دوای نیو سه عات هاته وه ،
گوئی : بابرون .

رویشته ن گه یشته نه به نده نی ، دیسان دوو سو یسنی
له بن داریک ده ر په رین .

— چ کاره ن ، بو کوی ده چن ؟
— له لایه ن دهوله ته وه ده چین بو لای کویخا هومهر .
— راوهستن تا پرس بکهین .
یه کیان رویشته و دوای سه عاتیک هاته وه ، گوئی :
با برون .

به دولی (قهله ره شه) دا بهر بووینه وه، له شیویک
دوو سوئیسنیمان لی دهر پهری •

– چ کارهن ، بو کوئی ده چن ؟

– له لایهن دهوله ته وه ده چین بولای کویخا هومهر •

– راوهستن ، با پرس بکهین •

یه کیان رویشت و دواى سهعات و نیویک هاته وه ،

گوتی : با پرون •

رویشتن تا گهیشتنه قهراخ ئاواپی قهله ره شه •

دوو سوئیسنی لهوی راوهستا بوون •

– چ کارهن ، بو کوئی ده چن ؟

– له لایهن دهوله ته وه ده چین بولای کویخا

هومهر •

• راوهستن با پرس بکهین •

یه کیان رویشت، دواى دوو سهعات هاته وه ، گوتی :

با پرون •

رویشتن ، گهیشتنه بهر چه وشه یهك كه به ته یمان

کرا بوو ، چه پهریکی گه وره ی پیوه بوو • سوئیسنیهك به

تفه نگه وه له و دیوی چه پهره كه راویستا بوو •

– چ کارهن ، له چی ده گهرین ؟

– له لایهن دهوله ته وه هاتووین بولای کویخا

هومهر •

بانگی کرد : پیروت ئەمانه ده یانهوی بینه لای

کویخا هومهر •

دواى چاره گه سهعاتیک پیروت له هه یوانی

هوده یه که وه بانگی کرد : با بین •
رویشتن ، گه یشتینه هه یوانه که • پیروت گوتی :
راوهستن •

پیروت چوه ژووره وه ، دوای ماوه یه که هاته دهره وه ،
گوتی : بیچنه ژووره وه •
چووینه ژووره وه ، چ ببینین ؟ سه یرو سه مه ره !
هوده یه کی قورین ، دیواره کانی به دوو کهل رهش ببوو ،
میچه که ی قورموی بوو ، تاقه په نجه ریگی پیچوو کی تی دا
بوو ، بو سهر هه یوانه که • شووشه که ی به دوو کهل
رهش دا گه را بوو هیچی لی رانه خرا بوو • له ناوه
راستی هوده که دا کورسیه کی زستانی که له سهر ته نوور
دای دهنن ولیعه ی پیدا ده دهن وله دهوری داده تیشتن ،
دانرا بوو • کوپخا هومهر له سهر کورسیه که دانیشتبوو •
لاقیکی نابوه سهر لاقیکی ، به سهر سه رییه وه
سه وه ته یه که به بهن به داری میچه که وه هه لاوه سرا بوو •
کوپخا هومهر سهری کرد بوو به بن سه وه ته که دا •
کوپخا هومهر نه ته ماشای کردین ، نه وه لامی داینه وه •
پیروت قه لیانیکی تی کردو دایه دهست کوپخا هومهر •
کوپخا هومهر ناو به ناو مژی له قه لیانه که ده دا و چاوی
بری بوو په نجه ره که ، نیمه ش ویستا بووین • کابرای
ئفسهر سپی هه لگه را بوو ، له بیچمی وادهر ده کهوت ،
لای وایه به دهست ئهم دیوو درنجه وه هه زار گیانی
پئی پئی ، گیانیک به ساخی دهر ناکات • به چاو
ئیشاره م لی کرد نه ترسی • دوای تاویک کوپخا هومهر

گوتی : پیروت چای بیینه .

پیروت چایه کی هیناو دای نا . کویخا هومهر ناو
به ناو مژیکی له قه لیانه که ده داو قومیکی له چایه که
ده خوارده وه ، که له قه لیان و چایه که بووه ، روی کرده
ئیمه و گوتی : ئیوه کین ؟ ده لین چی ؟

گوتم : کویخا هومهر ، ئه مه ره سم و باوی کورده -
واری نیه ، له هه موو مالیک ریزو حورمهت له میوان
ده گرن ، ئیمه میوانی توین .

- به لی ، که ده ستتان ناروات ئه م قسانه ده کهن .

ئیسنا قسه تان چی یه بی لین .

- له پیشدا پیاویان نارد بوه لات ، قبولت کرد
بوو ئیمه بی یین ، ئه وا له لایهن ده وله ته وه هاتووین
قسه ت له گهل بکه یین .

- چون هاتن ؟

- له سه ر ده شت که وتینه ری و ئه وا گه یشتو -

وینه ته ئیره ، الای تو .

- نا ، نا ، به وردی بوم بگرنه وه تووشی کی

هاتن ، چی یان لی پرسین ؟

به وردی هه مووم بو گیرایه وه ، چه ند جار رایان

گرتینم ، چه نده برسی و توونی بووین .

گوتی : لیره له م هوده یه دا چون ؟

گوتم : وه لامی سلاوت نه داینه وه ، ماندوو نه بوونیت

نه کردین ، له و ساوه تا ئیسنا به پیوه رات گرتووین .

- قسه ی چیم له گهل ده کهن ، ئه مه وه لامه

که تانه • کرده وی پیاوه کانی دهوله ته که تان له
سه رده شت له گهل ئیمه ئاواایه • به شایه که تان بلین
کرده وهی پیاوه کانی باش ده کا ، و وه کوو ئینسانان
ده بزوونه وه ئهوا باشه • ئه گهر ههر له سهر ئهم پیو
دانانهش دهرون ، ئه و تاج وتهختی ههیه ، منیش
ئهمه (ئیشاره ی بو سه وه ته که کرد) تاج و ئهمهش
(ئیشاره ی بو کورسیه که کرد) ته ختم • ده سا ده ست
له ده ست وقه وهت له خوا • کوپخا هومه ر ده رفه تی نه
داین قسه بکهین ، گو تی : پیروت بیان به •

پیروت بردینیه هوده یه کی گه و ره ی رووناک و خاوین
قالی لی راخرا بوو ، پال و پشتی لی دانرا بوو ، سه ماوهر
قولته قولتی بوو • دانیشتن ، چایان بو تی کردین ،
دوای تاویک کوپخا هومه ر هات ولای خواره وه دانیشت ،
به روو خوشیه وه به خیر هاتنیکی گهرم و گوری کردین
نان و خوانیکی باشیان هیناو نانمان خوارد •
گو تم : ده ی کوپخا هومه ر ، ئیستا با قسان
بکهین •

- قسه ی چی بکهین ((قسه هه زاره یه کی به
کاره)) من وه لامی ئیوهم دایه وه ، تو پیاویکی ئاقلی
بروا ناکه م تی نه گه یشتی • مالا واییمان لی کرد ،
کوپخا هومه ر زور به حورمه ته وه به ری کردین •
هاتمه وه سهر له شکر م تی گه یاند ، تاوانی ژاندارمه یه ،
سو یسنیه کانی ئه وه نده هه راسان کرده ، ناچار بوون
به گز ده ولت دا بچن • ده ولت قه ده غه ی کرد

ژاندارم به خاکی سویسنی دا بچی • بو کارو باری
نهوی دایره یه کیان دانا به ناوی (دایره ی انتظاماتی
عه شایری) • کابرایه کیان کرده سه روکی نهو دایره یه ،
به ناوی سه رهه ننگ پزیشکیان • سه ر بازه کانی
پزیشکیانیش پاش یه کدوو سال ورده ورده چونه وه
سه ر پی و دانه که ی ژاندارم • تا ریژی می رضا شا روو خا ،
روژیک له روژه کانی هاوینی سالی ۱۹۴۱ پزیشکیان
وسه ر بازه کانی وه کوو سلقی رووت ، به توی ی کراسو
ده ریچی هاتنه وه مه هاباد و له وی وه رویشتنه وه بو
پی ته ختی شاهه نشاهی •

ئاغاغا وەجاخى روشنە

رەشىد ئاغا لە تەمەنبى لاوينى دا بوو ، چەند
سالېك بوو ، ببوۋە ئاغا . ئەو ۋېش ۋەك « گاي حاكم ،
الە تەرى دەى خوارد و لە وېشكى دەخەوت . لە ۋەتى
پى گەيىشتىبوو ، شەو خەرىكى قومارو ، روز خەرىكى
راوو شكار بوو . تا قە ھونەرىكى كە بووى ، ئەو
بوو ، الە زمانى تاژى دەزانى .

رەشىد ئاغا : ھەو . ھەو . ھەو . ھەو .
رستى ھاورىشم وقە لادەى زيوت لە ئەستو دەكەم .
دەست و پەنجەت لە خەنە دەگرم ، جلى تورمەت بو
دەكەم !

تاوس ، ۋەكوو ژاندارمە يەك كە تازە چەند كوردى
گرتىبى و ئافەرىنى لى كرا بى و ئەفسەرە كەى بانگى
كات ، يا ۋەك ژنە ۋەرزىرىكى كە بە ناو دركو دالدا ،
بە دوای تا قە مانگا ون بوو كەى دا را بىكات ، بى
خوشبەزى و خىرايى بازى دەبرد بو لاي رەشىد ئاغا .

---

(۱) قسەى پېشىنەنە ابە كەسىئانى ئاوا دەلىق

(ۋەك گاي حاكم واىە لە تەرى . .)

وه خشپه‌ی پی‌ی نه ده‌بیسرا . به قه‌لاده‌ی زیوین
و جلی تورمه‌وه به ده‌ورو به‌ری ئاغا دا ده‌هات و ده‌چوو ،
کلکه سووته‌ی ده‌کرد ، خو‌ی ده‌کیشا وه و ، ده‌ی
قوروسکاند . یانی : ناماده‌ی راو وتی به‌ر بوونم .
ئاغاو تانجی ، پشتاو پشت له‌گه‌ل یه‌کتر
هاتبوونه‌وه خواره‌وه ، هه‌ر چه‌ند له‌ دوو ره‌گه‌زی
جیاواز بوون ، به‌لام سه‌باره‌ت به‌ پیشینه‌ی میژویی بی
ته‌رجمان له‌ یه‌کتر تی ده‌گه‌یشتن .

ئیواره‌ی روژیکی ده‌مه‌و زستان بوو ، له‌هه‌یوانی
دیواخانی « نوبار » (۲) ره‌شیدئاغاو تاوس به‌ دیار
نوکه‌ره‌کانه‌وه ، به‌ زمانی حال ئه‌و قسانه‌یان ده‌کرد .
نوکه‌ره‌کانی ره‌شیدئاغا ، که‌ زوربه‌یان له‌ گه‌ل
« نوبار » و دیواخانه و ئه‌سپ و تاژی له‌ ئاغای ره‌حمه‌تی
به‌ میرات ما بوونه‌وه ، له‌ هه‌راوی ناو ده‌ست و باریکی
ده‌ست و پاشوو و خوشبه‌زی تاوس واقیان و پر ماوو ،
هیوادار بوون خو‌یان و ئاغایان بی گوشت نه‌کات . یه‌ک
له‌ دوای یه‌ک پیروzbایی تاوسیان له‌ ره‌شیدئاغا ده‌کرد .
له‌ پاشان کویخا عه‌ولا هه‌لی دایه و گوتی :- به‌ گوریکی
ئاغای ره‌حمه‌تی تی چوه ، ئه‌و تاژیه‌ دزیه‌تیه . ئه‌گینا
ئهم هه‌لویه و دووته‌غار گه‌نمیان نه‌گوتوه .

ره‌شیدئاغا : ده‌چه‌غه‌به ، ده‌ویت باب ئاقلت بو
له‌ کار کردم ؟ دیاره‌ ئه‌گه‌ر همه‌ وه‌یس له‌ برسای قوره‌ی

---

(۲) نوبار - گوندیکه له مه‌لبه‌ندی بوکان .

زگی نه هاتایه ، بو دوو ته غار گهنم لیره وه نه ده چوه
 تیله کو (۳) به شهوی نه نگوسته چاو ، سینگی خوی به
 گولله وه نیت و تاوس بو من بدزی . دوو سالی ته واوه ناو
 بانگی تاوسم بیستوه ، له عاسمان بووی ده گهرام له
 سهر زهوی ده ستم کهوت . نه گهر زورت به خیلی به
 همه وه یس دی ، دوو ته غار گهنمی ده سته که وتوه ،
 نه چوه بچی ، پرستت ده کهم و تیت بهر ده دم ، که
 کهرویشکیکت کوشت ، دوو ته غار گهنم به توش ده دم
 کویخا عهولا : ده باشه ناغا . تو له سهر
 کهرویشکی خوت نی ؟ من ته مالیکت بو ده دوزمه وه ،
 که یفت لی به له لاندای ، به زیندووویی ده یگرم ، چهز ده کهی
 تاوسی تی بهرده .

رهشید ناغا : ده برو ته مال بدوزمه وه !

کویخا عهولا : ناغا نه وه ندهم لی بوه سته ، گهر دالیک
 به فر بباری ، بزانه دوو ته غار گهنمه که حال ده کهم
 یان ، نا ؟

لهو کاته دا ، تاوس ، رهشید ناغای تی گه یاند که
 نارمه زوی راوی ههیه . به بهر ده می ناغا دا ۳-۴ بازی
 برد ، به حال نووکی په نجهی له زهوی ده خشا ، رهشید
 ناغا به تاوس : دهک له بهر قه له مبارزت مرم . (نهو جار
 به کویخا عهولا) : به سهری مارف ناغا ، سبه ینی تا
 چیستاننی ته مالیک نه دوزیه وه گه سکت به سهر باره وه

(۳) ناوچه یه که له مه لهندی سه قز .

ده نیم (۴) . که دوزیشته وه جگه له دوو تهغار گهنم ،
ئهو رانک وچوغه ی به ریشم هی تویه . ده برۆ بزانه
چ ده که ی ؟

کویخا عهولا : ئاغا ! سوینده کهت به گول بی !
له به فری نه باریو ، ته مالت له کوی بو بدوزمه وه ؟
ئهوه ندهم سه بر لی بگره ، به فر زهوی سپی بکات جائه و
حه له چاوم لی بکه .

ره شیدئاغا : ئه و قسانه ی پی ناوی . باسی
ته مالت کرد ، ده بی بیدوزیته وه ، ده نا دت که مه ته مال
و سه گت تی بهر ده دم .

بایز - (یه کی له نوکه ره کان ، که به ریز له بن
دیواری هه یوانه که به دیار ئاغا وه ویستا بوون) .
له بهر خویه وه : عهولا خوی به دم راست ده زانی ،
ده برۆ بهم ره شانگه ته مال بدوزه وه .

جافر - (یه کیکی دیکه له نوکه ره کان) : ئه وه نده
که وجه پی ی وایه که رویشکیش ره عیه ته ، بچی له ماله وه
به شهق بی هینیه بیگار . ئیمهش ده توانین ره عیه ت
به شهق ئهم دیوو ئه و دیو کهین . ده برۆ ته مال
بدوزه ره وه ، به زمانی خوت پیوه بووی !

مام سه لیم - (به حال که لپه ی له دم داما بوو ،
وه ختی خۆی گه وره نوکه ری مارف ئاغای باوکی
ره شیدئاغا بوو) به پلته پلات ، له بهر خویه وه دهستی

---

(۴) یانی به ماله وه ده رت ده کهم .

بئی کرد : دهك كوير بم ئاغا ئاوا ده بئی ده مه ویست
ئیستا ئاغای ره حمه تی بوایه ، ئەم چه له حانی یه ی له
گه ل بگردایه ، چما کای له پیستی سه ری نه ده ئاخنی .
ره شهید ئاغا - (که به بهر سه فی نو که ره کاندایا
پیاسه ی ده کرد ، گوئی له و قسه یه بوو ، چوه پیستی
باو کیه وه و گوئی) . مام سه لیم ! سبه یینی تانیوه رووم
لی راویسته ، جا قسه ی ئاغای خوت تاقی که ره وه ،
بزانه چون ده یکه مه ته مال .

کویخا عه وولا - هه ر چه ند باب نو که ر نه بوو ، وه کوو
مام سه لیم چاوی به پاشخوانی ئاغای ره حمه تی
نه پشکو تبوو ، به لام ده تگوت له ژیر چه کوشی شه یتان
دهر په ریوه ، له فرو فیلی ئاغا و نو که ری دا وه سستا
بوو ، ده یزانی ئاقلی ئاغا تا کوئی بر ده کات . ته گبیری
خۆی کرد بوو . ئەما ده یویست ره شهید ئاغا پتر شهیلگیر
کا ، تا دوو ته غار گه نمه که ی دهس که وی . رووی کرده
میرزا سمایلی میرزای ئاغا که (له و لاوه ویستا بوو ،
کتیبیکی چلکنی به ده سته وه بوو) : مام میرزا بۆم
بروانه ئەو کتیبه ، جا ربه یه کت له گه نمه که ده ده می .
میرزا سمایل : ده برو مردووت مرئ . ئیستا که له
قه ندیلش به فر نه که وتوه ، قامووسیش ته مال ناگری ،
بۆت بروانمه کتیبی چی ؟

کویخا عه وولا : به سه ری ئەو ئاغایه ربه گه نمیکت
له کیس چوو .

ره شهید ئاغا : (ئاها . . . ها . . . ها . . .) له

سبهینهی نههاتوو ، له تهمالی نه دوزراوهوه ، له گه نیمی
وهر ته گیراو ، داخ ده باته دلی میرزا !
نۆکه ره کان : بهلی ئاغا جوانی ده فهرمووی
ئاها . . . . ها . . . . ها . . . .

کویخا عهولا : (ده یه ویست بۆ پیکه نینی ئاغا
زیاتر سهر بکاته سهر میرزا) : باشه ، مه روانه کتیبه
چلکنت ، به سهری ئهو ئاغایه چاوت به گه نم ناکه وی .
میرزا : کوره ، باوکم ، برام ! ده ^{ده} به ناشی
چم پی ده کهی ؟ تو خوت تهماعی ماسی ناو ده ریا
که وتوته سهرت ، واز له من بینه !
ره شیده ئاغا : من عهولا ده ناسم به ربه گه نمیک
باوکیشی ده فروشی .

میرزا : (که داخی عهولای له دل دا بوو) :
شوکور باوکی نه ماوه ئه گینا بی گه نمیش دهی هینا
سهما . کویخا عهولا تیگه یشته مه بهستی میرزا ئه وه یه ،
باوکی عهولا ره عیهته بووه ئه گهر بمایه ئه ویشی به ده ردی
ره عیهته کانی دیکه ده برد ، گوتی : من نمهک به حهرام
نیم ، ئاغام چونی پی خووش بی واده کهم .
میرزا - (که زانی قسه ده گاته ناسکی) گوتی :
ئاغا چهز ده کا تهمالی بو بدوزیتتهوه .
کویخا عهولا : باشه به لام بهو شه رته دم له
گوشته کهی نه دهی .

مام سه لیم : هه تیوه عهولا تۆ شیتی ؟ له به فری
نه باریو ، له تهمالی نه بوو ، له راوی نه کراو ، له تازی

تی بهر نه دراو ، له که رویشکی نه کوژراو ، له چیشتی
لی نه تراو ، میرزا دهم له گوشتی چی نادات ؟
میرزا - به خوا بلیم چی ؟ سهرم لهم قسه سانه
دەر ناچی .

کویخا عهولا : راست ده کا ، ههر سهری له وه
دەر ده چی بو ره عیه ته کان بپاریته وه و تکایان بو بکا .
ته وه ندهی قاقهزو ماقهز خویندوته وه هاتو چوی شاری
کردوه قسهی نیمه ی پی هیچه .

میرزا : تو برو ته مال بدوزه ره وه و از له منو
قاقهزو ماقهزم بینه . ههر شته وه ختی خوی ههیه ،
نیستا جاری تهوا وه ختی ته مال و راوه .

ره شید ئاغا (به دهم ریگای ژوره وه) : عهولا
تاوس بهره ده ست و پاشووی له خه نه گره ، بو
ته مال له که ی سبه یینی .

کویخا عهولا : به لی ئاغا .
ره شید ئاغا : (به یانی دوا ی نان و چا) : عهولا !
کویخا عهولا - (که له پیشخانه له گهل
نو که ره کان خه ریکی پاشخوان خواردن پوو ، پاروه که ی
به خری قووت دا) به لی . . به لی . . ئاغا .

ره شید ئاغا : ده ست و پاشووی تاوست له خه نه
گرت ؟

عهولا : به لی ئاغا .
ره شید ئاغا : قسه ی خوم له بیر نه چوته وه .
ته مال ت دۆزیه وه .

عهولا : بهلی ئاغا .

رهشید ئاغا : ولاغان بیئینن ، با بیچین بو راو .

تاوس له بهر ئهسپی رهشیدئاغاره سههای ده کرد .

له بناری (تهرهغه) (۵) راو دابهشرا ، که گهیشتنه

شیوه لیک ، عهولا ، اله پر ، ههلیکیشا ته مال : خولامی

سهری ئاغای خومم ته ما . . . له !

رهشید ئاغا - تاژی تی بهر دا ، بهلام

کهرویشک هه لئه ستا .

عهولا : ئاغا . بهلان کهوتوه (۶) ، با بچم ههلی

ئهستینم . رکیفی لی داو چوه پیشه وه . .

دابهزی و گورجیک په تی ملی کهرویشکی دارنی

و فری دا دهره وه .

رهشید ئاغا : (تاوسی دووباره تی بهر دا) : ها

بی گره تاوس ها . . . دهری نه کهی ها . . . له سهری

منت کهوی . . تاوس یهک دووسهری پی داهات و

کهرویشکی هه لگرت .

عهولا به غار چوو کهرویشکی له دم تاژی سه نده وه

و به پاشکویه وه ههلی واسی .

که گهرانه وه عهولا چاوی پی کهوت برایمه شهل له

سهر مانا ده له رزی ، که چی له بهر دهرکی مزگهوت له

گهل میرزا راویستا وه قسهی بو ده کات .

---

(۵) کهژیکی گه وره یه له ناوچهی بوکان .

(۶) یانی له لان دا خوی مات داوه .

کویخا عهولا - (به په له) : براریم نهوه هیشتا
نهرویشتووی ؟

براریم : بو کوی ؟ تو هیچت به من نه گوتوه .
کویخا عهولا : پیم نه گوتی : نهوا گوتیم .
راکه پچو (بوکان) ، تهنه که یهک نهوت بینه بومالی
ئاغا .

زوو وهرهوه ، بو ئیواری فریای خه !
شهو له دیواخان به دم خواردنی گوشستی
کهرویشکوهه ، باس باسی راوو تاریف تاریفی
تاوس بوو .

رهشید ئاغا : مام سهلیم چونم تهمال به عهولا
پهیدا کرد . خو ئیستا ئاغایه تی دهزانم ؟
مام سهلیم :- نهوهندهی گل بهسه ر ئاغای
رهحمه تیهوهیه ، سهده نهوهنده عهمری تو بی ، شوکر
ئاغا وهجاخی روشنه . میرزا - (بزهی دههاتی) :
بهلی . ئاغا وهجاخی روونه !

رهشید ئاغا : مام سهلیم بهیانی دوو تهغار گهنم
بده به عهولا ، رانک و چوغه کانیشی بو ده نیرم . شهو
دیواخان چول بوو ، عهولا دهرویشتهوه مالهوه ، لای دا
دهرکی مالی براریمه شهل و بانگی کرده دهرهوه ، گوتی :
براریم له دهمت دهربی کهرویشکی مالیست لی ون بووه ،
له ژیر بیکاردا دمت پروکینم . خو دوینی هیچت به
میرزا نه گوتوه ؟

برایم - : جا با پیشم گوتبی چی تی دایه ،
تهویش هه راله خوتانه .

عهولا : نا . نا . نهوه کابرایه کی شاری و دهم
شره ، نه گهر لای ئاغا باسی کرد ، تو بلی درو ده کات
شتی وا نه بوه ، جا نوره بیگارت له سه ر هه لده گرم .

خەملى پەمۆ

ھاوینى سالى ۱۹۵۶ بوو ، خانەقا چۆل و ھۆل
بوو ، زەوى خۆا دەزانى بو جارى چەندەم لہ روژ
نيزيك دەبوو و تيشك و تينى زياترى لہ خور
وەر دەگرت • وەر زيرە کان وە کوو ھەموو ھاوینىكى
ديکە بە ئيش و کارى کشت و کالە وە سەريان قال بوو ،
نەيان دەپرژا سەرى مالى شيخ بدەن •

ئەگەر دەرفە تيشيان ببوايە لہ بەر ئەوہ کە
نوخشە دەر نەھاتبوو ، لہ روويان نەدەھات بە دەستى
خالى و بە تال بينە زيارەت • پەردەى کش و ماتى بە
سەر خانەقا و مالى شيخ کشا بوو ، الە شەو وروژدا
تەنيا پينج جار دەنگى بانگى سوفى قادرى ھەورامى
گومى بى دەنگى نەختى دەشلەقاند • لہ جياتى « خەتم
وتەھليلە » ى سوفى و ذکر و دەفى دەرويش ، ميشووالە کان
کە الە برسانا ئالوزا بوون - تىک دەھالان و ويزە
ويزيان بوو •

شيخ پيش نيوہ رۆو ئيوارە تا نيزيك بانگدان
يا لہ ھەوشەى خانەقا پياسەى دەکرد ، يا لہ سەر

کورسیه که ی که له هه یوانی خانه قا به تایبه تی بوئو
دانرا بوو داده نیشست و دهنگی ته زیججه که ی ده گهرا .
و دیار بوو بیری له داهاتی پایزی پار ده کرده وه که
چهنده بوو ، وه ئه مسال چهنده ده بیت .

مهالا جهلال ، که ئه گهر نویژ کالا بوایه ده کرا
بلی یین کریکاری دینی بوو ، مانگی به پینج دینار بو
پیشنویژی به کری گهرا بوو ، وه کوو کریکاری دهسته
مۆ که چاوی له ده می خاوه ن کار بیت و وریای وهخت
و کاتی کاره که بی ، گوی ی له وه نه بوو کهس هه یه له
پشتیه وه نویژ بکات یان نا ، له گهل دهنگی بانگه که
ده سبه جی ده خزا (محراب) ه که ، سوفی قادریش که
نویژ به شیکی گرینگ بوو له ده سمایه ، یا باشتریلی یین
(ده م مایه) ی ژیانی له پشتیه وه ده ویستا ، میرزا
عه لیش که کریوه پیچ بوو ده بوه سیهه میان . به لام
شیخ یا وه ره ز بوو ، یابه پیویستی نه ده زانی ،
یابه شکم له ماله وه نویژی ده کرد ، له وهخت هدا
نه ده هاته خانه قا .

مهالا جهلال و سوفی قادر که قامه تیان بویه کتر
ده ستانده وه له هه وای دهنگ و خاوی ده میسان ده
ده کهوت ، هه ره ته وهنده بوو ئه رکی خویان به جی
ده گه یاند ، ئه گینا هیچ له شانیان خوش نه بوو . میرزا
عه لیش وه کوو ره شایی له شکر و ابوو ، له نویژ که ریکی
ساده به و لاوه رولیکی یاری نه ده کرد .
ئو خانه قا وراق و گه وره یه به م سئ که سه وه ،

له کاتی (جماعت) دا وه کوو حه مامیکی قه دیمی و ابوو که
حه مامچی و ناوگیر ویه کیکیش به (خیر) خویانی تی دا
بشون . وه تهو روزانه دیاری و سه وقتیکی بو شیخ
و خه تم و ته هلیله یه کی بو خوا تی دا نه بوو .
پیش نیوه رویه ک سوفی قادر وه کوو هه موو
روژی هه وشه که و هه یوانه که ی گه سک دابوو ، ناو
پرژینی کرد بوو ، کورسیه که ی شیخی خاوین کرد
بووه ، راویستا بوو شانی دابوو به لاشیپانی دهر کی
مالی شیخه وه .

• شیخ هاته دهره وه .

– سوفی قادر چ باسه ؟

سوفی قادر (به شیوه یه کی نیوه هه ورامی) ،
سه لامه تی وسه رو شیخی ، ناشوگری مه بو خانه قا
چوله ن . شیخ هات له سهر کورسیه که دانیشست
وچاوی بریه دهرگای هه وشه که . کوتوپر مه لا جه لال
به شان و عه باوه خوی کرد به ژووردا ، وا دیار بوو دوینی
ئیواری مانگی دی بوو .

شیخ چاوه روانی هاتنی خه لک بوو ، به لام نه ک
هی وه کوو مه لا جه لال که جگه له وه خیری به ناوچاوه وه
نه بوو ره نگبوو داوای مانگانه که شی بکات . شیخ که
ته حوالپرسی و خوش هاتنی مه لا جه لالی کرد ، له
بیچمی وادهر کهوت له دلی خوی دا دهلی : کابرا تو پیش
نوژی خانه قای ، ده بی له واریداتی روزانه ی خانه قا
پارهت بدریتی ، خانه قاش ته م روزانه چول و هواله ،

ئيتتر چيت دهوى ؟ نابى نهختى ئاقلت بېئى !
لهم كاته دا سوفى نامىق كه چاكي كهوا شوره كهى
کرد بوو به لادا به نه خوینسه كهى به سهر ده رپئى سپيه
چلكنه كه يه وه تا قمانه جووتى ده کرد نه وه نده به په له خوى
کرد به ژووردا له بېرى چوو ئاته گى كه وا كهى داداته وه .
شىخ كه چاوى به سوفى نامىق كهوت ته م و مـرى
ناوچه وانى نهختى رهوى ، بانگى کرد :

— سوفى نامىق به خیرى ، خیره شوگر ؟
سوفى نامىق : به خوا قوروان مه گهر هیمهت
پیران فریام كه فى . خیرى چى ؟

شىخ ههقى بوو هاتنى سوفى نامىقى پئى خوش بئى .
مریدیكى به سوز وهو خلیس بوو ، خزمه تى خانه قای
زور ده کرد ، هیچ کاتى به دهستى خالی نه ده هاته
زیارهت . هیچ نه بى دیناریكى هیناوه . مه لا جه لالی
پئى بى دهنگ كه م . خو نه گهر هیچیشى نه هینا بئى ،
ديسان هـهر قهى ناكا . هاوینه ، نوخشه دهه
نه هاتوه ، (دار نه گهر سالی بهرى نه هینا ناشى بى
برى) .

سوفى نامىق سه ركهوت ، سلاوى کردو دهستى
شىخی ماچ کرد .

— سوفى نامىق به خیر هاتى خوشى شوگر .
— قوروان خوا خوشت كا ، له سایه ی خواوه و
هیمهت و به ره كه تى شیخه وه .
— مال و مندالت چونن ؟

- قوروان دهسته کانت ماچ نه کهن . . خرمسته
کارتن .

- شینا و مرده کهت چونه ، نوخشه دهر نه هاتوه ؟
- ئای قوروان نه خشبه ی چی ، خوزیا ههر نه بوایه ،
نه مسال په مگه که مان هه راش بوو ، به خاو و خیزانه وه
تی ی وروو کاین ، چه ند مانگ کویره وه ریمان له ته کیا
دی ، نهوا ئیسه گشتی بو گه وه هیچ !
مه گهر خوت هیمه تیکم بو بفرمووی ، په نام
هاوردگه بهر خانه قا ، تا چارم نه که ی نارومه وه .

شیخ : (به شیوه ی ده می سوفی نامیق) - سوفی
نامیق بیژه خوا که ریمه ، چه قه و ماگه ؟
- قوروان ، وه کیل زوراو به گ هاتگه ده فته ری
هاوردگه ، خهمله که ی نه وه نده قورسه گشت په مگه که ی
به می ئینجا رزگارم تی . نهوا خوم خستگه خانه قا ، به
خوا نه شی هیمه تیکم بو بکه ی . .
- شتی وا چون نه بی ؟ ئاخر خه ملیش ری و شوین
و قاعده ی خوی هه یه .

- قوروان شله و قوله ی به گ کووا گوی نه ده نه
ری و شوین وقایده .
له و کاته دا سوفی قادر بانگی نیوه روی دل
شیخ : خاسه ، سوفی نامیق خاسه ، ئیسه
ده نیرمه لای (زوراو به گ) . مه لا جسته لال ! توش
مه روره وه ، جه ماعه ته که بکه ن ، له گهل سوفی نامیق
له حوچره دانیشه ، لیره قاوه لتی بکه .

دوای قاوه لتي شيخ هاته دهره وه : سوفی نامیق !
سوفی ره شیدم ناردہ خزمہت (زوراو به گ) ، نیستا
دیتہ وه ، خوا کہریمہ .

سوفی نامیق - نای خوا بمکا و سہ یہ قہت ، نای
بم وه قوروانہ کہت .

تاویکی پی چوو سوفی ره شید هاته وه .
شیخ - نادهی سوفی ره شید ، زوراو به گ
گوتی چی .

سوفی ره شید - قوروان ، چووم فہرمایشته کہی
جہ نابتہم به زوراو به گ گوت ، زور سہ لامی عہرز
دہ کردی .

- علیک السلام ، خوا کاری راست کا . دہی
نیشہ کہی سوفی نامیق بوو به چی ؟
- عہرزہت دہ کہم . (چوہ پیشہ وه ، شتیکی به
گویچکہی شیخ دا سرکاند) .

تومہس زوراو به گ گوتبووی ، شیخ ٹہوہ ندہ روو
نہدا بہو مسکینانہ ، ٹاخر خوشی خواون ملکہ ،
ٹہمانہ ، روویان بکریتہ وه ہیچ به خوشی نادن .

شیخ راویژی دہمی گورا ، گوتی ٹہمانہ پیساوی
دنیاں ، ہہر لہ سہر تہماعی خویانن ، بیریان به لای
قہ برو قیامہ تہوہ نیہ ، تکای ٹیمہ ناگرن . بچو بزانیہ
به شکم لہ تہک وه کیلہ کہ یا ریک کہوی .

سوفی نامیق - قوروان ریک کہوتنی چی ، کاورا
ٹیژی بہرازہ ، گشت پہمگہ کہی گہرہ کہ .

شیخ - سا بیژین چی ، زه مانه خه راپ بوه ،
زولمت دنیای دا گرتوه ، خوا ره حم به نیمانه که مان
بکا . سوفی نامیق - بیسم وه قوروانه که ت ، خاسی
ئه فهرمووی . ناخر زه مانه ، ئه مه پینج مانگی ره به قه
به خوم و به منداله کانمه وه ره نج ئه دین ، نیسه گشت
په مگه که ی گه ره که . ئه ی خوا هله ی نه گری .

شیخ - بیژین چی سوفی نامیق قه زانو قه ده ری
خوایه .

سوفی نامیق - یا شیخ ئه مه ئه فهرمووی چی ؟
نیسه من گشت په مگه که ی به می ، ئه مه چی په خه ملی
کردگه .

شیخ - عیلاج نیسه سوفی نامیق ، زه مانه که
خه راپ بوه . خوا خه راپتر نه دا .
سوفی نامیق - یا شیخ که واسه ، بیژه (تو
فهرموو ئیمه میاو) .

مه لا جه لال ویستی سوفی نامیق تی بگه یینی له
رووی شیخ دا قسه ی وا نه کا ، گوتی - : سوفی نامیق
ئه مه مانای چی ؟ سوفی نامیق له بهر په روش و په ژاره ی
خوی تی نه گه یشته مه لا جه لال مه به سستی چیه ، گوتی .
ماموستا ، زوو ، فره زوو ، گه نج بووم ئه وسه گه رمیان
و کیوسانمان ئه کرد . هاوینان ئه رویشتینه سه ر شیو
سه قز . کاورایی سه قزی بوو ناوی لالو هه واس بوو ،
ئاشنامان بوو ، مامله مان له ته کیا ئه کرد . روزی هانه
وارگه که مان رون و خوری نیمان کری . سوزی رون و

خوردیه، له م بو برده سه قز و میوانی بووم . شسه و
خیزانه که ی سینی بو هاوردین ، آگوشتاوی لی نابوو ،
نانمان، تی ولی ، کتکه بوور په یا بوو ، دهستی کرد به
میاو میاو . خاوه ن ماله که پاروویه کی بو هاویشت ،
گورچ قوستیه وه و دیسان میاو ، پاروویه کی تری بو
هاویشت کتکه بوور نه میشتی قوسته وه و دیسان میاو .

نه وه نده ی پارووی بو هاویشت وازی له میاو میاو
نه هینا ، ونه ی هیشت نانه که مان بخوین .
لالو هه واس سینیه که ی هه لگرت و نایه بهر ده می
کتکه بوور و گوتی :

(که واسه تو فهرموو ئیمه میاو) .

سوفی نامیق دهستی شیخی ماچ کردو رویشت .
به دم ریگه وه ده ی گوت :

— هه زار قه زاو قه ده ر بی په مگی خومی ناده می .
مه لال جه لال لای و ابوو سوفی نامیق شتیکی بو شیخ
هیناوه ، به ده رفه تی زانی و گوتی :

— قوربان شه کرو چامان نه ماوه ، مانگانه که مان
پی که ره م نافه رمووی ؟

شیخ خوی نه قسه ی مه لال جه لالیمش گیل کرد
و گوتی :— زوراو به گ هه قیه تی ، بروانه ، نه م خه لکه
ده لی شه یتان ده رسی داداون ، قسه یان چسه نده ره ق
و ناخوش بووه .

ئاخر زه مانه خوا ره حم به ئیمان که مان بکات .

سه ر فیتره

حاجی عه لی دهوله مه ندیکی قورس بوو ، بازاری
تهوه نده گهرم بوو ، نهی ده پرژا سه ری خوی بخورینی ،
کاری بهوه باش بوو که وه کوو به زازو چه قال و ورده فروش
نه بوو ، ته گینا ههر فریا نه ده کهوت • ئیستاش که به
تاو لینگه بار شتی ده فروشت به ته نیا پی را نه ده گیشت ،
میرزا صالحی خزمی خوی مانگی به کهوت دینارو نیو
گرتبوو که ده فته ریشی بو بگری ، هاتو چوی بانگی بو
بکات ، پاره ی لای به قال و به زازه کانیشی بو کو کاتهوه •

حاجی ههرچه ند سه ری زور قال بوو ، به لام خوا
هه لناگری له گه ل ته وهش سه ری بچوایه نویژی
نه ده چوو • روژی ره مه زانیش تهوا هیچ پیاو یکی وریاو
عاقلو بوو ، حیسابی دنیاو قیامه تی خوی باش
ده زانی • زور چاک لیکی دابووو : ره مه زان (ههم
زیاره تهو ههم تیجارهت) خواشی لی رازی ده بی وژه می
سی نیوه فروش ده گهریتهوه • خوا نه کا دوور له گیانی
حاجی • خو قسه لهوه نیه پیاو ههر ده بی رووت و نه دار
بی تا دهس پیوه بگری • پیاو که بازارگان بوو ته هلی

بازار بوو ، بازاریش جیگای دهفتهرو حیسابه .
سهرمایه هه‌رچه‌نده زۆریش بی که لیکه ده‌یته‌وه
هه‌ر فلس فلسه که وتوته سه‌ریه‌ک ، هه‌موو فلسیک
له‌ده‌فته‌ردا جیگای خوی هه‌یه . بو مالی حاجی به‌وه
مه‌خاریج و ده‌رچوونه زۆره‌وه ، سی نیوه‌روژه به‌لانی
که‌مه‌وه ده‌یکرده پازده دینار . ئەمه پاره‌یه‌کی که‌م
نه‌بوو . کری‌ی دوو مانگی میرزا صالحی له‌کول ده‌که‌وت ،
یا ده‌یتوانی پینج ، شه‌ش جار بو سه‌وداو مامله‌پی‌ی
بچیته‌به‌غدا . به‌کورتی روژووی ره‌مه‌زان له‌هه‌موو
باریکه‌وه به‌قازانج‌ته‌واو ده‌بوو .

حاجی مانگی ره‌مه‌زانی به‌ریکوپیکه‌ی گرتبوو ،
« ته‌راویح » ی شه‌وه‌کانیش سه‌رباری . له‌مه‌لای
بیستبوو هه‌رکه‌س شوکرانه‌بژی‌ری بی ، خوا بوی زیاد
ده‌کات . جا بویه هه‌مووشه‌وی به‌ده‌م ته‌راویحه‌که‌وه ،
ئه‌وه‌نده‌ی زمانی هیزی تی‌دابوو شوکری خوی ده‌کرد .
خواش لی قبول کردبوو ، روژبه‌روژ به‌سه‌ری‌دا
رشتبوو .

ئیواره‌ی روژی ۲۸ی ره‌مه‌زان حاجی له‌مزگه‌وت
نویژی شیوانی به‌جماعت کردو به‌ده‌م ریگاوه ،
ورده‌دوعاکانی خویند . که‌گه‌یشه‌ماله‌وه ، ده‌می له
ئاخرین دوعا به‌تال بوو ، بیسمی‌اللایه‌کی کردو ده‌ستی
کرد به‌به‌ربانگ کردنه‌وه . نوشی گیانی بی ، به‌روبووی
ره‌نجی شانی خویه‌تی وه‌کوو (سننه) له‌شیرینه‌وه
باقلاوه‌ی به‌نیوه‌جواوی قوت‌دا ریزی لی‌گرت ، سی ،

چوار شیلہی باقلاوہ بہ گہروویہوہ لکاو ہہ ناسہی سوار
بوو . بہ پہرداخیک ماستاو شور دیہوہو کوکہ یہ کیشی
بہدوا دا کرد . پڙیگا بو خوار دنی دیکہ بہ تہواوی کرایہوہ .
پہلاماری دہوری قبوولی دا ، قبوولیکہ کہ بہ یارمہ تی بامیہو
گوشت ، باشتر خوی کڑدہ کردہوہو ، بہرہحہ تی بہناو
پہرژینی ریش و سمیل دا خوی دہ کرد بہ دہمی حاجی داو
ٹاوا ی تہو دیو دہ بوو .

ناو بہ ناو پہرداخیک ماسستاو دہ خوار دہوہ ،
(دوورلہ حاجی و بہربانگہ کہ) شفتہ یہ کیشی دہ کردہ
مہزہی . وہ کوو ورہ زیریکی لی زان بژاریکی باشی
سینیہ کہی کرد . دہستیکہ بہ ریشی دا ہیئنا ، الحمد
للہ ، خواہیہ شوکری تو ، رووی کردہ خیزانی :
- ٹا ، خیرا کہ چاہہ کہم بو تیکہ . بسا فریای
جہماعہت و تہراویحہ کہ بکہوم .

حاجی ژن - ہیشتا سہر پوشی نویژی شسیوانی
بہ سہرہوہ بوو - پیالہ یہک چای بو حاجی ہیئنا :
- حاجی تہری سہر فترہت قہ بلاندوہ ؟

- یارہ پی خوا جہزای بہ خیرت بداتہوہ ٹافرہت !
چا بوو وہ بپرت خستمہوہ ، ہاوار بہ مالہ ، شہیتانی
مہالعون بہ ہہموو فیلیک خہریکہ رہنج بہ خہسارمان کا .
وہختابوو نویژورورژوہوہ کہمان بہ خورایی بچی . دہلی
چی ؟ با سہر فترہ کہ بدہین بہ میرزا .

حاجی ژن - میرزا صالح پیاوی خوتہ ، جگہ لہوہ
مہعاشیشی ہہیہ ، لہ کوی سہر فترہی پی دہشی ؟

حاجي - قوربه سهره ژنيك و سي مندالي هسه يه ،
بوچي پي ناسي . چهند شهو لهمه پيش مهلا لسه
مزگهوت ده يگوت خيرو حهسه نات بو خزم باشه . ميرزا
صالح خزمي خوشمانه .

حاجي ژن - ده ي جا يهك دوو ديناري جيژنانه
بدهري ، ههم خيره و ههم پياوه تي . سهر فتره كهش بده
به مستحقيك .

حاجي - تو بهم دهس بلاويه له جيگاي من بو ايه ي ،
نه من ده بووم به حاجي عهلي ، نه توش به حاجي ژن .
من هه هميشه ميرزا صالحم له بير بوه ، چا كه شم له گهل
كردوه . ده ليم نه مه شي له زيادي بده يني .
حاجي ژن - باشه ، وا بكه ، من مانعي خيري
تو نابم .

حاجي - رووي كرده كوره گه و ره كه ي - نهو -
ره حمان ئا ركه ، ميرزا صالح بانگ كه !
ميرزا صالح هات ، به ده نكيكي نيوه نوو ساوي
خهفه تاوايه وه سلاويكي كردو لاي خواره وه دانيشت .
حاجي كه له بهر جه ماعه ته كه ي به په له بوو ، له
لايهك رووي كرده ميرزا صالح و گوتي : ده مه وي
سهر فتره كه ي نه م سال بدهم به تو . له لايه كي ديكه شه وه
بانگي كرده حاجي ژن .

- فاتي ئا ، خيرا كه ، نيزيكيه ي دوو هو قه گه نم
بينه .

حاجي ژن - گه نممان نيه . ههر برنج له ماله وه

ههيه • برنج ده بي ؟

حاجي - فهرقي چيه ، ٽه ویش زه واده ، خيرا که ،
دوو هوڦه برنج بينه !

ميرزا صالح : ناعيلاج نه بو و مایه وهرم نه ده گرت ،
پياو که ناچار بوو خيرو سه ده قهش قبول ده کا !
حاجي - دوور له تو ، ميرزا ! تو خوینده واری ،
شتي واهلی ، عیلاجی چی ؟ ساغ و سه لیمی ، مانگی
حهوت دینار و نیو مه عاشته • شوکری خوا بکه •
برینجیان هینا ، حاجي ميرزا صالحی بانگ کرده
پیشهوه :

- ٽه واه ٽه و برینجه م دا به تو له سه سه رفتره ی
ٽه م سالدا که خوا له سه ر منی فهرز کردوه • ميرزا صالح
گوتی ٽه واه قبولم کرد و دامه وه به خوت به قهرز •
برنجه که ههوت جار له سه رفتره ی حاجي و حاجي ژنو
سی کورپه که و دوو کچه که یان ، له بهینی حاجي و ميرزا دا
ده ستاو دهستی کرد •

حاجي هه ستا بروا بو جه ماعت ، به سه ر پیوه
گوتی : سه رفتره به زیاده وهی داننی باشتره ، بو
ميرزا صالحی به زایه ناچی ، دای ده نی ین هر سه ره ی
به ربعیک ، ده کاته دوو دینار چاره کی کهم • حاجي چوو
بو جه ماعت ميرزا صالح خه ریک بوو بروا ، حاجي ژنو
به زور گیرایه وه و چاپیه کی بو تی کرد • حاجي ژنو
ٽه حوالی منداله کانی ميرزا صالحی ده پرسى • ميرزا صالح
شاش و واش وه لامی حاجي ژنی ده داوه • زیاتر پیری له

پاره‌ی سه‌رفته که ده کرده‌وه ، چونی خه‌رج کات ، به‌شی
کاسه جیژنه‌ش بکاو جیژنانه‌یه کیش بو ژنه‌که‌ی و
منداله کانی بکری . چایه‌که‌ی خوارده‌وه ، مالاوایی
کردو رویشت .

به‌یانی میرزا صالح وه کوو ههموو خه‌لکی بازار ده‌لین
(محله‌که) ی کرده‌وه ، گه‌سکی داو ده‌فته‌رو شتی خوی
ئاماده‌کردو دانیشت تاویکی پی‌چوو حاجی په‌یدا بوو .
حاجی - میرزا تا زوهو سه‌رمان قال نه‌بوو
ده‌ست‌ده‌ره قه‌له‌مه‌که‌ت با حسابی خومان بکه‌ین .
میرزا - حسابی چی .

- چون حسابی چی ؟ تو دوو دینار چاره‌گی
که‌مت . لای من هه‌یه .

- باشه ، ئیتر ئه‌مه حسابی ده‌وی ؟
- تو ده‌لی ئه‌مرو هاتوویتته بازار . چون حسابی
ناوی ههموو شتیک حسابی ده‌وی . برامان - برایی ،
کیسه‌مان جیایی .

میرزا - باشه ، ده‌ی فهرموو . ئه‌مه قه‌له‌مو کاغز .
حاجی - بنووسه دوو دینار چاره‌گی که‌م .
میرزا - ئه‌وا نووسیم .

حاجی - ده‌ی من چیم لای تو هه‌یه ؟
میرزا - والله نازانم ، له‌بیرم نیه تو هیچت به‌لای
منه‌وه بی ؟

حاجی - تو له‌بیرت نیه من له‌بیرمه . زستانی
قوندره‌کانت درابوو ، دوکانه‌که‌ت پیس ده‌کرد . جوتی

قوندره دایه‌ی • قه‌ی ناکا ، با له‌بهر تو به دیناریکی
دانین ، بنووسه دیناریک •

میرزا - بوچی ، به چه‌ندهت کری بوو ، وا به
کونیش به دیناریکی له‌سهر من حساب ده‌کهی ؟
حاجی - کاکی خوم تو ته‌هلی بازاری • له بازار
قسه له‌وه نیه به چه‌نده کراوه ، قسه له نرخ‌ی روژه •
کونی چی و شتی چی ؟ تاقه زستانیک له‌پیم
کردبوو • هیشتا تازه نو نو بوو •

میرزا - ده باشه ، ته‌وا نووسیم دیناریک •
حاجی - ته‌وروژه حاجی فتح‌الای پینجوینی سندوقه
چاکه‌ی لی کرین • چاره‌کی چای نموونته رشت ، ته‌ویش
سی‌سه‌د فلس • ته‌مه دیناریک و سی‌سه‌د فلس •
میرزا - چاره‌که چایه‌که‌م کو کرده‌وه و کرده‌مه
سندوقیکی •

حاجی - کو کرده‌وه‌ی چی ؟ نه‌ختیکت کو کرده‌وه ،
ته‌وه‌که‌ی دیکه‌ی تیکهل خاک و خول بوو ، گه‌سکت
لی دا ، قه‌ی ناکا ، بنووسه دوسه‌د فلس •

میرزا - ده‌ی باشه ، ته‌مه دیناریک و دوسه‌د فلس •
حاجی - ته‌خته‌ی دوو سندوقه قوندره‌ت برده‌وه
کورسی پی دروست‌کهی ، ته‌ویش یه‌کی نیو دینار ،
بنووسه دیناریک •

میرزا - تو ده‌لی به‌نرخ‌ی روژ ، ئیستا ته‌خته‌ی
سندوقه قوندره چه‌نده ده‌کات ؟
حاجی - ته‌وسا زستان بوو ، زیاتریشی ده‌کرد •

باشه به نرخي ٺه مرو کهي دادني ين .
بنووسه ههشت سهد فلس ، ٺه مه بوه دو ديناري
ته واو .

• اميرزا - به لي ته واوه .

حاجي - تو ديناريك و جهوت سهدو په نجا فلس
پاره ي سه رفته رت لاي من هه يه ٺه وه له دوو ديناره که
دهر که ، تو ربيعکت ده که ويته سهر . ٺه ويش جيژ نانه ي
ٺه م جيژ نه ت بي . ٺيتر بي حساب .

ميرزا - به زه رده خه نه يه که وه - جا بوچي به و ربه
ديناره سه رفته رت ي ساليکي ديکه م لي سه له م نا که ي ؟

حاجي - چيسا بي ساليکي ديکه وه ختي ده که ين .
ٺيستا چون بي جيژ نانه و ده ستي به تال دي لم له - محل -
دهر که وي ؟

که شکولی جادوویی

وهیسه و ناسکول تاقانهی دایک و باوکی خوئیان
بوون و به نازداری پهروهده کرابوون • یاره و پیروتی
باوکیان برایشان خوش بوو • چهند سال بوو دلی
یه کتریان نه یه شانده بوو له سهر مال مابوونه وه و به برا
بهشی رایان ده بوارد • پان و پاتالیان بوو • له زهوی
و زاری فهرهیدون به گدا ده یان له وه راند و بزویوی خوئیان
پهیدا ته کرد • ههر چهند ده ولهمه ند نه بوون به لام
سه بارهت به وه که هییدی و هیمن و بی وهی بوون
خه لکی ناوایی خوشیان ده ویستن •

وهیسه و ناسکول که جووته منالی مال بوون
هوگری یه کتر بوون و له یه ک جیا نه ده بوونه وه •
به یه که وه ده چوونه مه زرا بو لای باوکیان و به یه که وه
ده هاتنه وه مال بو لای دایکیان • به یه که وه له گهل
به رخوله کان یاری یان ده کرد •

سال و مانگ به دوای یه کدا تی ده پهرین و
وهیسه و ناسکولیش به خودا ته هاتن و گه وره ده بوون •
تا گه وره تر ده بوون خوشه ویستی یان پته وتر و

هاواله تی یان گهر متر ده بوو .

روژی لسه روژان یاره و پیروت به یه که وه
دانشتیبوون باسی حال و بالی خویان نه کرد . یاره ی
باوکی وه یسه به پیروتی گوت : ئیمه چنه ند سال
برایه تی خومان راگرتوه و به ته بایی و سه رو دل خوشی
رامان بواردوه . ئیستاش باکاریکی وا بکه یین
مناله کانیشمان وه کوو خومان بن و له یه که جیا نه بنه وه .
خوت ده زانی له مندالیه وه به یه که وه گه وره بوون و زور
هوگری یه کترن .

پیروت گوتی : یاره من ههر گیز نابمه درکی مه م
و زین و ئوبالی وه یسه و ناسکول ناهینمه نه ستوی
خوم . براله منیش ده زانم (پاروو له دم بکه ویتسه
خواری بو کوش باشه) ئیمه که براین دیاره کچی منیش
بو کوری تو چاکه . به بی نه وه ی تو بلی ی من خوم نه مه م
ههر له دلدا بوو .

شهویک مه لای ئاواپی و دووسی کهس لسه دهرو
دراوسنی یان بانگ کردو ناسکولیان له وه یسه ماره کرد .
مه لا به چاکه ی یاره و پیروتا هاته خواری و زوری به
وه یسه و ناسکول ده هه لگوت و دوغای خیر و پیروز بایی
نه و کاره چاکه ی کرد . یاره به سه بروو که ده سستی
بولای مه لا دریز کردو دوو دیناری ماره برانه دا به
ماموستا . مه لا سه ر له نوی ده سستی کرده وه به پیروز
بایی و دوغای خیر و پاشان هه لستان و رویشتن .
وه یسه و ناسکول ئیتر له دوو مندالی مال و دوو

هاوالی خوشهویستهوه بوونه دهزگیرانی یه کترو شهرمیان
ده کرد وهك جاران به یه کهوه نهده گهران • بهلام تادههات
عهشق و نهوین نه دلپاندا زیاتر تین و تاوی دهساند •
پایز که خوری و روون و کاوریان فروشت کهوتنه
سهرو کاری زهماوهندی ناسکول و وهیسه • جگه له
خهلکی تاوایی له کهس و کاری خوشیان گیراوه و سی
روژ شایییان کردو به تهقهی دههول و زورنا داوه تیان
گیرا • کچ و کورو ژن و پیاوی تاوایی بهچهپی و روینه
و سویسکهیی وشیشانی ههل دهپهرین • یاره دهست
پیشکهری خوی کرد نهی هیششت گزیر بیته سهری ده
دیناری سوورانهبؤ فهرهیدوون بهگ بر دوو دیناریشی
شیرنی دا به کویخا و کاوریکیشی پیشکهشی تاغـاژن
کرد • دوو سی سالیک به سهر زهماوهندی وهیسهوه
ناسکول دا رابوارد • سالیک دهرده کهوته ناو رانه کهیان
و بهرو دواي کوشت • چهند سهریکیش که نه چنگ
دهرد رزگاری بوو ، ناچار فروشتیان و دایان به نان
وئیتتر به یه کجاری په کیان کهوت • ده بوو به ره نجبهری
و سه پانی خهلك بژیوی خویان پهیدا کهن • وهك جاران
دهستیان نهدهرویشت بیگارانه بدن ، ناچار بوون خویان
بچنه بیگاری تاغا •

جاریک گزیر هاتو دهنگی دان بو بیگار ، یاره
گوتی : تو له من پیرتری و براگه وری ، تا من ماوم
ناهیلم له گهل منال و مهزنا بچی بو بیگار • وهیسهش
ره نجبهری خهلكه من خوم دهچم • یاره نان و شسه کرو

چاو قوری و پیاله‌ی خسته تووشسه بهره‌یه که‌وه
و کلاشه کانی کرده پی‌ی و دهستی دا داس و که‌وته دوای
گزیر . کاتی گه‌ییشه ناو بیگار چیه کان و دیتی هه‌موو
کورو کالزو کسی له ته‌مه‌نی نه و تی دا نیه زور به‌زه‌یی
به خویدا هات و نه دلی خو‌ی دا و توویره‌ی نه‌وه‌ی
ده کرد : که نه‌گه‌ر نه‌هاتی سواری شانیان نه‌بوایسه و
هه‌ژار نه‌که‌وتنایه ، یان بیگارانه‌یان نه‌دا ، یا ده‌یتوانی
وه‌یسه بنیریت . هه‌ر چونیک بوو که‌وتنه‌ به‌ندن
و روویان کرده که‌ما جاری فه‌ره‌یدوون به‌گ .
که‌ما جاره که به هه‌ورازیکی زور سه‌خت و کوورو
ته‌لانیکی رژد و به‌رده‌لانه‌وه بوو . لای خوارووش‌شیان
هه‌لدیرو زه‌ردو ماه بوو . به‌ریان له که‌ما که‌ندن گرت ،
یاره که‌وتبوه لای ره‌ومزه به‌ردیکه‌وه و جگه له ماندوویی
و شه‌که‌تی وتو ویره‌ش زوری بو ده‌هینا و دلته‌نگی
ده کرد . کورو کال ده‌نگی یه‌کتریان ده‌دا وه‌ک گره‌وه
کاری ده‌یانویست له یه‌کتر پیشکه‌ون . یاره‌ی هه‌ژار
پیرو بی هیز بوو ، له گه‌لیان دهر نه ده‌چوو ، له
لایه‌کیشه‌وه له‌وه ده‌ترسا که سه‌رکاره که‌یان قسه‌یه‌کی
سووکی پی‌ی بلی ، ناچار نه‌ویش که‌وتبوه په‌له‌و ته‌کانی
ده‌دا چاوشی کزو پرووش بوو ، باش ری‌ی به‌دی
نه‌ده‌کرد . له نه‌کاو له ره‌ومزه به‌رده‌که‌ قاجی خلیسکاو
هه‌لدیرو . کاتیک چوونه سه‌ری بی‌ی هوش که‌وتبوو
ئیواره به‌داره تهرم بردیانه‌وه ماله‌وه ، یاره‌ی به‌د به‌خت
پشتی شکا بوو .

چهند روژيك به ئيش و ئازاره وه ژياو مرد .
 خه لکی ئاوايي و سه ره خوشی كه ری ديهاتی ده وو
 بهر ، سهريان تی کردن (شين وشایی دهسته وایه)
 نه مرو له وانه سبه ينيش له مان . . . نه بی پیاو به تنگ
 خزم و هاو ماله وه بیت . . .
 چهك و پووشیكي بووشیان له پرسه دا رویشته .
 نه مجار پیرو تیش هه ره چهند وه یسه ته قه لای ده دا نه هیل
 كار بكا كه لکی نه ده گرت و بهو پیری به ته کانی له خوی
 ده داو ئیشی ده کرد . تا نه ویش له خهم و خه فه تی برا که ی
 و بی خوراکی و کهم حه سانه وه یی ئاخری نه خوش
 كه وت و چهند روژيك له سه ره جیـگا بوو نه وه نده ی
 (خیر و سه ده قه) یان بو به خشی به وه نوشته و دو عایان
 بو کرد ، سوودی نه داو له دنیا ده ره چوو .
 وه یسه به تاقي ته نیا مایه وه . ده بوایه نه رکي
 ئاغاش بگریته نه ستوی و ناسکول و دایکی و خه سووشی
 به خیو کا . نه م قور به سه ره هه ره کرده ی نه بو
 برده ی شه يتان . تا نانی په یدا ده کرد شه کرو چا
 نه بوو . تا چه وری و به ره چیشتی ده س نه خست ، جل و
 بهرگ نه بوو . سه ری لی شیوا . خوشی نه یده زانی
 چ بکا . نه مانه ش گشتی له وی بوه ستی ، هه ره تاویك
 نا تاویك ده نگیان ده دا بو بیگار و هه ره وهز . وه یسه
 بو نه وه ی له بیگار ته رخان بی ، قه دپالیکی خوی له
 فه ره یدون به گ مه خته گرت که بنیشتی لی بکا .
 روزانه بهو لیڤه وارو نزاره چرو پرده دا ده گه راو

داره به نی ته دوزیه وه ، له لهی ده کردن و کوچلهی به
به ره وه ده نان بو بنیشت . دارستانه که هیجگار پر بو ،
همیشه مه ترسی ورچ و پلینگ و درندهی تری لی
ده کرا . یه کیکی وهك وه یسه بی بزیر و داماو نه بوایه
که متر دهی و پرا رووی تی کا . داره ابه نه کان تهستیور
بوون و بنیشتیکی زوریان دهر ده دا . وه یسه که دهی
دی کوچله کان زوو پر ده بن هه روا زوو دلای خوش ببوو
هیوایه کی باشی به بهرو بووی کاره کهی په ییدا
کرد بوو .

روژیک ئیش و کاری خوی خیرا ته و او کرد ، به
ناره زوو به لیره واره که دا ده گه را ، به نیازی ته وه به لکوو
کانیه ئاویک بدوزیتنه وه له کونده ئاو گیران رزگاری
بی . به که ژه که دا فره هه لگه را و ته و او له ریبازو
ئاوه دانای دوور که و ته وه . نزار له وی زور پر و داری
ته نبوو تهستیورو کونه سالی فره بوو . له شیوه
ایکدا پنگه ل و زه لو قهرم دیاری دا . به ردا و به ردا
بندارو بندار بوئی چوو تا گه بیشته پیشه وه ، ته ماشای
کرد ئاویکی کهم اله سه ره وه دیته خواری . زانی که
دوور یا نیزیک کویره کانیهك له و ناویه دا هه یه .
به ره و ژوور هه لکشا تا گه بیشته بن داره به روویه کی زور
تهستیورو کونه سال که بهلك و پویی خوی سیبه ری
له مه و دایه کی هه را و کرد بوو . رابواردنی سالانی زور
شوینیان کرد بوه دلی پیره دارو کلوریکی گه وره ی تی
که و تبوو . له بن دار به رووه که کانیه کی پچوو کی لی

بوو . بهلام تا بلی یی ئاوه که یی روونو سارد بوو . لی یی
 دانیشت و نهختی بهری کانیه که یی خاوین کرده وه و
 دهست و دم و چاوی شوشت و دوو سیی مستی ئاو
 خوارده وه و له حاستی خوی پالی دا به بهردیکه وه ، توزی
 بجه سیته وه . که سهزی هه لبری ته ماشای کرد ئاوا
 سیپالیک و هیندی که ل و پهل له بهرامبه ریه وه له ناو
 کلوری داره که دا دیاره . گوئی ره نگه ئه وان هس هینی
 چاره ره شیککی وه ک من ابن ، و ا چاکه چاوه روانی بکه م
 تا دیته وه . هه ر باشه له و نزاره به سامه دا هاوالیکم
 بو پهیدا بووه . ماوه یه ک چاوه نواری کرد له لابه لای
 داره کانه وه کابرایه کی ریش سپی ناو چاوان پاک دیار
 بوو ورده ورده هاته پیشه وه . وه یسه له بهری هه ستا و
 سلاوی لی کرد ئه ویش زور به روو خوشی وه لامی دایه وه
 و چاک و خوشی له گهل کرد . وه یسه پرسی مامه گیان
 ناوت چیه ؟ مامه پیره گوئی : ئینسان .
 وه یسه ئه م ناوه یی به لاهه سه مه ره بوو ، ئیتیر
 نه یویست لی یی پرسی کی یه و چ کاره یه و بو چی له وی یه .
 به ده رفه تی زانی و له دل یی خوی دا گوئی : هه ر چی یه ک
 بیی یا پی او چاکه یان به لانی که مه وه دنیا دیته وه
 و به رژه وه ندی زوره . و اباشه چاره ره شی خومی بو
 بگیرمه وه و ته گبیریکی پی بکه م .
 که باسی شیرزه یی خوی بو کرد ، لالوی پیره
 به زه یی پی داهات و بزه یه کی هاتی و گوئی : هه روا
 نابی به لام دره نگ و زووی که وتوه . به هه ر جور

من دوو که شکولم هه یه بهشیان ده که یه یه کیان بو
من و نهوی تریشیان بو تو . وه یسه زوری سوپاس
کرد و له دلی خوئی دا گوتی نه میش هه ر باشه که لکی
شتیک ده گری . که لالوی پیره که شکوله که ی له که
و په له که ی دهر هیناو دایه دهستی ته ماشای کرد ،
شتیکی زور جوانه و باش نه خشاوه و کهنده کاریه کی
نایابی لی کراوه . دهر خونه یه کی کپی به سه ریه وه یسه
نه گهر شتی تی کری ، ته پ و توزی لی نانیشی . نه مجار
به خه یال ، شتی بو ده دوزیه وه تی ی کا . ناخری گوتی بو
شه کرو چا باشه .

که شکولی وهر گرت و گه لیک سوپاس و مال ناوایی
لالوی پیری کرد و گه رایه وه . گه لیک ورد بووه وه
شتیکی لی نووسرا بی و ابوو به لام نه ی ده زانی
بیخوینیته وه . به ینیک رویشته برسی بوو گوتی : خوزگه
نه و که شکوله ئیستا نان و پیخوریکی تی دابایه . به دهم
ریوه یاری به که شکوله که ده کرد و سه ری لابرده بزانی
چونه که ته ماشای کرد نان و په نیریکی باشی تی دایه .
تاویک سه ر سام ماو گوتی : تو بلی ی نه مه وه که هه مانه
بور ، یا که شکولیکی جادوویی بی هه ر چی پیاو ناره زوو
بکا تی ی دابی ؟

نان و په نیره که ی خوارده و گوتی : خوزگه سی
چوار پیاله چاشی تی دا بایه . دیسان که دهر خونه که ی
هه لگرت چاشی تی دا بوو .
وه یسه له خوشیان هه ر نه وه نده بوو بالی نه

ده گرت • گوئی ئیتر ده حه سینمه وه • ئیتر ناسـکول
و دایکم و خه سووم برسپایه تی ناکیشن • ئیتر گرانی
و ههرزانی نازانم • ئیتر له نانی گال و پووه (۱) خواردن
رزگارمان دمبی • بهره و مال کهوته ری • تا زووتر
خیزانه کهی تیر کاو تامه زروی یان بشکینی • له خوشیان
و پهله پهله یان ئاگای له ده وهن و پنچک و بهرد و ودارو
درک و دال نه بوو هه ره وه سه ره ده پهری • هیندی جار
گورانی ده گوت • هیندی جاریش له که شکوله که ورد
ئه بووه و قاقا پی ده که نی • هه ره دوو هه نگاوی ده کرده
هه نگاویک و خیرا ده هات تا له دی نیزیک بووه •

قه لای فهره یدون به گ له ژوور ئاواپیه وه به
جیگایه کی به رزه وه بوو • په نجه ره ی دیوه خانه که ی
ده یان روانیه هه موو ئاواپی و مال به مالی لیوه دیار
بوو • فهره یدون به گ هه میشه له سه رووی دیوه خانه که
له بهر په نجه ره یه ک داده نیشته و سه ره نجی خه لکی
ئاواپی و کارو کرده وه یانی ده دا •

وه یسه که ییشته قه راخ ئاواپی و فهره یدون به گ
چاوی پی کهوت • له خیرا رویشتنیه وه و سه زوو
هاتنه وه ی ههستی بیدار بوو ، هه نگاو به هه نـگاو
سه رنجی دایه که نیزیکتر بووه ته ماشای کرد سه

---

(۱) به روو ده هارن و له گه ل ئاردی جوتیکه لی
ده که ن و ده یکه نه نان و پی ده لین نانی بووه • خه لکی
هه ورامان له بهر نه داری پتریان ئه وه ده خون •

خوشيان دهم و چاوی پئی ده که نی و شتیکیشی توند
 گرتوته بن باخه لی • فه ریدون به گ گوتی : بی و نه بی
 ثم خوشی یه ی و ه یسه سه بارهت به و شته یه له بن باخه لی
 دایه • که له دیوه خان نیزیک بووه فه ریدون به گ
 بانگی کرد : ئا و ه یسه و ه ره ئیره • و ه یسه له ترسان
 نه ی و یرا و ه لامی نه داته و ه ناچار چوه دیوه خانه •
 فه ریدون به گ گوتی : ئه و ه چیه به بن باخه لته و ه • ؟
 و ه یسه گوتی هیچ نیه که شکولیکی ده رویشی یه •
 فه ریدون به گ که شکولی لی و هر گرت و ته ماشای کرد
 نه خش و نیگاریکی سه یری لی کرا بوو که سه رنجی نه و
 الا که ی دا به خه تیکی جوان لی نووسرا بوو (کشت و
 کال) • تیگه یشته که چه نده هیژاو به نرخه ، گوتی ئه مه
 بو من چاکه •• تو کابرایه کی و هر زیرو بوره پیایکی
 بی سه رو پئی شایانی تو نیه • ئه مه بو من چاکه •
 نه و نه دی و ه یسه پاراوه و لالاوه سوودی نه بوو • به
 پاله په ستو کردیانه ده ره و ه • فه ریدون به گ ئیتر
 خه و و خواردنی لی هه لگیرا • هه میشه خه ریکی که شکولی
 تاین بوو • نه و نه دی خه له و چه لتواک و تووتن و په مو
 نیسک و نوک و دانه ویله ی تر لی په یدا کرد بوو ،
 ماله که ی وه هه راجه بازار هه میشه پر بوو له بازارگان
 و چه رچی • دارایی و سامانیکی زورو زه و نه دی پیکه و ه
 ناو قه لاکه ی له بهر کاره که رو خزمه تکاری زورو زه زری
 رادیوو بریسکه بریسکی کاره باو و ره وری ترومبیل و
 جزو هووری چیشته خانه و زرینگه زرینگی بوتل و پیک ،

هەر ده تگوت کاباره‌ی شماره گه‌وره‌کانه .
وه‌یسه‌ی چاره رهش ته تاوی که شکوله‌که‌ی ناگای
له بنیشت کردن براو بن داره و بن دار به دوای لالوی
پیره‌دا ته‌گه‌را .

سه‌ر کانیه‌که‌ی کرد بووه وارگه‌ی به‌یانی و ئیواری .
به‌لام بو نه‌گبه‌تی به هیچ جۆریک ئاسه‌واریکه‌ی له لالوی
پیره به‌دی نه کرد . ماوه‌یه‌کی زوری بهم چاوه‌روانیه‌وه
رابوارد هیچ سوودی نه‌بوو . ته‌مجار بیریکه‌ی له حالی
خۆی کرده‌وه و گوته‌ی : من تازه خه‌ریکی چیم . پاش ته‌وه‌ی
نهم فامی و که شکوله‌که‌م له کیس خوم دا له بنیشت
کرد نه‌که بو وازبینم . ئه‌دی دوو روژی تر خیزانه‌که‌م
به‌چی به‌خیو کهم . پاره‌ی مه‌خته‌که‌ی به‌گ
چون بدهم ؟

وه‌یسه‌ که له‌سه‌ر کانیه‌که‌ی ته‌م بیرانه‌ی ده‌کرده‌وه ،
توزیک هۆشی هاته‌وه به‌رو دهم و چاوی شورده و نه‌ختی
تاوی خوارده‌وه و به‌داخیکه‌وه سه‌رنجیکه‌ی جیگای لالوی
پیره‌ی دا چول و هول بوو . هه‌ستاو به‌هه‌ناسه‌ ساردی
که‌رایه‌وه سه‌ر ئیش و کاره‌که‌ی بنیشتی کو کرده‌وه و
کردیه مه‌شقاله‌و برديه شار فروشتی . که پاره‌که‌ی
وه‌رگرت و لیکه‌ی دایه‌وه ، هه‌ر ته‌وه‌نده بوو له جیاتنی
مه‌خته بیدا به‌فه‌ریدون به‌گ . له تاوان ته‌ژنوی شکاو
گوته‌ی : ته‌ر زستانه‌ خیزانه‌ که‌م له برسان دهمرن . پاره‌که‌ی
نا باخهل و به‌شپرزیه‌ی له شار ده‌رکه‌وت . له قه‌راخ
شار خانوویه‌کی گه‌وره‌ی تازه دروست ده‌کرا ، وه‌یسه‌ له

دیاری ویستا و سهیری کریکارو وهستا و ئیشه که یانی
 کرد و له دلّی خۆی دا دهی گوت ئه گهر بمگرن به کریکار
 ماوه یهك ئیش ده کهم و شتیک بو خیزانه کهم کو ده که مه وه .
 وهیسه لهم بیره دا بوو که کابرای وهستا چاوی پی کهوت
 و به ناو بانگی کرد : وهیسه وهره بو ئیره . وهیسه سهیری
 سوړ ماو چوه پیشه وه . وهستا گوتی وهیسه ئه وه
 نامناسیه وه ؟ . وهیسه گوتی نه به خوا جا من توم له کوی
 دیوه تا بتناسمه وه . وهستا گوتی من ئه و کابرایم
 که شکوله کهم دایه ی وهیسه پای کرده پیشه وه وه دهستی
 کرده ملی و گوتی تو ئه و وهخته له نزار بووی و ئیستا له
 شاری و به ننایه تی ده که ی . ئه مه له کوی به بیری مندا
 دههات وهستا گوتی ئاخر وهیسه به رخ هه همیشه له زیر
 سه وه ته دا نابی . ئینسان به ره و پیش ده چی .

ئیستا حالت چۆنه ؟

وهیسه به سه ر اهاتی خۆی بو گیراوه و زوری داد و
 بیداد کرد له دهست فهزه یدون به گک . وهستا که جوان
 ببوو و وهك کوریکی قیت و قوز دههات و دهچوو ، گوتی
 وهیسه خه مت نه بی ، که شکولیکی دیکه شم بو هه لگرتووی
 لیره راوهسته تا دیمه وه .

لالۆی ئینسان تاویکی پی چوو هاته وه وه که شکوله که ی
 دا دهست وهیسه . وهیسه وهری گرت و زوری مالاوایی
 لی کرد و به دلّ خو شیه وه کهوته ری . ماوه یهك رویشت
 ویستی له ریگا تاقی کاته وه ، هه ر چه ند نیازی لی گرت
 و ته قه لای دا ده رخونه که ی بو نه کرایه وه . ئیتر خۆی

پیوه خه ریک نه کرد و له خووشیان کاره ساتی پیشووی له
بیر چوه وه و به په له رویشته وه مالی .

گه یشته تاوایی سهر له نوی فهره یدون به گ چاوی پی
کهوت و بانگی کرد که چوه دیوه خان گورج ئەم که شکوله شی
لی هه ستاند . اهیشتا وه یسه له وی راوه ستا بوو که
فهره یدون به گ وه که ته لیسمیکی به ناوی ئەوه وه بیت
دهستی دا دهر خونه ی که شکوله که و بوئی الابررا . به لام دهس
به جی دوو مستی قورس و قایم له که شکول هاتنه دهری و
راست و چه بیان له سهری فهره یدون به گ گرت و له
لاجانگیان دهره واند . ههر وا پیشوویه کی پی نه چوو
هینده یان به سهریا کیشا نزیك بوو میشکی به کونه
لووتی دا بیته خواره وه . فهره یدون به گ خوئی پی رانه گیراو
له تاوانا هاواری کرده وه یسه : کوره وه یسه فریام که وه
وه یسه تو کور و برامی من کردم تو نه ی که ی ، جاریکه و
ئهمجار ، ئەمان وه یسه ده خیل وه یسه .

وه یسه ئاهیکی هاته وه بهر به که شکولی تاین پشت
ئهستوور بوو گوئی : ئاغا بفهرموو که شکوله که ی ترم بو
بیننه وه جا رزگارت ئە که م .

فهره یدون به گ بانگی کرد : کی له وی یه ؟ ئا
راکه ن که شکوله که ی بو بیننه وه خیرا که ن گیانم دهر چوو ،
که لاه ی سهرم وردو خاش بوو ، کوره وه یسه من مالی
دنیا م بوچی یه گیانیشم هی تو یه ! خزمه تکاریک هاته زووری
و که شکوله که ی پیشووی هی نا و دایه وه دهست وه یسه .
که وه یسه که شکوله که ی وهر گرت مسته کان له جیگای

خویان ویستان و له تی سره واندنی سهر و گویلاکی
فهره یدوون به گک بوونهوه . فهره یدوون به گک بستنی زمانه
دهر کیشا بوو ، چاوی به مولهق ویستا بوو زرینکه زرینکه
له سهریهوه ته هات سهرنجیکی که شکوله کهی دا بزانی چ
جادوویه کی تیدایه و ا ئه م کاره ساته ی پی کرد ، که توژی
لیی خیس بووهوه لیی نوسرا بوو : زهوی بو وهرزیر
مه رگ بو دهره به گک) ئیتر له تاوانا وه ک مار پیوه ی دا
که شکولی بو وه یسه فری دا و رای کرد نه و روینه ی
رویشته نه گه رایه وه . ئیتر جاریکی دیکه کشت و کال له
وهرزیر و بوره پیاو داگیر نه کراو ههر کهس رهنجی شانی
خوی هلی خوی بوو . نه گهر که سیک بی ویستایه زور داری
بکا و دهس رهنجی خه لک داگیر کا مسته کان لای چه ناگهی
ته ویستان و دهستیان ده کرده وه به تی سره واندن .
وه یسه ش به تیر و ته سه لی رای بوارد و له نانی
گال و پووه رزگاری بوو .

شه هیدی زوله کفن و شور دتی ناوی . .

سائیک له سالان دیوی قات و قری و گرانی بالای
رهشی به سهر ناوچهی ژاوه رودا کیشا ، ره هیلهی
په ریشانی و په شیوی و شپرزهی دای گرت . وهرزیر
له کشت و کالی به هاری و له ره پسته و ئاوه نیای پایزه
مافنگی و ره نجه رو مایه وه . هه ژار و نه دار و کز و
که نه فت کهوت و ژیانی تال و ئالوز بوو . سه ره رای
ئه مانهش ئه وه نده یان برد بوه گه ل و اهه ره وه ز وه ک قسه
قوتان ئه لین : « له چوار په لان گو یچکه ی ساغ بوو » زگی
برسی و پشتی بریندار و شان و شه پیلکی تیک شکا بوو ،
کۆل کیشانی زور و زه وه نده هیز و توانای پی نه هیشته بوو
برسی یایه تی و بی بژیوی برست و دهره تانی لی بری
بوو .

وهرزیر ئه وه نده ی سه رنجی داو بیری کرده وه و
سه ری هینا و برد نه یتوانی ریگای رزگاری و چاری چاره
رهشی خوئی به دی بکا . له لایه که وه بیگار مه ودای نه
ئه دا به رژه وه ندیک له حالی خوئی بکا و له لایه کی تریشه وه

ناشاره‌زایی و نه‌زانی روژی رووناکی لی کرد بوه
شهوه زه‌نگک .

بی بارانی و ویشکه سال و خه‌له گران بوو ، بی
کاری بوو ، ئیش له حاست ره‌نجبه رو ئیشکه‌ران چوو
بوه پشتی شیران . ته‌وه‌ی له‌و ناوه‌دا فره و فراوان و
که‌م نرخ و هه‌رزان بوو ، ته‌نیسا ته‌رم و جه‌نده‌کی
هه‌ژاران و فرین و په‌ره‌وازه و ئاوه‌کی بوونی گیانی
وه‌رزیران بوو . ئاژاوه و په‌شیوی بوو . له‌ ناو له‌شان
دا گیانی سه‌ر به‌هه‌ش توانای مانه‌وه‌ی ناو جه‌نده‌کانیان
نه‌ مابوو ، ناچار هه‌لو‌ده‌دا ده‌بوون و رایان ده‌کرد به
ئاسمانا .

هه‌باسی وه‌رزیر پیش گیان لی توران چشی کرد نه
خاوو خیزان و سه‌ری خوی هه‌لگرت و رویشت به‌ داره
داره و لاره و لاره‌وه ریگای گرتی به‌ر ، به‌لکوو له
جیگایه‌ک چاه سه‌ری خوی بکا . به‌ چنگه کرکه و په‌له
کوته و لینگه له‌رزه به‌ چند که‌ژ و کیو و چیاو هه‌وراوا
هه‌لگه‌پراو له‌ چند شیو و دۆل و نشیوه‌وه داگه‌پراو
له‌ چند چه‌م و رووبار په‌ری‌یه‌وه ، تا ئاخری به‌ هه‌ر
مه‌ینه‌تیک بوو خوی گه‌یاندی شاریک له‌ شاره‌ نزیکه‌کانی
گه‌رمین .

که‌ له‌ شار نزیک بوه‌وه شنه‌ی هیوایه‌ک دای له‌ دلی
زاماری ، به‌ خه‌یالی خوی لای و ابوو ئیتر ئاوه‌ دانیه‌ و
جیگای ئینسانه‌تی و پیاوه‌تی و شارستانیه‌ته‌یه . زگی
تیر و له‌شی تیمار ده‌کا و که‌ توزی بووژایه‌وه ده‌س

ده داته کار و باریک خوشی ته ژیننی و پارهش بو خیزانی
 ته نیری و له چنگ برسی یایه تی و مردن ده ریان ده هینی .
 جا به شیینه یی ته وانیش دینی و لی ی داده نیشی . ههر
 یه که خه ریکی ئیش و کاریک ده بن و له شارستانی پر
 خیر و بیر و له ولاتی تیر و ته سهل دا ئاسووده و دل
 نیا ته حه سینه وه و جاریکی تر به بیریش ناگه ریته وه .
 وه رزیری ساویلکه و دل پاک ههر وا زوو ژیننی
 خووی و خیزانی له و شاره دا سووک و ئاسان به خه یال
 پیک هیناو بزهی هومید و هیوا تهی گرت و له بهر
 خویه وه تهی گوت: نهم زانی کوردستان ئاوايه جیگایه کی
 به پیت و به ره که تی وه ک ئیره ی تیدایه . نامه خوا ئهم
 خه لک و مه ردمه چهن تیر و پرن . چهن پوشته و په رداخ
 و به هیز و گورن . چهن کوک و بو شناخن چهن ره نگ
 و روو سوور و خه ریک و دهس به کارن . ته گهر
 کوردستان وا ئاوه دانه تهی بو لای ئیمه ته وه نده
 کرین و خاپوور و ویرانه ؟ ته بوو که قات و قری و
 نه هاتی رووی کرده لایه ک لایه کهی تر دریغی لی نه کا و
 و یارمه تی بدا !

دیسان ههر باشه دین لیره ته ژین تا له سیا سال
 و نه هاتی رزگار ده بین . خوا ده روویه کی باشی لی کردمه وه
 به هوی مه ینه ت و ده رده وه گه یاندمیه ئیره . پیر و
 پیشینیان گوتوو یانه : خوا که به لی زانی ده رگایه ک
 داخا به میهره بانی که لینیکی تر ده کاته وه ! ئیتر شان و
 قولم نه بیگار ئاسووده ده بیت و مردووی گور و

گورستانیشم له خوشه ند و جمین و جنیو ده حه سینه وه .
 وه رزیر گه شایه وه و زوری پی خوش بوو که
 رزگاری بووه و جه ندرمه و خان و به گک و بیگاری له
 کول که وتوووه . به دلیکی پر له تاوات و هیواوه رووی
 کرده ناو شار و هیندی گه را به جاده و بازارا . شهرمی
 کرد داوای هیچ له هیچ که سن بکا و له رووی نه هات له
 کوچه و کولانان هه ولی دوو سی نان بدا . به زگی برسی
 و له شی ماندوو شه که ته وه رویشت و رووی کرده
 مزگهوت . به لکوو له وی دل نهرمی دینداری خاوهن
 ئیمانی به چهن فلسی یا به یه که دوو نانی ده سگرویی
 بکات . تا شه و بحه سیته وه و به یانی خوی گورج کا بو
 ئیش و کاریک . ته نیا روزیکی دژواره ، که یه که دوو
 ژهم تیر بوو ئیتر ورده ورده ئیش ته کا و پاره ی دهس
 ته که ویت و ته بوو ژیته وه و دیته وه دووخی جاران . (چ
 بکا بلی چی ؟ کار بو رهنج به ران حه سانه وه یه ، پیشه ی
 کریکار رهنج و چه وسانه وه یه . کار کالایه که ، به به ژن
 و بالای کریکار و وه رزیران براوه . ته و روژه ی بی
 کار نه بن خوشی و جه ژنیانه) .

چوو له اهه یوانی مزگهوت دانیشت و به چاوه
 نواری ریگهوت کز که ی کرد . زوری نه خایاند کا برایه کی
 چلکنه ی چاو مژمور له دهرگای مزگهوت که هاته دهره وه ،
 لهم نه گبهت و چاره ره شه هاته پیشی . چلکن به
 تی خورینه وه گوتی : کا برا خه لکی کوی ی ؟
 وه رزیر به خاوو خلیچک و بی هیزی یه وه وه لامی

دایه وه : ژا ۰۰ وه ۰۰ روو ۰ چلکن گوتی : خیراکه
هسته برو ۰

وهرزیر گوتی : هیچ ئه رکیکم له سهر تو نی یه بو
چی دهرم ده که ی ؟ ۰ ئیره مزگه و ته خانهی خوایه ، جیگهی
ئاواره و ههژار و داماران ۰ له خوا ناترسی واتیم ئه خوری
و ده گورپینی به سهرما و لهم خانهی خوایه وابه سووکی
وه دهرم ئه نی ی توش ههر وه کوو من مافت پیوه یه تی ئیتر
بو چی وازم لی نایه نی توزی بحه سیمه وه ؟

چلکن گوتی : با مجیوریش بم پیم ناخوش نی یه
و الیم له چاونایه ، کابرایه کی چاره ره شی وه کوو تو لیره
بی ۰ به لام له بهر خوا ئه مهت پی ئه لیم که چی دیاره
ناشاره زای و نازانی قور به سهر بتبینن ئه لین بیگانه ی
و ئهت گرن جا ئیتر ئاره زووی خوته ۰

وهرزیر گوتی : بوچی من و تو ههر دو کمان کورد
نین ، ههر دو کمان وهک یهک هاو ره گهز و خوین نین ؟
ئیره ش ههر کوردستان نیه ؟ من و ئه م خه لکه ی له ئه م
شاره دان گهستمان کورد نین و له کوردستان نین ؟ ئیتر
بوچی ئه م گرن ؟ ئه م من و تویی و دوو به ره کی یه چیه و
ئه م جیاوازی و قینه به ریه شووه ریی نیه ؟ ۰

خو من نه لهاتووم به شی کهس بخوم و بیمه بار به
سهر که سه وه ۰ ئه مه وی لیره بحاویمه وه و به ره نجی شان
و کرئی دهستی خوم بژیم ۰ ئیتر سووچ و تاوانم چیه
له سهر چی ئه م گرن ؟

چلکن گوتی : تی ئه گه م و ئه مانه م وهک روژ به لاوه

روشن و روونه ، به لام کی ئەم چەند و چوونەت لی
ئەببسی بی سووده راکه ئەتگرن و ماوه یەك ئەتخەنە
زیندان و لە پاشان بەرپیت ئەکەنەوه بو ولاتی خوتان !
وهرزیر . که ئەمە ی بیست جەرگ و هەناوی
داکەوت و حەوش و حەساری مزگەوتی لی بوو بە کونە
مشک . جنیو و لیدان و برسی یەتی و بیگاری بیر کەوتەوه
و زامی جیگە کۆل و داری زور داری کوالایەوه . ئاخیکی
هەلکیشاو چاویکی بە ئاسمانا خشاندا . چ روانین و
پیاخشاندنیک ؟ بە قەدە رایبێ سەد کتیب پربوو لە گلەیی
و بناشت ! بە دوو سی تەکان هەستا و لەشی لە قاچی
بار کرد . لاقی لەرزى و ئەتگوت ئەلی : ئیتر بەسە
هیزم تیدا نەماوه سواوم دار و بەرد و ئاسن و پولا نیم
گوشت و ئیسقانم ، پەکم کەوتوو ، راستی یەکە
ئەوه یە ئیتر بە من دەر ناچێ !

وهرزیر گوئی نە دایە بە کومەگی گالوکه کە ی وەك
پەت کیشی کرد و بە دارە دارە خوی پێ گەیاندا قەراخ
شار . ئیتر لە وی مەینەت کوتایی هات . لاق لەرزى
لەش کەوتە زەوی گیانی شەکەت و وەرەزیش بو
ئاسمان فری .

مجپۆر که قسە ی پتە ووبیچمی مەینەتباری کابرای
وهرزیر کاریان کرد بوە دلی و ئازاریان ئەدا ، هەستی
هاو مەینەتی بیداربوو و گوئی : ئیمە ی هەزار بەزەبی مان
بە یەکترا نە یە تەوه کی بەزەبی پێ ماندا دیتەوه ؟
هەستا دوای کەوت که بی هینیتەوه بەلکوو خیرو مەندان

له مزگهوت خیری پی بکهن تا توزی نه بووژیتهوه جا نه و
سا ملی کاری بگری یان برواتهوه . بازار و جاده و
کولانی به دوادا گهراو کهلین و قوژبنی شاری پشکنی
تووشی نه هات تا ناخری له قهراخ شار دوزی یهوه . بهلام
چی ؟ لاشه یه کی بی گیان و زامار ! زانی تاوانیکی
گه وری کرده و سووچی نهوه نه چاره ره شه
مردوه . تهریق بوهوه و پارایهوه له تهرمی زامار و
دوعاو فاتیحای خویند بو گیانی پهره وازهی هه ژار به لکوو
لی بی بوووری و له و تاوانه ی کردوو یه تی بی به خشی .
له بهر خویهوه نه یگوت : من به گیانی ناخیرم
دلسوزیم کرد بهو قسانه و ویستم خیر خوایی بکهم خو
بویهم نه بوو بهم روژه بگا !

به شهرمه زاری دای به کولی خویدا و پهیتا
پهیتا له ژیر لیچهوه نه ی گوت : بریا سهد بریا من
بوومایه له جیاتی تو ! ههلی گرت و هینای له چهوزی
مزگهوت رای کیشاو بو کفن کهوته ناو بازار . رویشت
تا گه یشته دوکانی مام حاجی بازرگان و گوتی :
کا برایه کی هه ژار و ناواره و بی کهس و کار له برسا
مردوه و هاتووم بو کفن تو کفنی بو بکه شوردن و
گوریشی له سهر من . حاجی پیشی خواردهوه و مژیکی
له جگه ره که ی دا وهک مار پیوه ی دا پر به پیست ناوسا .
له پاشان کوکه یه کی کرد و هاته قسه و گوتی : بهم بی
بازاری یه خیر و بهره که تت هیناوه به من چی رهش و
رووتیک مردوه . دیسان هیندیکی که پیشی خواردهوه و

گوئی : باشه په له مه که بازارمان ببی ټهو سا وهره وه
کفنی بو ټه کهم • مجیور به توره یی و سهر راوه شانندن
گه رایه وه • له ژیر ایوه وه به دهم ریگه وه و به جنیوه وه
ټهی گوټ : به لی مام حاجی تهرمه که خوی بکه م بوگن
نه کا تا بازارت ټه ببی ټهو سا بیمه وه خزمه تت ! تف له
خوت و پاره شت بوچی مردووش کالا و کووتاله په ساو
ټیحتیکار بگری ! ••• بردی به جل و به گه رکهی به ریوه
ناشتی و گوئی : شه هیدی زوله کفن و شور دنی ناوی •

نوشته‌کە‌ی ئامینه خان

قاجر و کانی پانکه دوو دین له ناوچه‌ی بوکان .
هاو گوشهن ، سنوور و سه‌راوه‌ردیان پیکه‌وه یه و
جووتیان له یه‌ک ده‌گهریته‌وه .

شیخ نه‌حمه‌دی کانی پانکه (خوای لی خوش بی)
به سه‌رینی خو‌ی مالی له کانی پانکه بوو . خه‌ریکی
خوش کردنه‌وه‌ی شیت و هار بوو . بو هه‌موو ئیش
ئوف و ده‌رد و ئازاری نوشته‌ی ده‌کرد . به‌هات و
هاواری هه‌موو که‌سه‌وه بوو هه‌ر گیز ماندوویی و
شه‌که‌تی نه‌ده‌زانی چیه . نازانم و ناتوانم و پیم ناکری
به ده‌مانه ده‌هات . خوای لی رازی بی بو کار و باری
خه‌لک زور جه‌لد و خیراو چوست و چالاک بوو . له دوعا
و نزا له نوشته و جادوو له تیروانین و فال گرتنه‌وه له
پرو پینه و داو ده‌رمان دریخی له موسلمانان نه ده‌کرد .

دیاره موسولمانانیش بیریان له‌وه کرد بوه‌وه که نه‌وه
پیاوه شه‌وو روژ خه‌ریکی نویژ و تاعه‌تی خوا و ئیش و
فه‌رمانی نه‌وانه کار و کاسبی پی ناکری . وه‌ک نه‌وه له
ری‌ی خوادا به هه‌موو هاوار و بانگیکی نه‌وانه‌وه هه‌یه و

ده گاته فریایان ئەمانیش دەبی شەرم بیانگری و
بە دەستی بەتال نەچنە خزمەتی • دوعا و نزیای بی خزمەت
نوشتە ی بی سەر قە لەمانە دەرمان و تیماری بی ئولیفەت
کار ناکا • ئەمانیش خێریکیان دەستگیر نابی و ئەویش
نفوسی ئەشکی ! روژ و شەو وەك قەتاری رەش و سپی
بەدوای یە کاتێ دەپەڕین • ئەم دەمی بە سلاو سەندنەو
و چاک و خوشی و دوعا خویندنەو خەریک بوو ، دەستیشی
لە نوشتە نووسین و گژ و گیا کوتان دا بوو •
خەلکیش دەم بە سلاو و پارانەو و دەست بە دیاری
و پشت بە کۆلەو لە هاتوچو دا بوون •

هەر دوو لا پێک هاتبوون و سەر و دلخوش بوون •
ئەم بژیویکی باشی دەست دە کەوت و گوزەرانیکی چاکی
ئە کرد و دارایی و سامانیکی جوانی پیکەو نابوو و لە
سەر هیچ پەکی نە دە کەوت • ئەوانیش کار و باریان
هەلە سوورا و عەمر و مالیان بە زیاد دەبوو ، دەرد
و بەلایان لە کول دە کەوت •

بەلی و ابوو ! هەست و ئاگا پادشای لەشە و
فەرمانی لە ناوچە ی پاشایەتی خویدا رەوایە و لە سەر
سەر و چاوانە ! ئەوان لایان وایە ، جا تو هەر بلی :
و ابوو و اچوو - بە چی دەچی ؟ هەر وە کوو خۆی
دەیفەر موو :

« دنیا وە فای نیە و بو کەس تاسەر نامینیت ئەه ی
بمینیتهو هەر چاکە یه ! » پاش ئەو هەموو چاکە
و خزمەتە ی بە خەلکی کرد لە دنیا دەرچوو بەرە و

قیامت کوچی کرد . بهلام ئەم وهك هیندی پیساو
چاگانی تر نه بوو جگه له چا که کانی ته نیسا سامانیکی
باشی بو منداله کانی جی هیشته و ئیتر بۆی نه کرا دی
و خانوو بهره و شتی وا بکری .

مناله کانی الهه کاتی خوشی و تیر و تهسه لیدا
چاویان پشکو تبوو خوشخور و خوشدر و ناز پهروه رده
بوون . ئاگیان له سه ره تایی ژیا نی باوکیان نه بوو
نه یانده زانی ئەم مال و دهوله ته له کوی پهیدا بووه ئەم
بهند و جوگه یه بناوانی له کوی هه لگراوه . ژیا نی
خوش ، دارایی زور ، هاتوچوی خه لکیش نه ده پسایه وه
ئیترا چی ؟

باشه ئەوان خافلا بوون و بهرژه وهندی دنیا یان
نه کرد بوو ئەی باوکیان بو فیری پیشه که ی خوی نه کردن
و بهزه یی به موسلمانان دا نه هاتبوه وه ؟
منیش وهك تو له تاریکایی دام ! تو بلی ی وه کوو
له ناویاندا باوه : له ترسی ئەوه بووبی که ئەوان هه وه لی
ده میان بوو هه رزه کار بوون ئە ترسا پی یان راگیر
نه کریت و تیا بشیوین یان نه یده ویست رازی نهینی
پیشه و هونه ری خوی بلی که (رازی نهینی هونه ر و
پیشه ته نانه ت ئیستاش خوشه ویسته) یان به دارایی
و سامانه که ی لی یان دلنیا بووه ؟ بهلام قسه ی خومان
بوی و له ناومان دهر نه چی چیان پی بلی و چیان فیر
کا ؟! خوی چی فیر بوو تا له وانی بشاریته وه ! کار
و دهسته لات به خوایه ئەو بلی چی و چ بکا ؟! بهشی

ٺهوانی ٺیدا نه بوو !

منداله کانی ره نجیان ٺیدا نه دا بوو پشتیان پیوه
نه یه شابوو دوا ی باوکیان شهش و بیش لی یان ده دا
په خشانیان کرد . خوا نه ی بری ٺه و نه زور بوو
بهم جو ورهش بهشی چنه سالیکی کرد . کوره کان که
ههریه که ی له ژنیک بوون به ره و دوا جیا بوون هوه و
ههریه که یان مال و حالیکی بو خوی پیکه وه نا و وهک
جوجکی که چه له په ره وازه بوون . نه بهر ده سسته نگي
و نه مانی دارایی و سامانی میراتی روویان کرده مالسه
خالوانی خوویان و مریدانی باوکیان . ٺامینه خان و برا
پچکوله که ی و دایکه که یان به جی هیشته . ٺه وه ی له و
ناوه دا ده سسته و سستان و داماو بوو هر ٺامینه خانی
چاره رهش بوو . دیسان تا دایکی ما بوو هر باشتریک
بوو . چونکه دایکی هر چنده پیر و په رپووت و
که نه فت و په که و توو بوو جیگه ی پیر و باوه ری خه لک
بوو به پیروزیان ده زانی به چاویکی موفه رک ته ماشایان
ده کرد . به تایبه تی له ناو ژناندا ده م نفووسی به پیت
و به ره که ت بوو . به لام (نه هاتی چاکه قورتنی خه راپه)
دوا ی جیا بوون هوه و ته فروتونا بوونی برا کانی زوری
نه خایاند دایکیشی ٺه مه گی به جی هینا و دوا ی باوکی
کهوت بو شاری خاموشان . ٺامینه خان خوی مایه وه
و برا چکوله که ی .

ٺیتر ٺامینه خان بوو به گه وره ی مال و جی نشینی
باوکی و جی داری دایکی و بناوانی برا چکوله که ی .

ده بوو ئیش و کاری مالی بکا و بو چاک و خوشی و دوعا
و نزا و داوده رمان به دهم خه لکیشه وه بی . کاری به وه
چاک بوو له وه ختی خوی دا تاچه کچی باوکی بوو (کچیش
خو شیرینکهره) باوکی خوشی ده ویست و بهر دهستی
خوی پی ده کرد . سه بارهت به وه هیندی ری و شوینی
ئیش شاره زان بوو بری دهرمان و گیاو گزیش که
له وه ختی خوی دا بو باوکی جی به جی ده کرد ده نیاسی
و فیری به کارهینانیاں بوو . له دی یه که ی خویان و
ئاواییه کانی ده ورو پشتیان وه کور و کچ بو دوعای چهور
و شیرینی و پیک بران ، ژن و پیاو بو منسداال بوون
و ده مبه ست و داوده رمان روویان تی ده کرد و سه ریان
قال کرد بوو .

ئامینه خان وهك جوان نه بوو نه وه ندهش دزیو و
ناشیرین نه بوو کهس نه یخوآزی . له تافی جوانی و
نوخشهی پیگه یشتن دا که له گهت و پان و پور و بالایه کی
ریکوپیک و له خت و لارو دارو باریکی باشی بوو . به لام
دیاره بوره پیاو و کوره وه رزیر هاوشانی ئه و نه بوون
و داواکاری دیکه شی نه بوو . له بهر نه وه ما بووه . به
سه رینی دایکی مهیدانی تیکه لی کور و کال و مه و دای
باس و خواسی له گه ل گه وره کچ و جوانه ژناندا
نه بوو . ناچار به هیوای روژی به خته وه ری ددانی به
جهرگی خوی دا گرتبوو . کهین و بهینی دلداری نه
ده زانی و ئاگای لی نه بوو .
ئیسنا که راسته و خو به ره ورووی هموو چه شنه

سکالایه کی دلداری و هه موو جوړه راز و نیازیکې کچینی
و کورینسی بووه و له ژیر سه رپه رشتی دایکیشی دا
نه ماوه . ههر چه ند هاتوچوی مانگ و سالان زور
شوینیان کردوته دیمه نی و گوناکانیان سیس و
مه مکه کانیان بل کردوه و چه نه گه یان داچورانده و تالی
سپیان خستوته سه ری و ددانیان کهل کردوه به لام وهك
تری شهرباب که تا خوئی بخواته وه توند تر نه بی ،
نه میش زیاتر دهروونی بلیسه ی سه ندبوو دلی گری
گرتبوو ئیتر ناچار بوو له گهل کور و کال کاتی
دهرمان پیدان و نوشته کردن چاو برکینه بکا و دوو
جه فه نگ و دوو زهرده خه نه ی دلته رانه ش ئالوگور بکا
و جار و باریش نه گهل نهوانه ی زور دلگیرن له چاو
داگرتنیکیش دریخی نه کا .

له گهل کچوله کان و ژنه دلته ره کانیش له باسی
دلداری و گردنه وه ی گری دلی خوئی و هاویرکردنی
جوان و ناشیرنی لاوان و ههرزه کار و کور و کالی ئاواپی
له زه تیک به ری .

ئامینه خان بازاری گهرم بوو ههر کهس به خه یالیک
و ههریه که ی بو کاریک ده چوونه لای و هه میشه ماله که ی
جمه ی نه هات .

براکانی له وه تووره بوون که خه لکه که سه ریان
کردوته ئامینه خان و دیاری بو ده بهن و خیر و بیریان
هه موو بو نه وه و نه مانیش کهس روویان تی ناکا .
نه مان با نه خوینده واریش بن به سه ر و میزه ریکی

زل و ریشیکی پانهوه زرتھی چاویان بی و ئافرہ تیکیش
له جیگهی باوکیان دانیشیت و بازاری وا گهرم بی ؟
براکانی لیی کهوتنه توپ و تهشهر . ناو و
نیتکه یه کی زوریان دواخست و ههزاران بهیت و باویان
بو ریگ خست .

ئامینه خانیش به نۆرهی خوی دهسه وستان
نهویستا و ئاکاری دزیو و کردهوهی ناپهسهندی ئهوانی
بو خه لک دره خست و لیی کردنه قاو و ئه یگوت :
ههرچی به منی ئه لیین خویان ده یکه ن . ئه گهر ده لیین
نه خوینده وارم نازانم دوعا و نزا بکه م ئه وانیش وه ک من
نه خوینده وارن و هیچ نازانن . ئه گهر ده لیین دیاریم بو
دیت ئه وانیش ههر به نانی خه لک به پری ده چن . ئه گهر
ده لیین من به دهم پیاوان و کور و کالی نامه حره مه وه ده چم
ئه وانیش ته نانه ت به سه رینی باو کیشم به دهم ئافرته
و کیچ و کیژی نامه حره مه وه ده چوون . خو من له سایه ی
خواوه له ریگهی هیچیشا نیم و له ریی خوادا خزمه تی
خه لک ده که م و ده لیم با وه جاخه که مان کویر نه بیته وه .
من بهو ئافرته یه ی خو مه وه حورمه تی جیگا که م را گرتوه
که چی ئه وان بو را بواردنی خویان بلاوه یان لی کرد و ههر
یه که ی رووی کرده لایه ک !

خه لکه که ش نه یانده توانی مرشدزاده کانیا ن به درو
بخه نه وه ، ناچار بوون بروا به ههردوو لایان بکه ن و
ورده ورده تیگه یشتن ئه وه بناخه ی بوشه و (کیشه له
سه ر لیفه ی مه لایه) و ئه و گیره و کیشه و ههراو به زمه

هەر بو کرووساندنهوهی ئەوانه ۱ ئیتر لیان ته کینهوه
و وازیان له هەر دوو لایان هینا .
ئامینه خان که هاتوچو کهری نهما و دیاری لئی برا ،
ناچار بوو خوی به مالان و له کاتی نوخشهش دا ، به
خهرمانانهوه بگهری نوشته بکا و دوعا بخوینی و شت
دهس خا .

بو هاتوچوی سه رخرمانان گوی دریزیکی پهیدا
کرد له م سه رهوه سواری ده بوو له و سه ریشهوه خه له ی
لی ده نا .

خهرمانه کانی کانی پانکهی ته و او کرد بوو نانی
سالیکی کو کرد بووه . ئەمجار بو جل و بهرگ و
پیداویستی هیندیکی تریش کو کاتهوه و بیفروشی .
ئیترا تا سالیکی تر پوشته و پهرداخ و تیر و تهسهل
رابویری .

گۆی دریزی کورتان کرد و لئی سوار بوو به رهو
خهرمانه کانی (قاجر) که له ئاسوگهی کانی پانکه
سه رکهوت له پی ده شتی دا که زوری نه ما بوو بو سه ر
چه می (ته ته هوو) خهرمانیکی به دی کرد به دلیکی
خوش و ته مایه کی زوره وه ولاغه که ی به ره و خهرمانه که
لیخوری . زوری نه خایاند گه یشته پیشه وه تماشای
کرد ره شیدی مام هه باس که باوکی یه که ده وله مه ندی
قاجره به ته نیا له وی یه و به کاوه خو شه ن ده کا ، به لام
چهند مالوسکه ی گه وره ی سوور کردوه .
ئامینه خان سلاویکی کرد و هیندی دو عای له ژیر

لیوه وه خویند و فووی کرد به سهر خه رمانه که دا پیت
و به ره که تی تیکه ویت و بی چا وینی بی .
ره شید که کوریکه گه نج و هه رزه کار بوو دهستی
له شه ن هه لگرت و هات به دم نامینه خانه وه زوری
به خیر هاتن کردو دوی ساردی له مه شکوله که بو تی کرد ،
تا تینوایه تی بشکیت . له ژیر سیبه ری که پره که
دانشتن و ره شید دهستی کرد به چایی لی نان و له
به ریشیه وه چاک و خوشی یان ده کرد و هه والی که س و کاری
نه پرسی .

نامینه خان هه والی خه جی خوشکی ره شیدی
پرسی ، ره شید گوتی دوینی خواز بینی که ری هاته سهر
و دامان به شوو . نامینه خان که باسی شوو کردنی بیست
برینی دلی کولایه وه و ناخیکی هه لکیشا و گوتی نهی
ره شید گیان تو که ی به خیر ژن دینی ؟
ره شید : چاره نووس به خواجه بزانی چون
ده بی !

نامینه خان : به لی چاره نووس به خواجه به لام
کوریکه وهک تو جوان و لاوچاک چون ده بی که ست
نه دوزی بیته وه ههز له که س نه که یت !
ره شید : بلیم چی ؟ کی جوابی من ده داته وه ؟
نامینه خان : (به نازیک و چاویکی نه رمه وه) نه وه
ده لی چی ؟ حه یف نیه ! نه و چاوه جوانانه ی به تو وه
به خوا خوشکی خوشنت عاشقت ده بی !
ره شید : چی بی له تو نهینی بی ! ههز له که چیک

ده کهم بهلام نهو ندهی ده کهم و ده کرینم جوابم ناداتهوه .
نه گهر نوشته یه کم بو بکه ی بوم سسازبی چی دهلی
دهت ده می !

نامینه خان : رهشید گیان ! سهرقه له مانه ده بی
پیشه کی بدری نه گینا نوشته کار نا کا .
رهشید : باشه چیت دهوی دهت ده می بهلام ده ترسم
نوشته که کار نه کا .

نامینه خان : تو جه والی گه نمم بده یه نوشته یه کت
بو ده کهم به مهرج . خوانه خواسته که کاری نه کرد
له منی بناسه .

رهشید : هه ستا جه واله که ی له گوی دریژه که ی
نامینه خان داگرت و پری کرد له گه نم و درووی و داینا
و هاته وه ژیر که پره که گوتی نهو گه نم ده یسا توش
نوشته کهم بو بنووسه !

نامینه خان کوتیک کاغه زی چلکن و قه له میکی له
گیرفانی دهر هینا و نهختی رهش و سپی لی کیشا
و نوشتان دیه وه و توزی منجه منجی کرد و فووی کرد
به نوشته که دا و گوتی : به سهری باو کم نوشته یه کم
بو کردووی تاویستا نوشته ی وام بو کهس نه کردوه .
رهشید نوشته که ی لی وهر گرت گوتی : جا نهو
چی نی بکه م ؟

نامینه خان : بیخهره کوشیه وه و ئیتر ده نگ
مه که . خوی بانگت نه کا .
رهشید : ده ترسم ده سستم ببری و تووشی

په نديکيشم بکهی ، بو خاتری خوا ئامینه خان چۆن له
خومهوه بيخه مه کوشی ئافره تهوه ؟

ئامینه خان : رهشید ! وا دیاره تو زور بی
باوه ری ، به چاک و پیران یان زور شه رمنی • ئەو
نوشته یه ی بو توم کردوه به سه ری باو کم بیخه یه
کوشی ئافره تیکی دینداری وه کوو منیشه وه که له سایه ی
خواوه له ریگه ی هیچیشا نیم ناچاره ده نگ نه کا •

رهشید که ئەمه ی بیست نه یکرده نامه ردی ری و
راست نوشته که ی خسته کوشی ئامینه خانه وه •
ئامینه خان گو تی : ئەیه پو رهشید ! ئەوه چیت
کرد • چون ئەو فیله ت دوزیه وه ؟

ئیتتر ئامینه خان خو ی به درو نه خسته وه له پاشان
نوشته که ی دایه وه ده ست رهشید و گو تی : خو باوه رت
کرد کار ده کا ! ده سا باشی هه لگره بو هه موو جاری
بابه کارت بی •

رهشید نوشته که ی نا گیرفانی و گه نمه که ی بو بار
کرد • ئامینه خان به جواله گه نمه وه به ره و کانی پانکه
که وته ری و رهشیدیش هه ی پی ی لی کرد بو چومی
« ته ته هوو » •

هیلکه‌ی هادی خانی

بی گومان پیٚت سه پیره ره ننگه لات و ابی هیلکه له
سه ر واته‌ی خۆی نیسه یان هادی خان وهك جادووگهر
هیلکه‌ی کردوه .

نه خیر هیلکه ههر هیلکه‌یه . هادی خانیسه نه
جادووگهره نه مریشك . یه کیکه له و دهوله‌مه‌ند و خاوه‌ن
ملکه گهورانه که له سنه پی‌یان ئه‌لین (ئه‌عیان) .

ئه‌م چیروکه راست و دروست و رووداوه . نه
هه‌لبه‌سته و ریکخراوه ، نه ریسیاو و پیسیاوی بیر و
خه‌یاله . ئه‌گهر هه‌له‌شه نه‌بی و په‌له نه‌که‌ی و توزی
به شینه‌یی بی ، تا چیروکه‌که دوا‌یی دی ، لام و یه زورت
به لاوه سه‌یرتر ئه‌بی له‌وه‌ی که بیری لی ئه‌که‌یته‌وه .
وه‌کوو من که به‌ش به‌هالی خوم زورم به‌لاوه سه‌یرتره
له‌وه که هادی خان جادووگهر بوایه ، یان ببوایه به
مریشك و هیلکه‌ی بگردایه . چونکه ئه‌وسا ههر ئه‌وه‌نده
بوو شتیکی سه‌یرو سه‌مه‌ره رووی ئه‌دا و نه‌ختیکیش
پیکه‌نینی لی‌په‌یدا ئه‌بوو ، به‌لام ئیستا ههر ده‌ستی
لی‌مه‌ده ، پیشه‌کی خوت تووشی تووره‌یی یان خه‌م و

خهفت مه که ، بویسته تا چیرو که که دوا بی دی جا بزانه
چی نه بی ، نه گهل چ جوره جانه وه ریکا دهسته و یه خه
نه بی ؟

سهرت نه یه شینم خوشم نازانم جاری چه ندهم
بوو ، له دهست رژیمی دیکتاتوری و کونه په رستی رام
نه کرد . له کرماشان هاو الیکم منی به پیاویکی باش
سپارد که به پریم کا . کابرا پیاویکی باش و به ریز
بوو ، خه لک دهستی قه دریان لی نه نا . سهر به دهره وه
و ناسراو بوو ، که میکیش به دهسته لات بوو . به لام
له گهل نه مانهش دا خاکینه و بی فیز بوو . به یه که وه
چوینه گاراج به کابرای گاراجداری گوت : ئیمهش
رهوته نین . گاراجدار زور به حورمه ته وه له پیشه وه ی
پاسیکدا که بو سنه نه چوو جیگای بو داناین و سه بارهت
بهو تا دهرگای گاراجه کهش به ری کردین .
کهوتینه ری و له شار دهر چووین . من که له
دی خوما زورم ترس له وه بوو که پیم بزائن ، نه حتی
هاتمه وه سهر خوم پشوویه کم هاته وه بهر . هیندیکی
دیکه رویشتن که تهماشام کرد هوده یه ک له سهر چه قی
ریگایه که یه . له بهر ئالوز و بلۆزی خوم و وتوویره ی
تیکهل و پیکهل نه متوانی به هیچی تپی بگم . هیشتا
تهواو نه گه یشتبووینه حاستی هوده که کوت و پر
کابرایه کی دم چه قله ی رهنک تریاکی و ژاندارمه یه کی
مل باریکی لهر و لاواز که به کاسکیتته زله که ی سهری و
به ژن و بالای ره قله لیدا وه ک قارچه گولانه نه چوو هاتن و

پیشی پاسه که یان گرت • من له بهر خومه وه گوتم : یاخوا
خیر بیت ، له ناگر رزگار بووین به سهر ماردا که وتین •
کابرای هاوریم چاویکی لی کردم و سووکیک گوتی :
هیچ نیه !

ترومبیل چی دهرگای پاسه که ی کرده وه • کابرای
دهم چه قهل به فیزیکه وه هاته سهری بی ماندوونه بوونی
و چاک و خوشی به روویه کی گرژو دم و کاویژیکی خلو
و خلیچک و خه والوو یان خومه وه گوتی : یا الله !
بدن ! خیرا کهن !

ههر که سه دهری هینا و پینج قرانی دایه
هاوری که ی منیش له جیاتی ههر دوو کمان تمه نیکی
دایه • به لام کوریکی تیز که له ی دم رووته که به شیوه
له چاو کراوه کانی دیهاتی سهر جاده نه چوو ، کردیه
ههراو هوریا : له کویم بوو ، نیمه ، نیمه روژی تمه نیک
پهیدا ناکه یین • کری ی ترومبیل و ده لالی گهراج و فیل
و ته له که ی به قال له وی بوهستی ، ئیستا پینج قران
بدین ، مهشکه یه کم ماست هینا بوو نه وه تا به شی دوو
ژهمم قهند و چایی کریوه ، به خوا ئیتر هیچم پی
نه ماوه !

کابرای دم چه قهل سه ریکی کیشا به دهره وه ی
پاسه که وا بزائم نه یه ویست ژاندارمه که بانگ کات
کوره که دابه زینی و بیگری • به لام هاوری که ی من
نازائم به زه یی به و دا هاته وه و پیوه ندی یه کی پی یه وه
بوو ، یان مه ترسی له وه بوو که بمان گیرنه وه دواوه و

گیره و کیشسه یهك بو من ساز بی ماوهی کابرای دهم
چهقلی نه‌دا و خیرا گوتی : بگره !
کابرا ناوری دایه‌وه جورج تمه‌نیکی داده‌ستی
و گوتی : پینج قرانی له جیاتی ئه‌ه و کوره و ئه‌وی
که‌شی بو خوت . کابرای دهم چه‌قل چرچ و لوچی ناو
چاوانی نه‌ختی له بهر یهك کشانه‌وه و له خوشی یا توزی
دهمی داچه‌قا و به‌نووزه‌یه‌که‌وه گوتی : خوا
خوشت کا .

ئه‌و دابه‌زی و ئیمه‌ش که‌وتینه‌ری .
کوره دهم‌رووته‌که‌هاته‌وه قسه‌و گوتی :
هه‌ی‌هه‌ی ! ده‌ولت ئه‌یه‌وی به‌ پینج قران پینج قرانی
ریبوار و هات‌و‌چو‌که‌ران داب و ده‌زگای خوی به‌ریوه
به‌ری ! بو خاتری خوا کووچه و کولانی کرماشان به
من‌چی ! من پاره بو بدهم به‌شاره‌وانی کرماشان ؟
هاوری‌که‌ی من گوتی : کورم ئه‌م قسانه‌ پار
ئه‌کران ، (واته‌که‌ زهمانی‌مصدق بوو) ئیستا که‌لکی
نیه و تووشی گرتن و ئازاردانیش ئه‌بی . توزی ئاگات
له‌دهمی خوت بی .

ئیترا به‌م پینج قرانه‌وه‌ک کلیل ته‌لیسم یا
بسم‌اللهی پیاو چاکان ، ریگامان بو کرایه‌وه و به‌بی
گری و قورت به‌به‌ر (تاقوسان) دا به‌به‌ر یادگاره‌که‌ی
فه‌هادی قاره‌مانی چیروکی (شیرین و فه‌هاد) دا
رویشتن و له (ناو ده‌ر به‌ند) تیپه‌رین .
له‌چایی خانه‌که‌ی (مله‌رواری) هه‌ر چه‌ند

رهمه زانیش بوو دابه زین و له بهر هاوری کهم که له
پیشه و ایانی دینی ته ژمیرا له قوژبنیکا قاوه ل تیمان کرد .
هاوری کانیشمان شارستانیہ کانیاں له نان و چا
خواردن و بوره پیاوه کانیش له دهست نویژ و نویژ کردن
بوونه وه سهر له نوی سوار بووین و کهوتینه وه ری .
ته تگوت پینج قرانی تاین هیشتا پیت و بهره که تی ههر
ما بوو به بهر چند ژاندارمه خانه دا رت بووین هیچ گهر
و گیچه لیان پی نه کردین . به لام نه وهی راستی بی
وادیار بوو هاوری کهی منیش له و ناوه دا له پینج قرانی
گورین بی نرخ تر نه بوو . چونکه ئیتر هه مـ و و کهس
نه یناسی و ته نانه ت ژاندارمه کانیش که چاویان پی پی
ده کهوت به دهست سلاویکیان لی نه کرد . جانا زانم
له وه پیش پینج قرانی به وانیش دابوو ، یان ههر به
دهوله مهندی به کهی وهك نوشتهی ده مبهست ده میان رهق
نه بوو .

پاس و پرهور ریگهی خوئی ته بری منیش به دلنیایی
سهیری هه وراز و نشیو و چه م و رووبارم نه کرد .
هاوری که شم به رواالت له بهر و مرهزی روژوو ،
له راستیش را سه بارهت به تیرخواردن و خاوبوونه وه
وه نه وزی ته دا . ریبواره کانی تریش به کتریان ته دواند
تاگه یشتینه چایخانهی (۰۰۰) له وی دابه زین و به
چایچی و به خه لکه وه گشتیان هاتن به پیری هاوری که مـ وه
تومهس ته و چایخانه به ملکی نه وه و نه م خه لکهش یا
بوره پیاو یا دهس و پیوه نندی ته ون .

تاویک له وی حساینه وه له پاشان ئەوان
بهره وسنه کهوتنه ری ، منیش بهره و ئاواپی دهستم دا
کهژ . ناشارهزا بووم نهم دهزانی به کۆی دا بروم .
دوو پیاو کهل و پهلی مالی کابرای هاوری میان ئەبرده وه
و کهمیک له پیش منه وه بوون توزی پیسم هه لگرت و
گرتمنه وه . ههر چند ئەوان کوری کیو و کهژ بوون ،
بهلام سه بارهت به مه کواله کانیان قورس بوو زور باش
له گه لیان دهر ئەچووم .

له باسک و مله یهک سهر کهوتین دی یهک دهر کهوت
پرسیم ئەمه یه ئاواپی (۰۰۰) ؟ گوتیان نه خیر ئەمه ی
چی ! ئەم ته مومرته دیوه نووچکه ی کهژه که ی
داگرتوه ؟ ئاواپی (۰۰۰) و الهوی یه .

کهژه که زور بهرز و کوور و زهرد و ما بوو .
بوم نه ئەقه بلا بهرزایی چه نده یه . تاله پاشان کابرای
خاو من ئاواپی هاته وه جاریک له ناو قساندا گوتی :
حهوت ههزار پی ، له بان دهریاوه بهرزه .

بهشیو و دهره یه کدا هه لکشاین . بوون و بهرامه ی
گول و گولزار پیاو ی مهست ئەکرد . به په نای دوله که وه
و تا سهری به ندهن باخ و باخات بوو . دار و درخت
وهک دوستانی به ئەمه گ و هاو بیر سهریان به سه
یه که وه نابوو ، ئەتگوت راز و نیاز ئەکه ن به ئالا و والای
سهوزه که لاوه به دم شنه باوه ئەشیه کانه وه ، ئەتگوت
به ههوای موزیکی خوړه خوړی ئاوه که وه که له لوتکه ی
کهژه که ئەهاته خواره وه وهک دهوله مه ند و خواپیداوه کان

له سهر شانوی کا باره کان سه ما نه کن و ناگایان له
دهرد و مهرگی کهس نیه .

نهم دیمه نه بو من به تایبه تی دوی ماویه ک ،
زیندان نه و نه ده جوان و خهم ره وین بوو ، به رزی که ژه که
و شه کهت و ماندووویی خومی له بیر بردبوومهوه .
به کاوه خو تی ههل نه گه راین تا دماده می روز ناوا
گه یشینه ناوایی (۰۰۰) .

دوی چند روژیک کوریک سینه یش که خزمی
خانه خوی کهم بوو ، به ناوی سهر دانه وه هاته نهوی .
کوریک خوینده وار و وریا بوو . و ابزانم نهویش وه ک
ماسی له تاوی راو که ران قولاخهی دابوو ، به روز له
بهر هات و چوی ژاندارمه و چه رچی و ورده واله فروش
که پتریان پولیسی نهینی نه زانران ، نه چووینه باخیکی
دوور له ناوایی !

باخه که له جیگه یه کی هیجگار خوش هه لکه وتبوو .
ههر چند گیلاس و قه یسی نزدیک پیگه یشتن بوون ،
هیشتا له سه رووی نهوی وه به نوو چکه ی که ژه به رزه که ی
پشتیه وه ، رنووی به فر نه دره وشایه وه له وی بووم
دهر کهوت نهو ناوه ی به ناو باخه کانی خواره وه دا هارهی
نه کرد ، سه رچاوه ی لای نهو رنووانه یه و له گسه ل
به فراوه که یان تیکهل نه بی . بویه به روز ههر هارهی
دیت و به شه و که به فراو نه یبهستی کهم و هیستی
نه بیته وه .

لهم باخه دا کومه ای کریکاری لهر و لاواز و رووته له

قوره کاری یان نه کرد . خه ریک بوون خانوویه ک بسو
خاومن باخه که دروست کهن ، نیوه رویان سهرو سسی
نانیان نه دانی . هیندی روژ دوشی له گهل نه بوو . له
نه وره حمانی باخه وانم پرسى نه مانه کری یان چه ندهیه ؟
گوتی : روژی تمه نیکه . گوتم : جا چون بهم روژه
دریزانه به تمه نیک کار نه کهن ؟ گوتی : هاهوو ! نه مه
کار و کاسبیان ره نیو هینانی نه م باخه یه ، نه گهر سالیك
ته رزه و گلیره دره خته کانیان بکوتی هیچیان نیه پی پی
بژین . پاره که نه هاتیان بوو ، زستان پاره یان وهر گرتوه
له پی پی کاری هاویندا روژی به تمه نیک و خویان پی
خستوه ته بههار ئیستا بویه به و نه کار نه کهن ، نه م
سی نانه ی نه شیاند ریتی پیاو ته !

نه وره حمان که نیوه رویان نه چوه وه ئاواپی نان بو
کریکاره کان بینیت ئیمهش پاره مان نه دایه شتمان بو
بکری . روژیک له و روژانه دوو تمه نمان دایه هیلکه مان
بو بکری ، نه وره حمان هاته وه نانی له کریکاره کان
دابهش کرد و سهر کهوت بو لای ئیمه ، هیشتا چه نه
ههنگاوی ما بوو بگاته لمان گوتی : نان و رونم له مالی
ئاغا هیناو بایی دوو تمه نه کهش هیلکه م بو هاوردوون
چ هیلکه ؟ هیلکه ی هادی خانی !

له کوره سنه یه کهم پرسى هیلکه ی هادی خانی
چی یه ؟ گوتی : به خوا بیژم چه !

نه وره حمان هاته پیشه وه شتومه که که ی دانا ئاگری
کرده وه و چای لینا و هیلکه و روژیکی باشی کرد و ههر

سیکمان دهستان به خواردنی کرد . له سهر نسان
خواردن له نهوره حمانم پرسی هیلکهی هادی خسانی
چونه ؟ گوتی : نهی چاوت پییان نه کهوت چند درشت
و گهوره بوون . هژوه تا بروانه تیکوله کهیان . گوتم
بوچی نهوره حمان ئیوه به هیلکهی گهوره ئه لنین
هادی خانی ؟ گوتی : به ای لهم چه می گاوه رویه دا
وائه لنین . نه مه حیکایه تی ههس . گوتم : ئادهی
حیکایه ته که مان بو بگیره وه .

نهوره حمان که کوریکی ساویلکه و دم به پیکه نین
بوو ، بزه یه کی گرت و دهستی پی کرد و گوتی : « لهو
شیوهی نهو دیومانه وه نه داوینی عه وده لان دی یه کی
ئاوه دان و گهوره ی لی یه نیزیکه ی دوو سه د مال نه بی
ناوی (نشور) ه نه م دی یه جگه له باخاتی زور کیلگه ی
فره شی هه یه و ئاو و هه واشی گه لی سازگاره . هادی خانی
خاوه نی ، سه ره رای گشت ملکه کانی خانوویه کی خوشی
له وی دروست کردوه هاوینان دووسی مانگ به خاو و
خیزانه وه بو رابواردن دیته نهوی . پیاویکی فره له چه ر
و چنوکه له پیای ده ولت به و لاوه مشکیش چیشکه ی
نانی ناکا .

خه لکی نشور نه وانه ی جووت به ندهن وه ک دیهاتی
تر خه رج و پیتاک و پووشانه و رونانه و کاوپرانه و
خوری یانه و مووانه و فرووجانه و بیگارانه ی خوویان
نه دهر ، دهغل و دان و شیناوردیش نه وه دیاره که
نیوه یی سی یه که باخه کانیشیان له م سالانه دا به هوی

تا پوهه و لى كراوه ته نيوه پي . نه وانده ريشايي شن
ديسان وه كوو هه نده ران مانگي سي روژ بيگار نه كهن
نه گهر نازه ليشيان ببیت ، نهوا رونانه و پووشانه
وكاورانه و خوري يانهش نه دن .

به لام هادي خان زياد له گشت شوينيك به پي
نه ژماره بو گشت مامريكي سه ره پانزه هيلكه ، له
ریشايي يه كان نه سينيت .

كه هادي خان مالي ديته نشور ، گزير نه كه ويته
ناو ناو ايي مامره كان چاو نه ژمير نه كا سياسي نه گري
و نه بيا بو ناغا . له پاشان ده نگان نه دا هه ركسه س
چه نده ي هيلكانه له پي دايه بيا . ريشايي يه كان كه
ره نجبه ر و سه پاني جووت به نده كانن خويان له دهشت
خه ريكي كارن . ژن و مناليان زه مبيله هيلكه هه ل
نه گرن و نه ي بهن بو مالي هادي خان . هادي خان بو
نه نده گرتني هيلكه كان كونيكي خري كردوته
ته خته يه ك ، خزمه تكاره كه ي ته خته كه نه گري به ده سته وه
و له بهر چاوي هادي خان هيلكه كانني پي نه نده گري .
هه ر هيلكه يه ك به كونه كه وه نه چوو وه ري نه گري و
نه وه ي به كونه كه شه وه نه ويستا نايه و پيت خاوه نه كه ي
ناچاره بيبا ته وه بيگور يته وه به هيلكه ي قه له و . جا
سه باره ت به مه هيلكه ي كه و ره له م ناوه دا ناو بانگي
كردوه به هيلكه ي هادي خاني ، .
گوتم : نه و ره حمان جابو نه يدهن كه ي نه مه له
قانون دا هه يه ؟

- گوئی : توئیژی چه ؟ ئهئ نایدهین چ ئهکهین ؟
هادی خان (ئهعیان) ه و مالی له شاره و ههر خوی
حهساوه ژاندارمه ئهئیریتته سهزمان به شهق ورگمان
ئهدرن .

- جائیوهش ههمووتان قسهئ خوتان بکهنه یهک
و له هادی خانیش و له ژاندارمه کانیش لای دهولت
شکات بکهن .

- بهئی له زهمانی دوکتور مصدق دا ئههممان کرد
و تهناهت من خوم ئیستا ئاوارهئ ئهوه م : دایکم
هیلكانهئ بردبوو بو مالی هادی خان هیلكه کان به کونی
تهخته کهوه نهویستا بوون ، کابرای خزمه تکار ههموو
هیلكه کانی دابووون به سهره سپی یه کهئ دایکما . ئیواره
که له ئیش هاتمه وه سهری شور دبوو باسی هیچیشی نه
کرد . تامن تووشی گیچهل نه بيم . به لام دراوسسیکان
یویان گیرامه وه . منیش ههر بهو شه که تی و ماندووئی-
یهوه دهستم دا داس و چوومه مالی هادی خان ، تاوهک
که ما ملی هه لبرم خوا و راستان چوو بوو بو سنه و له
جیاتی ئه و کابرای خزمه تکارم بهر بهل کهوت داخی هادی
خانیشم بهو رشت و ههتا جوولاوه لیم دا و له دوو سی
لاوه سهرم شکاند . ئیتر دنیا وهک ماستی مه یویلی
هات و باسی هیلكه له و ناوه دا نه ما تا دهوری مصدق

تيكچوو • ديسان سهرله نوي هادي خان له جاران خراپتر
زه برونه نكي دهست پي كرده وه و ژاندارمه ي هينا كه
من بگري ، منيش بو ي ده رچووم و نه وه تا ليره باخه وانم •
به لام برا بچوو كه كه ميان بهر دهست كه وت و
گرتيان ئيستا واله كر ماشان له زيندانايه • ها نه بوو كه
ئيوه هاتن منيش له پاسه كه دا بووم و قره م له تهك
كا براي دم چه قه لدا كرد نه وه چوو بوومه كر ماشان
سهر ي برا كه م دا بوو •

- نه ووره حمان تو نه وسا گووت ماستم هينا وه
بيفروشم •

- نه ي چه ؟ بيژم نه ووره حمانم و بم گرن • به خوا
ههر نه وه نده بوو ماستم نه بردبوه فروشتن نه گينا
گشت قسه كاني ترم راست بوو نه وسا كه ماستم نه برده
فروشتن نه وانم گشت به سهر نه هات •

- نه ووره حمان وه رزير خوي بهر بهره كاني خان و
بهك و ژاندارمه ي پي ناكري له گهل روشن پير و
زه حمه تكي شه كاني شارستان ريك كه ون نه وان خوینده -
وارن و باشتر ريگه ي كار نه زانن باشاره زايي تسان
بكه ن •

- نائمه خوشه ! نه خوینده وار وهك كوير وايه
چووزاني چ بكا ! ئيسته ئيمه شاره وشار به دواي
نه وانا بگهري ين يان نه وان نه بي بين و ئيمه تي بگه يه نن ؟

خو هیچ نه بی نانیکیان له بهروبووی ره نجه کهی ئیمه
خواردوه !

- نهوره حمان قسهی تویه به لام په له مه که با
نهوانیش خویان ته و او پی بگه یه نن جا ئیوهش شماره زایی
نه کهن .

- سا والله ئیمهش له تای ته و راس ناماده ترین .
به لکوو به هه موو لایه کمان پیریژن و و مامرو هیلکه له م
په ند و مه خسه ره یه رزگار بکه ین .

قورئان خویندن له جیاتی پاره‌ی به‌رتیل

پیش شه‌ری دوو‌هه‌می جیهانی بوو ، روژیک
سه‌عاتی هه‌شتی به‌یانی ، گروهبان ره‌زائی ، سه‌روکی
پاسگه‌ی ژاندارمه‌ی بوکان هاته‌ دایره ، چوه‌ هؤده‌ی
کاره‌کهی ، له‌ پشت میزه‌که‌ دانیشیت ، باویشکیکی دا و
جگه‌ره‌یه‌کی داگیرساند . ده‌ستیکی دابوه‌ به‌ر چه‌ناگهی ،
به‌ ده‌سته‌کهی دیکه‌شی جار و بار جگه‌ره‌کهی ده‌نا به
ده‌سته‌کهی دیکه‌شی جار و بار جگه‌ره‌کهی ده‌نا به
الیویه‌وه و مژیککی توندی لی ده‌دا ، ده‌می ده‌کرده‌وه و
دوو‌که‌له‌که‌ له‌ سه‌ر خو‌ قه‌ف قه‌ف له‌ ده‌می ده‌هاته
ده‌ری ، له‌ سه‌ر میزه‌که‌وه بو لای میچی هؤده‌که‌ خه‌تیککی
مار پیچی ده‌کیشا . ده‌تگوت کلو خه‌لوزیککی نه‌سووتاوه
له‌ ناو مه‌نقه‌لی زستانی ماله‌ فه‌قیریکدا دوو‌که‌ل ده‌کا و له
تاوی سه‌رما ، ده‌رگا یا په‌نجه‌ره‌ ناکه‌نه‌وه و به
دوو‌که‌له‌که‌ رازین .

له‌ راستی دا دوو‌که‌له‌که ، دوو‌که‌له‌لی عاده‌تی
جگه‌ره‌ نه‌ بوو ، بو‌ چروو‌کیشی لی ده‌هات . که‌سی
ناشاره‌زا بوایه‌ وای ده‌زانی پاشماوه‌ دوو‌که‌لی تریاکی

شهو له كه لين و قوژبني ورگي دا ماوه ته وه و ئيسستا
 تيكه ل دوو كه لي جگه ره كه ده بي و ديتسه ده ري . به لام
 نه خير ، بوچروو كي جه رگ و هه ناوي بوو ، ناگر له
 ده رووني بهر ببوو . خه م و خه فته ، يا باشتهر بلي ين
 ترس و خوف نارامي لي هه لگر تبوو . په يتا په يتا
 باويشكي ده دا ، وا ديار بوو شهو نه خهوتبوو .
 ئيستاش به يارمه تي جگه ره كيشان په روش و په ژاره ي
 شهوي له ميشكي دا له بيژينگ و هيله ك ده دا . دواي
 وت و وي ره يه كي زور به ده نغيكي سه روكانه نا ، به
 ده نغيكي له عاده تيش نه رمتر بانگي كرد :
 - حسين قولي !

حسين قولي ، كه له هه موو ژاندارمه كان دم راستتر
 و به گورو گيچه لتر بوو ، هاته ژووره وه و تهق ، هه ردوو
 لاقى له يه كدا ، ده ستي راستي تا بناگويي بهرز
 كرده وه ، به ده ستي له بناگوي نراو و به ورگي
 ئاوساويه وه ، ده تگوت كووپه ي ترخينه يه .
 ره زائي : چه نده ي مانگه ؟

حسين قولي : بيست وسوي مانگه .
 ره زائي ، هه ناسه يه كي دريژي هه لكيشا و له بهر
 خو يه وه گوتي : (ياني جه و توويه كي ماوه) نه مجار
 رووي كرده حسين قولي :

- نه م مانگه وه زعه كه مان زور شپرزه يه . نه گهر
 مه عاشه كه ي خوشم و ئيوه شي بخه مه سه ر ده ري ناهيني .
 پينج سه د تمه ن له كوي بينم ؟ به راستي بو ئيره پينج

سهد تمهن زوره ، به تايبه تي له بههار دا ، كه خهلكه كه
خوشيان حاسلي پاره كه يان تهواو بووه و هي نه مساليشيان
بي نه گه ييشتهوه ، بهو كه ژو كيوانه دا بلاو بوونه تهوه
و خهريكي كار و كاسبين ، نه شكات و شكايهت كاري
هه يه و نه كيشه و هه را .

حسين قولي : ده ي جا با نه مانگه هينديك قهرزدار
بين ، نه پاشان ده ي ده ين .

ره زائي - : شتيكي سهيره تو چه ندسهاله
ژاندارمي ، كه چي ئيستا قسه ي تاوا ده كه ي ! مه گهر
نازاني سه ره هه نك نه هم جو ره قسانه ي به گويچكه
دناچي ؟ شتي واي پي بگوتري ده سبه جي هه موومان
ده گويزيتتهوه ، نه وانه يه گيچه نيكي شمان بو ساز بكا .
نه گهر شتومه كي خو شمان فرو شتيبي ، ده بي پاره كه ي
بوته واو كه ين . به لام نهو قهرزه ي ده ي لي ي ده توانين له
كه ل خوماني بكه ين ، ياني نه مانگه هه ر ته نيا به
مه عاشه كه مان بژين ، وه له پاشان تي هه لبي نينه وه .
حسين قولي : به لي ، به لي ، تيگه يشتم ، ئيستا
پووله كه ي سه ره هه نك چه نده ي كه مه ؟

ره زائي : دوو سه د تمهن .

حسين قولي : خوا سلامه تت كا ، دوو سه د تمهن
تهوه ي دهوي ؟ مه ئموريه تيك بده به من ، مه ئموريه -
تيكيش بده به ره جه ب قولي . پووله كه ي سه ره هه نكيش
تهواو ده كه ين و هينديكيش بو ئيوه ده مينيته وه .
ره زائي - : تهوه ي ده مينيته وه بي ئيوه نا يخوم .

بهلام له خهوتووويه کدا نهوه ده کړی ؟

حسین قولي : بوچی نا کړی ؟ چاره نيه . نيمه که
بووینه ته پياوی ده ولت ده بی زه حمت بکیشین .
ره زائی : نهوه ندهی سهر ده هینم و ده بهم ، ئیستا
مه ئموریه تیکی وا نيه که نهو هه موو دیهاته ی پیوه
بگه ری . ته نیا ده وسیه ی مازاد (۱) ی پاره که هه یه .
نهویش ئیستا بهم به هاره مازادی چی ؟ نه گهر کاره که
زل بیته وه و بگاته شکات وهات وهاوار ، تووشی
مهینه تیکی زور دی ین .

حسین قولي : نه خیر ، نایه تم بگاته شکات و
شتی وا . خوم ده زانم چ ده کهم . تو بوم بنووسه .
ره زانی ، ده وسیه ی (مازاد) ی پاره که دهر ده هینی
و ده لی : بوکان چوار بلووکي هه یه : تورجان ، یه لته مر ،
یه خته چی ، به هی . به هه موویانه وه دووسه د و
چل دین .

حسین قولي قسه ی ره زائی بری و گوئی : نا ، نا ،
تورجان و یه لته مر ، رووته و پووته ن . وا به په له
هیچیان لی هه لئاوه ری . من بنیره بو یه خته چی ،

---

(۱) له هه ر خاوه ن ملکه ی هیندی گه نیمان
ده ستاند ، به ناوی نه وه که له پیداویستی خوی زیاده
و احتیاجی پی ی نيه . نه مه یان ناو نا بوو (مازاد) .
وه له جیاتی نهو گه نمهش یا پاره یان نه ده دا ، یا شتیکی
زور که میان ده دا .

ره جهب قولیش بو بههی *
ره زائی بیریکی کرده وه ، دهستی دا قه لاهم

و نووسی :

« ژاندارم ، حسین قولی ! پیویسته بچیته سهر
خاوهن ملکه کانی بلووکی یه خته چی ، ههر کهس (مازادی
پاره کهی له سهر ماوه ده سبه جی پیی بار بکهی و بینیری
بو مه هاباد ، ته گهر برو بیانووی هیناوه بی هینی
بو ئیره » *

حسین قولی دوو ژاندارمی له گهل خوی هه لگرت ،
تفه نگیان کرده شانیان و سوار بوون رویشتن * دهی
زانی کوی بزوینه و کوی کرینه * خوی له خاوهن ملکه
گه وره کانی که دوستایه تیان له گهل سهر له شکر و
سهره ننگ و شتی واهه بوو بوارد ، رووی کرده خاوهن
ملکه ناوه نجیه کان * ته وهی (مازادی) له سهر ما بوو
۱۵-۲۰ تمه نی لی ته ستاند * ته وهی له سهری نه ما
بوو ، دهی گوت ناوت له گهل ته وانه هاتره که نه یان
داوه ، بچوره بوکان لای سهر وکی ژاندارم ، به شکم
له وی روون بیته وه که داوته یان نا *

تهم لا ، تهو لا ، ئاخره کهی به ۵-۶ تمه ن وازی
ده هینا که تهو سه فهره ی وه بهر نه خا *

حسین قولی به ۴-۵ روز دوو سه د تمه نی کو کرد
بووه و که وتبوه کروکاشی زیادی * نیزیک نیوه پو
بوو ، گه یشته گوندی کانی تومار ، له وی نیوه روژی
کرد و سه ید سه نه نی خاوهن ملکی ئاوا ییه کهی هه لپیچا ،

که بی نیری بو (بوکان) • سهد حهسهن له کهمهوه
وحسین قولیش له زورهوه دهستیان کرد به سهودا ،
له دوای چه نه لیدانیکی زور له سهر دهتمه ن ریک
کهوتن • حسین قولی دهتمه نه کهی وهر گرت و بهره و
(حاجی کهند) کهوته ری ، ئیواره گه ییشته حاجی کهند •
حهسهن ناغای حاجی کهند ، نه دیواخان له گهل چند
کهسی میوان دانیشتبوو ، که له دوورهوه ، چاوی به
ژاندارمه کان کهوت دهسبه جی میرزای بانگ کرد و
گوتی : بچو به ههر جوریک بی ، کاریکی وابکه برۆن ،
با نه بنه مووی لووت له میوانه کان •

میرزا به پیریانهوه چوو ، دهستی کرد به سهودا
کردن له گه لیان که نهو شهوه یان لی بکریتهوه ، چه نده یان
بداتی لهوی دانه بهزن و بچنه دی یه کی دیکه • حسین قولی
له بیست تمه نهوه و میرزاش له پینج تمه نهوه دهستیان
پئی کرد ، نهو تمه ن تمه ن دههاته خواری ، نه میش
تمه ن تمه ن دهچوه سهری • حسین قولی له دوازده تمه ن
پئی چه قاند • میرزا که دیتی ئیتر فایده ی نیه نایه ته
خوارپهوه ، دوازده تمه نی دایه • حسین قولی وهری گرت
ونایه باخه لی ، رکیفی لی دا و بهره و (داره گرده له)
کهوته پئی •

که گه ییشته نهوی روژ ئاوا بوو ، له مالی مامه عهلی
دابهزی • ههر چه نده داره گرده له کویره دی یه ک بوو ،
مامه عهلیش ده رک و دیواخانیکی وای نه بوو جیگای
حهسانهوه بی ، به لام شهو داهاتبوو ، ژاندارمیش

دهستى شهوى نيه ، ناچار بوو له وى بمينيتهوه .
سبه ينى حسين قولى له خه وهه لستا ، به بهر
ماله كاندا روشت ، بچيته سهر جهوزو تاوه كه دهمو
چاوى بشوا . گه يشته بهر ده رگاي ماليك دهنگى قورئان
خويندن ده هات . لهوى راويستا ، پيرى كرده وه و له
دلى خووى دا گوتى : نه مه ههر كهس هه يه ، يان مه لايهك
يان حاجيهك ، سه يدك ، شتيكى وايه . ده بى شه پكه شى
له سهر دانه بى ، كه وايه شتيكى لى هه لده وهرى .
فيكره كهى به شيوه وه ره وشتى ژاندارمه راست بوو ،
چونكه ده ولت قانونيكى دانا بوو ، ده بوو اهه موو كهس
چاكهت و پانتول له بهر كاو شه پكه له سهر نى ، جل و
به رگى كوردى ، كه به رگى ميللى كورده كان بوو
قه ده غه بوو ، و ههر كهس له بهرى دابوايه ، به پى ئه و
قانونه تووشى گيچه ليكى زور ده هات .

حسين قولى بى پرس و را چوه ژووره وه ، مه لا كه ريم
كه پياويكى پيرو ريش سپى و مه لاي تاوايى بوو ، به يانى
نويژى كرد بوو ، هيشتا له سهر بهر ماله كه به ره و قبله
دانيشتبوو قورئانى ده خويند . پووره مه نيجه ژنيشى
چاى لى نابوو ، به دياريه وه دانيشتبوو ، تا مه لا له
قورئان خويندن ده بيته وه .

مه لا كه ريم كه ديتى بهم به يانيه له جياتى خيرو
پير ئه و به لايه لى پهيدا بووه سپى هه لگه را وقورئان
خويندنه كه لى تيك چوو ، به خير هاتنى حسين قولى كرد
و به مه لا ژنى گوت چاى تى كا .

حسین قولى به نیوه کوردی و نیوه ترکی گوتی :
چای ناخومهوه دهچمه مالی مامه عهلی ، خیرا خوت سازکه ،
ده بی بی بو (بوکان) •
مه لا : من له ری هیچ دانیم ، کارم به چاک و
خهراپی دنیا نیه ، پیرو پهک که تووم ، بوچی بیم بو
بوکان ؟

حسین قولى : گوی نادهیه قانونی دهولت ، نه
شه پکته له سهره ، نه چاکهت و پانتولت له بهره • مه گهر
ئه مه بی قانونی نیه ؟

حه مه شهریف دراوسی مه لا که چاوی لی بوو
ژاندارم چوه مالی مه لا ، ده سبه جی هات ، به شکم به
ههر جوریک بی مه لا له چنگ ژاندارم رزگار کا •
حه مه شهریف رووی کرده حسین قولى : کوره عه بیه ،
چیت لهم پیاوه دهوی • ئه مه له کوی بر ده کا بیتسه
بوکان ؟ وازی لی بینه ، ئینساف شتیکی باشه !

حسین قولى : من ئه م قسانه نازانم پیاوی دهوله تم ،
ده بی فه رمانی دهوله ت به جی بگه یینم • حه مه شهریف ،
حسین قولى برده حه وشه که • هیندی سرتھی له گهل
کرد وهاتنه وه ژوووره وه • حه مه شهریف گوتی : به پینج
تمهن رازیم کردوه واز بینی • بزنان پینج تمهنه که ی بو
پهیدا کن •

مه لا ژن که ئافره تیکی پیرو رهق و ویشک بوو ، له
ترسانا ده له رزی ، به زه حمهت هه سستاو دهستی کرد به
پشکنینی پرو پریسکه ، ئاخره که ی دوو تمهنی دوزیه وه ،

دایه دهست حه‌مه شه‌ریفو گو‌تی : به‌خوا له‌مه زی‌اتر
له‌مال‌مان دا‌نیه . حه‌مه شه‌ریفیش گیرفانی گه‌را تا‌قه
تمه‌نیکی پی‌بوو ، ده‌ری هی‌نا و له‌گه‌ل دوو تمه‌نه‌که‌ی
مه‌لا ژن ادای به‌حسین قو‌لی و گو‌تی : نی‌انه ، هی‌چیان
نیه ، ته‌وه‌تا به‌به‌ر چاوی خو‌ته‌وه‌من تمه‌نیکیان بو
ده‌دهم . منیش هه‌ر ته‌وه‌نده‌م پی‌یه‌ته‌گینا در‌یخیم
نه‌ده‌کرد .

حسین قو‌لی که‌دیتی هی‌چی دی‌که‌یان لی‌په‌یدا نابی ،
سی‌تمه‌نه‌که‌ی وه‌رگرت و رووی کرده‌مه‌لا :
- ماموستا له‌به‌ر خاتری قور‌ئانه‌که‌ته‌وا وه‌ری
ده‌گرم . دایکم دوو‌سی مان‌گه‌مردوه ، له‌جیاتی
دوو‌تمه‌نه‌که‌ی دی‌که‌قور‌ئان بو‌دایکم بخو‌ینه .

نه دیداری حاجی ، نه خهوی مزگهوت

ديسان نه وروژهش بر دبوویانه بیگار ، هه دایان
پی نه دابوو ، هه ر له تاو که و تنه وه تا ئیواره به دریزایی
روژگاری به هار په تاند بوویان . کابرای گزیر سه ری
زمان و بنی زمانی جنیو بوو ، ده می ده تگوت چه قه نهی
ناشه په یتا په یتا دهی نه پراند و دهی گوراند .

بایز کوریکي وریا و له سه رخو بوو ، زورباشیش
به خوی دا ده په رموو ، به لام نهی ده ویست دم بنیته ده می
کابرایه که له ترسی کار و زه حمه تکیشان بوته پاشماو-
خوری ناغا و تاوا به رووشه لی به سه ر هاوماله کانی دا
ده گورینیی . نه وروژهش تا ئیواره قوره کاری بو مالی
ناغا کرد . ئیواره نزیك تاو په رین به ده ست و قاچی
قورایه وه هاته وه مابه وه ، چارۆ که کهی - که قوریه
ته نه که که و ئیستیکان و ژیر پیاله که و نه ختی شه کروچای
تیدابوو ، - دا ده ست ژنه کهی ، چوه سه ر کانی
ده ست و قاچی شورد و هاته وه .

خه زالی ژنی هیلکه و شو رباوی لینابوو ، بووی
تی کرد . بایز دووسی نانی تی گوسی ، تا خه زال خه ریک
بوو قوریه که بنیته سه ر ناگر بایز له برسانا خوشی

نه‌ی زانی چوئی تیگووشینه که هه‌ل‌لووشی •
خه‌زال - نه‌ختی چیشت ماوه بو‌ت تیکه‌م ؟
بایز - نا ، نامه‌وی ، بو‌م‌تی‌مه‌که ! کیسه‌توتنه‌که‌ی
ده‌ره‌ینا ، سیغاریکی پیچاوه و دای‌گیرسیاند • جاروبار
مژیک‌ی لی‌ده‌دا و چاوی بری‌بووه قوریه‌ره‌ش و دوو‌که-
لاویه‌که‌ی سه‌ر‌ئا‌گره‌که •

خه‌زال زوری‌په‌رو‌ش‌بوو ، سه‌رنجی‌بایزی‌ده‌دا ،
ئه‌وئی‌واره‌یه‌ک‌زومات‌بوو • خه‌زال‌جاریک‌له‌دی‌خوی‌دا
ده‌ی‌گوت‌ره‌نگه‌ک‌ابرای‌گ‌زیر‌به‌گ‌زی‌دا‌چو‌وبی •
جاریک‌یش‌ده‌ی‌گوت‌به‌م‌روژ‌گاره‌دریژه‌قوره‌کاری‌کردوه ،
شه‌که‌ت‌و‌ماندووه • نیازی‌بوو‌لی‌ی‌پرسی ، به‌لام
په‌شیمان‌بووه ، گوتی‌هه‌ر‌چیه‌که‌هه‌یه‌با‌هه‌ر‌نه‌ی‌خه‌مه‌وه
بیری •

چایه‌که‌پیگه‌یشت ، خه‌زال‌پیاله‌یه‌کی‌بو‌تی‌کرد‌و
به‌زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه‌بو‌ی‌دانا‌گوتی : چایه‌کی‌جوانه
باشی‌ده‌م‌کیشاوه ، بی‌خوره‌وه‌با‌بو‌ت‌تیکه‌مه‌وه ، به‌شکم
ماندووت‌بچه‌سیته‌وه •

بایز‌له‌به‌ر‌وت‌وویره‌ی‌خوی‌نه‌ی‌پرژا‌سه‌ر
دلسۆزی‌خه‌زال • پیاله‌که‌ی‌هه‌ل‌گرت‌و‌ده‌ستی‌کرد‌به
خواردنه‌وه‌ی‌چایه‌که • تامی‌چایه‌که‌سه‌رنجی‌بو‌لای
قسه‌که‌ی‌خه‌زال‌راکیشا ، گوتی‌ده‌ستت‌خوش‌بی •
راست‌ده‌که‌ی‌بو‌م‌تیکه‌وه‌با‌بچه‌سیمه‌وه !

خه‌زال‌بو‌ی‌تیکرده‌وه ، بایز‌ده‌تکوت‌به‌ربانگی
ره‌مه‌زان‌ده‌کانه‌وه ، سیغاریکی‌دیکه‌شی‌پیچاوه

دای گیرساند • وه کوو له بیر کردنه وه که ی دا گه یشیتبته
بر یاری تاخری ، مژیکه قایمی له سیغاره که ی دا به
بزه یه کی سارده وه گوته : خه زال ! نه م دی یه به کاری
نیمه نایه ت • به بیگار ده مان پروو کینن ، نایه لن کار و
کاسبیه ک بو خومان بکه یین • وا چاکه سه ری خو مان
هه الگرین و برۆین •

خه زال - جا باشه نیازی کویت هه یه ؟ بچینه
هه رکوی یه ک هه ر وایه • تاغا و کوپخا و گزیر قریان
تیکه وی له هه موو دی یه ک هه ن •

بایز - نه وه ده لی چی ؟ من له داخی نه مانه سه ری
خو م هه ل ده گرم ، چ ناکه م ده چمه جیگایه ک هه ر
روژه ناروژی گزیر بیت و ده نگم دا بو بیگار ؟
خه زال - نه ی که وایه ده چیه کوئی ؟
بایز - ده چینه سا بلاخ (۱) •

خه زال - کوره بایز ! نه مه چ خه یالیکه که وتوته
سه رت ، نیمه له سا بلاخ چۆن به ری ده چین ؟
بایز - بوچی به ری ناچین ؟ نه م قوره کاری یه ی
لیره به بیگار ده ی که یین له وی بیکه یین گه لی باشتر
به ری ده چین • ئیستا جاری نه مندالمان هه یه و نه هیچ ،
تاقه دووسه ر خیزانین • نه گه ر کار بو خومان بکه یین
به ری چوونی دووسه ر خیزان هه ر په یدا ده بی • نه وه تا
لیره نه مه حالمانه ، سه ره پای بیگاره که دایکوباو کیشمان
له چال ده ردینن •

خه زال - باشه چۆنت پی خوشه وابکه •

نهختی شیره و بیره و قاپ و قاچاخیان بوو ، کویسان
کرده وه و رویشستن . چوونه سابلاخ لسه گهره کی
بهرداشه کون هژده یه کیان به کری گرت و دانیشتن . بایز
هه موور و ژوی ده چوه کریکاری . ژیانیان له چاو نه ووه خته
که له کیچ ئاوا بوون گه لی باشتو بوو . ورده ورده نهختی
پوولیان پاشه کهوت کرد . بایز له دیهاتی شمارو پیران
شاره زابوو ، نه مامه یه ش له سابلاخ نهختی چاوی
کرا بووه ، دهستی کرد به هاتو چوی لادی . هیلکه و
میشک و روون و پهنیر و میوه و سه وژی و شستی وای
ده کری ، ده هینا سابلاخ ، دهی فروشته وه . تا ناخره کهی
دوکانیکی به کری گرت و بووه دوکاندار . نه مجار
خانویه کی سهر به خوشی گرت .

کوریکی سهر راست بوو ، فریویلی له کریاره کان
نه ده کرد ، زوری پی نه چوو ئاشنا و روشنایه کی زوری
پهیدا کرد . خه لکی کیچ ئاوا و نه و ده ورو به ره سه ودا
و مامه له یان لای بایز بوو . خزم و دوست و برادره کانی
که ده هاتنه شار لای نه و میوان ده بوون . له مامه یه نه م
چهنده ساله دا دوو مندالیشیان ببوو . ئیتر خانووه که
بچووک بوو جیگایان نه ده بووه . له گه ل خه زال ته گیریان
کرد خانویه ک بکرن .

بایز کهوته پرسیار و ده لالی راسپارد ، خانویه کی
له گهره کی (قوبه قه بران) دۆزیه وه و کری . نه مجار به
جاریک جه ساوه .

تیکه لی ئاشناکان و دراوسپکانی کاری کرده بایز

له گه لیان چوه مالی شیخ بوو به سوڤی . له بایز کیچ -
ئاواییه وه بوه سوڤی بایز . هه موو شهوی پیش
مه لابانگدان ده چوه مزگهوت ، جهماعهت و خه تمسی
ده کرد .

له روزی هه وه له وه که مالی چوه نه و گهره که گه لی
به یانی که ده چوه مزگهوت حاجی ره حیم له پیش نه ودا
له وی بوو . له دلی خوی دا دهی گوت نه م حاجیه چه نده
پیاویکی به دینه ، وا دیاره شهو که ده خه وی هه
به خه یالی جهماعهت و خه تمه وه یه . ورده ورده له گه ل حاجی
ره حیم بوو به ئاشنا . تا بانگ ده درا و مه لا ده هات
حاجی نه قل و حیکایه تی بو سوڤی بایز ده گراوه .
قسه کانی حاجی زیاتر له باره ی سه فهری حج بوو .
سوڤی بایز خه یالی حج که وتبوه سه ری ، جار له گه ل جار
قسه کانی حاجی پتر پی خوش بوو .

شه ویکیان حاجی گوتی : سوڤی بایز ! وه کوو
بیستوومه میوان و هاتو چو کهرت زوره . مندالیشست
هه یه ؟ . بایز - له سایه ی خوا و هیمه تی شیخه وه
دوو خولامی تو م هه ن .

حاجی - نه ی ئافرهت کیت له مال دا هه یه ،
میوانت بو به ری بکات و مندالیشست بو به خیو بکا ؟

بایز - والله هه ر دایکی مندالان .

حاجی - سوڤی بایز ! تو پیاویکی له خوداترسی

چون نه م زولمه له و ئافره ته ده که ی ؟
بایز - حاجی گیان ! چ بکه م ؟ خو م دایک و خوشکم

نيه ، ژنه كه شيم كه سي نيه • ده نا ده زانم ئه و ئافره ته زور
ماندوو ده بئى • به لام چار چيه ؟

حاجى - چۆن چار چيه ؟ شه رعى خودا و پيغه مبه ر
ريگه ي داوه ژنيكي ديكه بينه • ههم سوننه ته و ههم
ماله كه شت به ريوه ده بهن • هه زار نه خووشي و سه ر ئيشه
هه يه • يه كيان نه خووش ده بئى ، ئه وي ديكه يان ئاگاي له
منداله كانت ده بئى و ميوانيشت بو به ري ده كا • يه كيان
دوو گيان ده بئى ، ئه وي ديكه يان كار ده كا • خو شوكر
حاليشت باشه له سه ر به ري چوون په كت ناكه وي ؟

بايز - فه رمايشته كه ت جوانه • به لام خيزانه كه م
ئافره تيكي زور باشه ، زوري كويره وه ري له گه ل من ديوه ،
دلّم نايه دلي بشكيئم •

حاجى - بي قه زاي بي • ئه وه هه موو پياوه ي
دوو ژن و سئى ژنيان هه يه خو هه موويان ژنه هه وه له كه يان
خراپ نه بووه ، كه چي ژني ديكه شيان هيئاوه •

بايز ئه م خياله له ميشكي دا جيگير بوو ، بيري كرده وه
ئافره تيكي وا بدؤزيتته وه له گه ل ژنه كه شي بسازي و
به كاري ماله كه شي بي • دواي چه ند روژ بير كردنه وه
ئاخره كه ي برياري دا ، له حاجي ره حيمي پرسی :
ئه وشه وه ته گبيرتيكي باشت بومن كرد ، توو خوت خه لكي
گه ره كي ، داخو ئافره تيكي باش ناناسي ؟

حاجى - چون ناناسم ؟ زيباي كچي حاجي كه ريمي
خومان • ته واوي ئه م شهاره پيشكني ئافره تي وا
نادؤزيه وه • حاجي كه ريم بنه ماله و پياوماقوولي گه ره كه ،

پیاویکی سهر به دهره وه یه ، لهه موو سا بلاخ دا ناسراوه .
پیاویکی ده و له مه نده و چاوی له مالی تو نیه ، خزم
و تایه فه داره ، تووش پیاویکی ته نیا بالی ، زور پیویسته
پیاویکی وا له پشتت بی ، دنیا هزار ته نگانه ی هیه .
کچه که شی قهیره کچه ، منداال و قرتی نیسه . زور باش
به کاری مال دی .

بایز حاجی ره حیم و دووسی پیاو ما قوولی دیکه ی
گهره کبی ناردده مالی حاجی که ریم و زیبای خواست ، ماره ی
کرد و زه ما وندی بو گیرا و گواستیه وه .
زیبا چ زیبا ! وا دیار بوو له بهر ناحهزی ما بووه
و کهس نه ی ویستبوو . بو کارو باریش وه کسو گای
ته مبهل ، ناگرت له سهر پشتی بگردایه وه نه ده جوولا .
خه زال له لایه ک له بهر دلی بایز ، له لایه کیش له بهر نه وه
زیبا تازه بوو که سهره رای کویره وه ری خو ی خزمه تی
نه ویشی ده کرد .

زیبا له جیاتی نه وه ی بکه و پته کار و هه لسووران تا
دههات زیاتر به فیزوده عیه ده بوو ، وه کوو کاره کهر
ده ی پروانیه خه زال . نه گهر بایز کاریکی پی ده سپارد ،
سی و دووی نه ده کرد و ده یگوت : خو من کاره که رنیم
به ژنه کرمانجه کهت بلئی . ورده ورده چه نه به چه نه ی
بایزیش ده ویستا : برۆ کرمانج ، لادی بی گه و ج ، تو
عه قلت له کوئی بوو ! بایز له ترسی حاجی که ریم و خزم
و تایه فه که ی نه ی ده و پرا هیچ به زیبا بلئی . به لام خه زال
جارز و هه را سان بوو . ئیتر گه لی جار چیشتی لی نه ده

ناو نانی نه ده کرد . هه موو شه و ورژیک شه و هه را
و چه چه حق بوو .
شه و یکیان هه له ئیواره وه تا نیوه شه و شه ره جۆرین
و چه وه و هه رای زیبا بوو له گه له خه زال و بایز . ئاخه -
که ی بایز لیه یه کی هه لگرت و چوه مزگه وت بخه وی ،
تا سبه ینی فریای دوکان و کار و کاسبیه که ی بکه وی .
که چوه ژوو ره وه ی مزگه وته که سه ریک له ژیر به رمالیکه وه
قوت بووه . حاجی ره حیم بوو . بایز به په شیوی سلاویکی
کرد . حاجی ره حیم علیه السلام وه ره برا که م وه ره زۆر
به خیر بی ی !

بایز - به کزیکه وه وه لامي داوه .
حاجی - چیه ؟ چ باسه بوچی واپه شیوی ؟
بایز - ره بی مانت ویران بی ! کور و کچت به کوی
زوخال بی ، وه کوو منت تووشی ئه م مهینه ته کرد !
حاجی دهستی کرد به گالتسه کردن دهی ، دهی ،
ئه و تووره ییه ی ناوی ، وه ره براله وه ره ، ئا له وی بوخۆت
بخه وه . تایه فه ی حاجی که ریم هه روان نه ختی توند -
ته بیاتن . خوشکی حاجیش له گه له من و ژنه گه وه که م
هه روایه . خودا هه لده گری هه رمن به ته نیا نه مزگه وت
بخه وم ؟

بایز له داخانا وه لامي حاجی نه داوه چوو له ولاره
پاکشا ، به لام به هیچ جۆری خه وی لی نه که وت . بیری
له حالی خوی ده کرده وه که چۆن به دهستی خوی مال و حالی
له خوی تیک داوه : من له کیچ ئاوا ئه گه ر به روژ ده چوومه

بیگار ، هیچ نه بی به شه و ده خه سامه وه ، ئیسه
کاسبیه کهم الی بو ته بیگار ، خه سانه وهی شه ویشم له کیس
چوه ، ناشنا و دوسته کانم لی ته کیونه ته وه ، خه زالیس
ته وه نده چه وساوه ته وه به حال گیانی له بهر داماره * من
له ده ست ناغا رام کرد ، که چی پیره به ده ستی خوم ناغام
هیناوه ته سهر خوم !

حاجی ناگای لی بوو بایز ههر نه م دیوو نه و دیو ده کات
و خه وی الی ناکه وی گوتی : براله خوت ته وه نده سه خلت
مه که * ئیستا بخه وه به یانی به وردی تیم بگه یه نه چیت
لیقه و ماوه ، ته گبیریکی باشت بو ده کهم * بایز - به
بو له بول - وه کوو ته گبیره کهی پیشووت ! نه گهر نه مشه و
روژم لی ده بیته وه ئیتر نه دیداری حاجی ، سه خه وی
مزگهوت !

چای دیواخان

دیواخانه که تاوه دان / کرا بووه ، دیواره کانی سواغی
تازه درابوون ، سی پهنجه ره که ی شؤرا بوون . قالی تازه
و باشی لی راخرا بوو . به لام پیشخانه که پیویست نه بوو
خوی پیوه ماندوو کری . چاوه روانی ئه وه نه ده کرا
هرچه ند روژیک جاریک ئاغاوات به ده سته سواره وه
دابه زن و میوان بن ، ئاغا له ژووری دیواخان و نو که ره کان
له پیشخانه میوانداری بکرین . چونکه (ئاغا میرزا
ره حمان) تاجریکی سابلآخی (مه هابادی) بوو تازه گوندی
(قاجر) ی له کوره کانی حه مه سالح خان له جیاتی قهرز
و سووتی قهرز ئه ستاند بوو .

نه عیل و عه شیره تی بوو نه خزم و قهومی خاوهن .
ملك . هرچه ند گه لی له خاوهن ملکه کانی ئه و ده ورو به ره
ده و له مه ندر و پاره دارتر بوو ، به لام ئاغاواتی دیبو کری
و به گزاده کانی فیض الله به گی هه هه
به جاو فرۆشیکی سابلآغیان چاو لی ده کرد . شایانی
ئه وه یان نه ده زانی له ریزی خویانی بژمیرن و خیراخیرا
سه ری بدن . کابرایه کی سوارچاک یا راو که ریکی
باشیش نه بوو ، تا له کۆری راو که راندا جی ی بکه نه وه .

جاروباریش دواى راو له مالی دابهزن .
 ئاغا میرزاره حمان که به دریزایی ژیانی له نساو
 ئەم خەلکه زور و زهوه ندهی دنیا دا ته نیا به سەر (خانم)
 و چیشته که ره که ی مالسه وه او شاگرده که ی دوکاندا
 فهرمانره وایی کردبوو ، ئیستا که دهی دی خاوهن ملکه و
 شهست هفتا مال ره عیه تی له بهردهست دایه له دلی خویدا
 ده یگوت (شهنده له مهنده که متر نیه) با بنه و بنه چه که م
 سا بلاغی و کووتال فرۆشیش بی ، ئیستا دهره به گیکی
 ته و اووم . له شهش دانگی ئەم دی یه دا فهرمانم ره وایه و
 کهس له خوم گه وره تر نیه . وا چاکه دهرک و دیوا خانیکم
 بی ، تا ره عیه ته کانم چاویان بترسی و ئاغا و به گه کانیش
 گالته م پی نه کهن . جا ئەوه بوو دهستی کرد به رازاند .
 نه وهی دیوا خانه که . دوونۆ که ری سواری و چای چیه .
 کیشی گرت . ئەسپاردی له پیشخانه یه ک دوو به ره یان
 راخست . میزیکى قورس و قایمیان لی دانا ، سه ماوه ریکی
 ههشتی میسواری گه وره و قۆریه کی چینی سوور و
 یه ک دوو دهست پیاله و ژیر پیاله و که شه فی ژیر ئیستان
 و قه ندان و قوتووی چایی و مقاش و دوو که ل کیش و
 ستل و خه لووز و شتی وایان له پیشخانه ئاماده کرد .
 مه لای ئاواى و ریش سپی و که یخواى قاجر تاق و .
 جووت و دهسته دهسته دههاتنه به خیره یان و پیروزبایی
 ئاغای تازه ، دیاره به دهستی به تالیش نه دههاتن ،
 هه رکامیکیان گیسکیک ، کووپه رۆنیك ، یا کووپه .
 په نیریك ، یا هیچ نه بی مریشکیك ، یا ۱۵-۲۰ هیلکه یان

بیتوه ده هیئنا •

((ئاغا میرزاره حمان)) که چاوی بهم خیر و بیره
ده کهوت ، له خوت و خوږایی به سه هری داده رزا ،
له خوشیانا تویر تویر قه له و ده بوو و له پیستی خوی دا
جی نده ده بووه • به شیوه ی ئاغا و به گه کان بانگی
ده کرد :

— کی له وی یه ؟

یه کی له نو که ره کان یا چای چیه که :

— به لی به لی ئاغا •

— چای بیئه !

چای چیه که چای تی ده کرد ، پیاله چاکه ی ده نا
سه ر که شف و چه ند کلو قه ندی له سه ر داده نا ، یه کی
له نو که ره کان هه لی ده گرت و ده ی برده ژووره وه نه لای
سه ره وه ده ستی پی ده کرد و له پیش میوانیکی داده نا ،
دیسان ده هاته وه پیاله یه کی دیسه کی ده برد • نه ده بوو
وه کوو چایخانه دووستی پیاله به جاریک به ری • چونکه
ره سمی دیواخانی ئاغا و به گه کان وایه که هه رده بی
پیاله پیاله چای بهرن و دای نیئن •

((ره سوو)) له مه و پیش ماوه یه ک چایچی دیواخانان
بوو بوو ، له ری وشوینی چایچیسه تی ئاغاواتی باش
ده زانی • به یانیان زوو پش هه تاو که وتن که سه ماوه ری
تی ده خست ، تا شه وی وه ختی خه وتن نه ی ده هیئسه ست
بکوژیته وه • به دریزایی روژ و هیئدیکیش له شه و
هه روه ختی ئاغا بانگی ده کرد چای بیئن ، ره سوو

ده سبه جي چاي تي ده كرد ، هيچ کاتي درهنگي پي نه ده چوو
 و پروبيانووي نه ده هين ساوه . چه ندمانگيک بهم جوړه
 رابورد ، ناغا ميرزاره حمان ري وشويني ناغايه تي فربوو ،
 بوي دهر کهوت که ره عيه ته کان سه رنه رمن به هه رلايه کدا
 هه وساريان راکيشي وا دهر وڼ ، ئيتر به پيوستي نه ده
 زاني هه رره عيه تيك هاته ديواخان به پيال ه چايه ک ميوان
 داري بکا ، يا باستر بلين بي خه له تيني . جگه له وهش
 ئيستا ئيتر خو هيناني پي پروزانه و جيژنانه براوه
 ته وه . که ده هاتنه ديواخانه ، بوشکايه ت کردن بوو ،
 که گاي سوڤي ره حيم مثلا چوته ناو شيناوهردي
 حه مه کهريم ، يا هم نوره ناوي له نه و گرتوه ، يا شتي
 ديکه ي له م با به تانه . ئيتر بو ئيش وکاري ناوا که
 هيچ خيريکي لي هه لئاوهر ي پيوست نيه کابرا چايه کيش
 بخواته وه .

شه ويکيان ناغا ميرزاره حمان له مال ه وه له وتوو يري
 کاسبکارانه دا بوو ، هه موو پيري خوي کو کرد بووه که
 مه سه له ي چاي به جور يک چاره بکا . له دلي خوي دا
 ده يگوت :

- هم ناغا و به گانه ناقليان ناوايه ، بويه به رير
 قه رزو سووته وه ده بن و ملکه که يان له ده ست دمرده چي .
 ئيمه له دوکان کرياريک بايي سه ددوسه دتمه ن کووتالي
 لي ده کرين ، تمه ني دوو قران يا سه دي بيستممان قازانج
 ده کرد ، جا چايه کمان بو ده کري . که چي ئيستا کابراي
 کرمانج دي ده لي سوڤي ره حيم زياني کردوه ، بانگ

کهم چای بۆبیین؟ ئەمە کاریکی گەوجانەیه !
کو توپەر (خانم) میرزا رەحمانی وریا کردەوه و
گوتی :

— ئاغا ! قەند و چا هەربەشی دووسی روژ ماوه
تا زوووە بنیترە (بوکان) قەند و چا بکرن .
میرزارەحمان گوتی : کوی پرا تەواو بوو ؟ خسو
ئەوئەندە نیە قەند و چام کریوہ !

خانم — ئەمە تو دەلی چی لات وایە جارانه و
لەشارین ؟ ئەوئەندە لە شار بەسالیکی قەند و چامان
دەخواردەوه ئیستا بە ۱۵-۲۰ روژ دەخوریتەوه بگرە
زیاتریش . ئەمە لای خوی بووینەتە خواوەن ملک و
ئاغادی . جا خسو بەمجورە بروا دووسالی دیکە
پێناچی ، دەسمایەتی تجارەتە کەشمان لەدەست
دەبیتەوه . تازە لەروومان نایە رووبکەینەوه شاریش !

ئاغا میرزارەحمان قسەکانی خانمی زور بەدل
بوو ، بەلام نەبویست خوی بشکیننی گوتی : خانم تو
دەبی ئەوەت لەبیرنەچی کە ئیمە ئیستا کاپراپەکی
دوکانداری سابلاغی نین . ئیستا ئیمە ئاغان ، خواوەن
ملکین ، بەریزی ئەو ئاغاوەت و بەگزاوانەین . پیشینان
کو توویانە (گەرەیی خەرچی دەوی) دەبی دەرک و
دیواخان و نان و خوانمان ببی ، دەنا ئابروومان دەچیت
و هیچ کەس بەپیاومان نازانی . جاری نوخشە
دەرنەهاتوہ . با حاسل پیبگا ئەووەختە دەزانی ملک
چەندە بەبەرە کەتە . نیزیکی چواریەکی حاسلی

نهم دی یه بهم ۶۰-۷۰ مال ره عیه ته وه هی نیمه یه ، ملک
له گهنج و خه زینه ش باشته ره ، هه رگیز برانه وه ی نیه .
خانم بی ده ننگ بوو ، به لام میرزاره حمان له دلی
خوی دا گوتی :

— با ملک وه کوو گهنج و خه زینه ش بی ، به لام
حیساب هه ر حساب به . هیچ کاتی له بازارا نه بینراوه ،
نهوانه ی هه زار هه زاریشیان هه یه ، تا قه شایه یه کی
خویان به خورایی بدهن به که س . خو من وه کوو نهم ناغا
و به گانه له هیچ و خورایی ملکم وه دهس نه که وتوه ، نهمه
خوینی جه رگمه هه موو به قران قران و شایه شایه کوم
کردو ته وه . نهم دیواخانه نه گهر چایخانه بوایه له شمار
جگه له وه که زه ره ری نه ده کرد هه موو روژی قازانجیکی
باشیشی لی په یدا ده بوو ، خه لات و به راتی چایچی
و نو که ره کانی ده رده هیئا و شتیکیشی ده مایه وه .
نه خیر ، ده بی چاره ی نهم مه سه له یه بگری !

— باشه نه گهر دیواخانه که داده خهم به دریرایی
روژ نهم کرمانجانه دین و هه ریه که ی کاریکی هه یه
نه ووخته ده بی نهم چه قه و هه رایه له ناو ژن و منداله که م دا
بگری ، خو نهمه ش نابی !

نه گهر سه ماوه رو شتوومه کی چایه که کو ده که مه وه ،
به شکم کوتوپر میوانیکی ماقوول و گه وره هات ،
له کوئی نهم شتوومه کانه خیرا ده هیئرینه وه دیواخان ؟
جگه له مه که له ناو کرمانجه کان دا سووک ده بم ، ده یه
گله جاری ناغا و به که کانی دراوسیش .

گوتوپر وه گوو فیلسوفیکی بیر له مهسه له یه کی
زور گرینگ و قورس بکاته وه و له نه کاو اهامی بو بیت ،
روونا کایی کهوته ناچاوانی ئاغا میرزاره حمان ، بزه یه کی
شادی کهوته سهر لیوی و گوتی . خانم باشه سبه یینی
ده نیرم بو قه ندوچا ، ده ستیش پیوه ده گرین . به یانی
به عاده تی روزان چوه دیواخان یه کدوو کهس هاتن بانگی
ره سووی کرد چایان بو بیینی . چایه که یان خوارده وه و
قسه ی خویان کرد و رویشتن . دوا ی ئه وان بانگی
ره سووی کرد و گوتی :

روله کوری خوم ! پیویست نیه هه روه ختی گوتم
چای تیکهن ، گورج چای تیکهی . جاریک بلی قه ند
نه ماوه ، ده بی بیچم له ماله وه قه ند بیئم ، جاریک بلی
چای نه ماوه ، جاریک بلی تازه ئاوم کردوته وه سه ماوه -
ره که ، با بیته وه کول . من ده لیئم چای بیئن به لام هه موو
جاری به بیانوو یه ک خو ی لی ببویره .
ره سوو - به لی ئاغا به سه رچاو .

ئیتیر له وکاته وه ئه وه نده قه ندوچایه ی که له وی
بوو ، وه گوو شتیکی مو تفه رک و پیروز له جی خوی
ما بووه ، کهس دهستی لی نه ده دا ، ره سووی چای پیش
حه سا بووه ، کارو پیشه ی ئه وه بوو : ((قه ند نه ماوه
ده بی بیچم له ماله وه بیئم ، تازه ئاوم کردوته وه سه ماوه -
ره که ، با بیچم چای بیئم ، هیشتا ئاوه که سارده .))
چه ندر وژیک ئاغا میرزا دلی له حاست قه ندوچا
حه سا بووه ، ره سووش له به لی ئاغا و چه ند وته ی دیکه

زیاتر کاریکی نه بوو . روژیک نیزیکه ی نیوه رو کو تو پر
سه گ وه ریکی قایم دهستی پی کرد . نیشانه ی نه وه بوو
چه ندکسی بیگانه هاتوونه ته ناو ناوایی . ناغا میرزا -
ره حمان که له په نجره ی دیواخانه که وه ته ماشای کرد .
پینج شهس سوار ژاندارم بوون گه یشتنه ناو ناوایی .
نه وی پیشه وه یان تفهنگی پی نه بوو دیار بوو نه فسه ریان
بوو . میرزاره حمان به په له ره سووی ناردده ماله وه که
خه بهر بدات میوانی ژاندارم هاتوون و به گورجی
نان و چیشیت ناماده بکه ن . خوشی به دوونو که ره که یه وه
هاته خواری و تا کولان به پیشوازیانه وه چوو ،
سی چوار ره عیه تیشی بانگ کرد ، نه سپی ژاندارمه کان
بگرن و بیان بهن تاقه تیان که ن . کابرای نه فسه ره و
ژاندارمه کان دابه زین ، میرزاره حمان به دهم به خیره یانه وه
وه پیش خووی دان و چوونه دیواخان . نه وه نده ی
ده یتوانی میشکی خوی ده گوشی تا دوامین وشه ی فارسی
که له مند الیه وه به دهرس خویند بووی یا به دریزایی
ته مه نی بیستبووی وه بیری خووی بهینیته وه و بو
به خیره یانان و مه رای پی کردن بیان لی . چرچ و الوچی
ناوچه وانلی له به ریه ک ره وانده بووه و په یته په یته ده میشی
تا لای بنا گوئی داده چه قاند ، تا وا پیشان بدات که
گویا له خوشی هاتنی نه وان شایی له دلی دا ده گه ری .
چارو بار وه کوو گاجووتیکی گوله داسووی گرتبی ، زمانی
لوول ده کرد و ده میشی باریک ده کرده وه و وشه ی فارسی
به نه جووراوی و سه رو گو یلاک تیک شکاوی ده رده دا ، تا

نهفسه ره که تی بکه پیینی که (با پیره گه وره شی دوینسه
و شه له می نه خواردوه و نه وه نده فارسه کاشانیش
دهسکی له دوا ناکهن) بی پسانه وه دهی گوت زور
به خیر هاتن سه رچاوه کانم گه وره تان کردم پیتلاوتان
سه رسه م . (له تی چینی قسه کانی دا) :

— ره سول چای تیکه .

— ئاغا قهند نیه با بچم له ماله وه بینم .

— به راستی نه گهر ئیوه جاروبار سهری

ئهم دیهاته نه دهن خو دز و جهرده و پیاوخر اپ هیچ
ناهیئن .

— ره سوو خیرا که چای بیینه .

— ئاغا چای نیه با بچم لای ئاغاژن چای بینم .

— به لی به لی قوربان ! نه گهر ئاگاتان له ولات نه بی

و جاروبار ئیمه مامان گه وره نه کهن و ته شریفان نه یهت

ئهم ره عیه تانه یاغی ده بن و وه لاممان ناده نه وه . نه وه

له ترسی ده ولت ناویرن ، ده نا گوی بو خوداش

شل ناکهن .

— ره سوو چایه که بوو به چی ؟ ده خیرا !

— ئاوه که سارده سه ماوهره که نه هاتو ته کول !

له موه خته دا کابرای نهفسه ره ته ماشای یه کی

له ژاندارمه کانی کرد . له وه ده چوو به زمانی حال ده لی

(نه م کابرایه هر به قسه ی زلی کردوه ، وادیاره نایه وی

پیااله چایه کیشمان بداتی) .

میرزاه حمان له ته ماشا کردنی نهفسه ره و ژاندار-

مه که جهرگ و هه ناوی داکهوت ، چونسه زۆرباش
ده یزانی ته گهر بکه ونه گهچهل کردن و بیانوو دۆزینه وه
بو ته وان له ناو خوار دهنه وه هاسانتره .

له وان هیه ژاندارمه که بهچیتسه ده ری ، دمدوا زده
فیشهک له کونه دیوار پیک ، له ناخوری ته ویله یا له ناو
کادا قایم بکا ، له پاشان دهست به پشکنین بکه ن و
بی دۆز نه وه ، خو ته وسه به پاره ی سی چوارسالی قه نه
و چاش رزگار نابی ناغا میرزازه حمان وهک مار پی یه وه
بدا له نا کاو راسته وه بوو رای کرده پیشخانه و به سه بر
گوتی :

— کوره ره سوو تو ته وه چ به لایه کم به سه
ده هیینی ، ته ی ته وه چیه قه ندوچا له وی یه ؟ چای تیکه
برام چای .

— والله وه بالله به راستیمه ، کوره ته لاقم
که وتبی به راستیمه ! تیکه !

له بلاوڪراوه ڪاني

دانهي چوار تمهه نه

